Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

40c. - 392. DA BOX
(LN bis 328)

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

DESCRIPTIO

BREDENBERGAE HOLSA-
TICÆ SIVE CIMBRICÆ IN STORMA-
ria arcis, conditæ primum à magnanimo Heroe D. IO-
HANNE RANTZOVIO, nunc ab eius filio HENRI-
CO regis Danorum conſiliario, & in ducatibus Holſatiæ,
Sleſuicenſi atq; Ditmarſiæ vicario nouis ædificijs, pluri-
misq; verſibus & ſententijs, lectu cum frugiferis, tum iu-
cundis ſic expolitæ, vt Martem cum Minerua
in hac ornanda, amicè coniuraſſe lector
deprehendere poſsit.

AVTORE
GEORGIO CRVSIO HANNO-
VERENSI.

ADIECTA EST BREVIS NAR-
RATIO, VNA CVM EPISTOLIS ET EPITAPHIIS
nonnullis de vita, præcipuis rebus geſtis, & obitu nobilis ac ſtrenui viri, DA-
NIELIS RANTZOVII, *copiarum sereniſsimi Regis*
Danorum Friderici II. in Suecos pri-
marij ductoris.

WITEBERGÆ

EXCVDEBAT IOHANNES
CRATO,

ANNO M.D.LXX.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

B.R.H.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

NOBILI EQVITI HOLSATO HEINRICO RANTZOVIO, REGIS DANORVM FRIDERI=CI II. *in Ducatibus Holſatico, Sleſuicenſi, & Ditmarſiæ Vicario conſiliarioq́; Bredenbergæ, Rantzouisholmiæ, Vandesburgi & Tuſculabecani Domino, Patrono & Mecœnati ſuo obſeruandiſſimo.* S. D.

DICTVM, PATRONE OPTIME, IN multorum eſt ore: Quem ingratitudinis reum feceris, eum merito omnium vitiorum inſimulabis. Nam ſicut gratitudo duabus præſtantiſſimis virtutibus, veritate & iuſtitia, quibus homines Deo proximi fiunt, conſtat: Ita ingratitudinem ex turpiſſimis vitijs, Mendacio & Iniuſtitia, quibus ἀρχιψεύστῃ Sathanæ ſimillimi ſumus, conflari neceſſe eſt: ex quibus, ſi non pullularet velut ex radicibus tota vitiorum arbor, virtutum tamen adnata, ſi quæ eſſe poſſent, ceu taxi præſentiſſima vmbra, infuſcarentur et dedecorarentur.

Etenim ſtatuæ virgineæ affaberrimè factæ, vel ipſi etiam Pandoræ ocelli exculpantur, labella vtraq; detruncentur, quid artis, quid pulchritudinis reliquo corporis trunco erit? Euellatur pe-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ctori gratitudo, virtutum lumen & præco, filia Iu=
ſtitiæ & veritatis, quid boni amabò remanebit,
quid inhoneſtius, tetrius, deteſtabilius apparebit?
Summis itaq; viribus omnibus enitendum, ne vir=
tutum decus veneno ingratitudinis inficiatur, con=
ſpurcetur, funditusúe eradicetur. Quanquam ve=
rò ego ab ingratitudinis humo, me quoq; tollere,
vt decet, cupio, quia tua amplitudo, Domine hu=
maniſſime, me nullo non genere beneficiorum
obruit (quod, ne in os laudantis exiſtimetur, oro:)
Tamen cum te, cum meas vires, cum inæqualita=
tem retalionis æqua lance trutino, totus horreo,
tremoq́;, atq; animi religio triplici hoc ariete labe=
factata cadit. Equidem video meliora, proboq́;,
ſed ipſam gratitudinem præſtare re,

Hoc opus, hic labor eſt, pauci, quos æquus amauit
Iupiter, aut culto verſu exornauit Apollo,
Eſſe queunt verè grati.

Quis enim ego ſum, Vicarie Regie, vir ampliſ=
ſime, quæ ingenioli noſtri literis paululum tincti,
copia, vt te virum nobilem, prudentem, ingenuis
artibus expolitum, quæ inter nobiles in tua patria
(abſit inuidia dicto) rariores ſunt nigro cygno, in=
terpellare meis ſcriptis in animum inducere poſ=
ſim, imò, ſi Dijs placet, gratiam referre? Egregia
ſcilicet

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ſcilicet recompenſatio ἀντὶ χρημάτων ἀσκὸς ῥημάτων, nec quidem omnium domi noſtræ natorum. Nihil ferè hîc non tuum, nihil non ex tui ipſius Muſæi viridario decerptum: nihil propemodum meum, niſi labor colligendi, arcemq; vtcunq; adumbrandi.

Quapropter niſi tua magnificentia animi grati ſtudium, aut, ſi ita mauis, gratitudinem mancam æqui boniq; fecerit, me in ære tuo, nec ſoluendo eſſe, nec tuis in me ampliſſimis beneficijs poſſe aliud ſpecimen gratitudinis dare, cogor fateri. Attamen ſpectatiſſime Domine, vt tua beneficia dignitate longè præcellunt, ita remunerandi vicem non repoſcunt à priuato, ſed contenta voluntate erunt, nec tàm loquentem parcè, quàm ſentientem largiſſimè ſpectabunt. Non diſplicet Deo pauper, qui cum nullo modo poſſit hecatombas immolare, voluntatem opimam offert illi. Equidem vt cogito, conſuetos ſuccos non tàm nauſeam mouere interdum, quàm palatum diſſuauiari: Sic non æquè gratum, nouum fœtum ſemper obtrudere, quàm emblemata, gnomas, verſusq; notos in arce tua, hortoq; hinc inde diſperſos, vna quaſi lance tibi proponere intuendos.

Nam cum minimum tempus ſis domi tuæ, plurimum te negotia publica diſtringant, te rex Daniæ, te duces Holſatiæ, te patria, comitiaq;, ami-

ciq; hinc auocent, te ſuum quiſq; ſibi ſoli perpetuò expetat, mirum non fuerit, te deſiderio tuorum verſuum, quibus æra, tabulæ, parietes, lapides, ipſa quoq; ſpecularia feneſtrarum ſcatent, teneri, & nomenclatorem, qui in memoriam redigat, exoptare. Non opus habeo dicere, quæ ſit in lectores hinc redundatura vtilitas. Quippe heroum vita verſibus hîc deſcripta breuiter delectat & docet: Quemadmodum etiam diuerſæ ſententiæ ex varijs autoribus decerptæ, & paſſim parietibus cubiculorum tuorum aſcriptæ, normam viuendi oculis ſubijciunt: Ad quam rem non parum etiam adfert momenti votum illud tuum, quod nuperrimè ad imitationem Xenophontis (quem domi foriſq; in ipſa iactatione itinerũ, ceu alter Aphricanus Scipio, inexhauſta cupiditate legendi conteris) à te eſt factum. Nam quale etiam de te verſibuſq; tuis clariſſimus vir D. Ioachimus Camerarius in græca & latina lingua eximiè doctus, fecerit iudicium, ſubſequens Epiſtola, quam perlectis tuis verſibus ad doctiſſimũ virum Eraſmum Kirſtenium Iuriſconſultum perſcripſit, teſtatur. Quamobrem here et Mecœnas optime, patere obſecro, me tibi de me optimè merito gratum de tuo præbere, nam de meo haud poſſum, vt quocunq; modo licet, abominabile ingratitudinis vitium effugiam: patere, ſi ita videtur, fragmenta, quibus

arcem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

arcem tuam cibaſti, etiam in peregrinos me erogare, mattamq́ meam ſcirpeam, donec quis mappam ſericam ſubſtituat, eis ſubſternere, vt quem locum, quæq́ verſuum fercula in arce tua ſibi vendicent, lector cupidus ſcire queat. Vale Patrone optime, & me tui obſeruantiſſimum, qui contuli me in fidem, clientelamq́ tuam, amare & tueri, quod facis, deſinere noli. Datæ in arce tua Bredenberga, Anno ab orbe redempto ſexageſimo octauo, ſupra ſeſquimilleſimum. 4. Id: Nouembris.

FRIDERICI tuæ præſt: filij
Præceptor

GEORGIVS CRVSIVS
Hannouerenſis.

JOACHIMUS CAMERARIUS D. ERASMO KIRSTENIO IURISCONſulto clariſſimo. S. D.

PELLEGENTI MIHI STUDIOSE ET magna cum voluptate propter tam elegantiam, quam varietatem verſus nuper abs te mihi traditos, in mentem venit, autorem verè poſſe de ſe vſurpare ἀρχιλόχειον iſtud:

> εἰμὶ δ᾽ ἐγὼ θεράπων μὲν ἐνυαλίοιο ἄνακτος
> καὶ Μουσέων ἐρατὸν δῶρον ἐπιστάμενος.

Atque coniungi aliquando hæc, ſicut ſecundum Platonem potentiam interdum & ſapientiam, ſtatuendum, ſed copulatio iſta admodum rara, & ideo præclarior eſt. Lectionem modo hæ, modo illę interpellationes impediuere. Notaui σφάλματα quædam γραφικά, remittoque ſcriptum tibi fortaſſe ſerius quam debui. Sed tua humanitas moram iſtam boni conſulet. Aſſignatum munus tibi feliciter euenire ex animo cupio. De libellis autem vt gratias verbis meis, ei qui donauit, meo nomine officioſè agas, abs tua humanitate peto. Vale.

Deſcri-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

DESCRIPTIO BRE-DENBERGAE.

SI QVID ESSET IN ME INGENIO-li, lectores candidi, aut ſi quis vſus, exercitatióue quippiam deſcribendi, aut ſi ſcientia aliqua à ſtudijs ingenuarum artium profecta, earum rerum omnium vel inprimis arx Bredenberga fructum iure ſuo ex me ferret. Nam cùm ex hac certatim proſiliunt Mecænates & alumni Muſarum, tum verò ego in ea, ceu Alcyonio nido, delitui hactenus, nepotesq́ꝫ conditoris nobiliſſimi herois, quod potui, literis, moribus, & pietate inſtitui, doctrinæq́ꝫ precium, præter alia, fauorem viri principis Holſatici & fero & tuli. Quod ſi caſulæ interdum, quæ vos pluuia & nocte ingruente, excepit, honorificam facitis mentionem, quibus verbis arci, quæ me diutius fouet, honores habendos, gratiasq́ꝫ referendas cenſetis?

Etſi equidem nihil in me eiuſmodi eſſe video, quo pro meo in arcē animo, proq́ꝫ eius in me merito, verbis perſoluere mercedem beneficij poſſim, nedum illuſtrare: Tamen quemadmodū ſpero, & quæſo à vobis, inopi qui gratiam referre nō poteſt, veniam dabitis, ſi habere & agere vel balbutiens nitatur. Etenim aiunt boni, ſi optio detur,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ſe malle fidem grati animi ineptè dicendo acqui-
rere, quam dicendo malè audire. Quod ſi autoritas eorum, vt par eſt, valebit, ad gratiam mihi tribuendam, beneuolentiamq́ impertiemini, efficiam profectò, vt quanquam arx dicendo oculis ſubijci à me nequeat, tamen ſitum, firmitatem, gratiamq́ eius quaſi per tranſennam, prætereuntes ſtrictim aſpiciatis, dignamq́ iudicetis, quæ non hac mea ſtridenti ſtipula diſperdatur, ſed ab ingenioſiore quopiam, quod faxit Deus quàm primum, tuba decantetur, & cum illa ſimul memoria conditoris æternitati conſecretur. Bene enim de ſua patria meretur, qui eam munit ædificijs & exornat.

Non minus autem delinquunt, qui non accuſant vaſtatores patriæ, quàm qui non laudant eam excolentes, quo vterq; præmium ſuum, ille ignominiam, hic honorem reportet. Id ego quoq; ſi tentare, & fortaſſe productius in conditoris laudem excurrere interdum videbor, etiam atq; etiã exiſtimetis, me non iniuria, operis autorem cum opere ipſo ſociare. Arx autem, vt initium noſtræ narrationis inde naſcatur, eſt ſita in ea Tranſalbinæ & Citerioris Cimbricæ Cherſoneſi parte, cui Idiomate Holſatorum Incolarum Stormariæ eſt nomen, ad occidentem pagi Bredenbergæ oram, inter Storam fluuium & Vellulam ſyluam, in cli-

uo,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

uo, quem perperam montem appellitant, ita leui-
ter & ſenſim conſurgente, vt cùm te aſcendere nõ
putes, ſentias aſcendiſſe. Aequata agri planities
circum circa eſſet, vſquequà proſpectus ferè patet,
niſi foſſis interciſa hiarent arua. Veriſimile autem
videtur, hunc cliuum non multis ab hinc ſæculis
Storam maritimo æſtu exundantem eructaſſe.

Nam cum foſſa arcis duceretur, caudices quer-
ni ex alto ſolo ſunt eruti: Diſpoſitio etiam ſilicei
clibani, nec non alia obrutarum domuum veſti-
gia à notis mihi & fide dignis viris ſunt viſa, de-
cennio antè ab hinc, cum tumulum, qui circa ar-
cem erat, deprimere in altitudinem non longè im-
parem alueo Storæ, conarentur, vt aggere tor-
mentis rupto, ſpumeus amnis exiret, hoſtiq́; ad
arcem aditum præcluderet. Ad hæc accolæ men-
tionem faciunt inundationis ſalſæ, & quam vo-
cant S. Galli, ſed quæ egeſſerit cliuum, liquidò
ſciri non poteſt.

Vt vt ſit, id conſtat, eas furenter cumulo per
arua latas eſſe, cum ſtabulis armenta traxiſſe, om-
nia confudiſſe & vaſtaſſe: hunc verò cliuum ar-
cis, nec antiquitate, nec naturali munitione, nec
elegantia, ſed conſilio, induſtria, atq; opere incom-
parabilis Herois Iohannis Rantzouij primum an-
no à nato redemptore ſeſquimilleſimo ſupra tri-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

geſimum innotuiſſe, nobilitatum & munitum eſ-ſe, ſic vt illi tertias, inter Holſatica munimenta hi nunc deferant, qui oppugnationum non imperiti habentur. Quanquam me non fugit, vt cætera pleraq;, ſic arcem plurimùm ſpectari ex autore, eumq; illi famam præclaram conficere: Tamen ex ipſo artificio & firmitate non minimo æſtimatur. Etenim foſſa profunda circumcirca eſt ducta, octogenos quinos lata pedes, in cuius ferè medium demiſſus arrectus ordo vallorum præacutorum, inter ſe tranſuerſarijs coniunctorum, qui non amplius duobus cubitis ex aqua eminent, vt qui tranſilire eos pararit, vbi tranauerit, ſe ipſe ijs induat, ſit neceſſe.

Tranſitus foſſæ, ad æquinoctialem exortum ſpectans, ponte ſublicio eſt coniunctus, interciſus alijs duobus ponticulis penſilibus, quorum anguſtior pedibus, latior curru vel equo tranſmittitur, vterq; ſubductus portarum munus obit: Vnde ſubductiles licebit voces. Mœnia autem lateribus deunce longis ſunt exſtructa, quadrata, ſicut & vallum, cui prætenduntur paribus lateribus, eorum ſingula pedes habent quadringentos, ſexagenos quaternos. Circuitus itaq; tenet paſſus trecentos ſeptuaginta vnum. Etſi quidem prudentiſſimum virum Rantzouium non latuit, directum, quadratumq; opus ob excurrentes angulos, facilius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

lius à machinis diſſipari, rodundationes ad centrum adigi: quadratam tamen mœniorum formam vtiliorem hoc loco eſſe iudicauit. Nihilominus tamen curauit, vt rotundæ turres proijcerentur in exteriores partes angulorum duorum: Vna ad orientem hybernum, vnde Vulturnus, quem Græci Euronotum vocant, ſpirat, altera ad Caurum, qui ab occaſus æſtiui ſolſtitialis meta, inter Fauonium et Septentrionarium volat. Huius turris diameter eſt ſexagenûm ternûm pedum. Peripheria itaq; habet centum, nonaginta octo pedes. Ambitus enim extremus circuli, ter continet dimetientem ſuam, & dimetientis paulò minus ſeptimam partem.

His turribus ſeu propugnaculis loco opportunis id eſt conſecutus, vt ſingula bina latera, dextrumq́; læuumq́; commodiſſime tutentur. Nam globi ex tormentis æneis per feneſtras emiſſi, arceant ſubiens agmen, abripiantq́; multos ordinatim, eſt neceſſe. Itur omnino ad turres haſce deorſum verſum cryptoporticib. porrectis ſubter vallum centenos & ſexagenos cubitus: quorum vbi centenos fueris emenſus, occurrunt foriculæ, ſingulos duntaxat viros ſimul admittentes, quarum egregius eſt vſus, cum poſt mœnia ex tuto quid moliendum. Porro ad dexteram eius teſtudinis, ad turrim, quam diximus iacere ad Caurum, ædi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ficatus eſt nefariorum ſcelerum cohercitor & vindex carcer. Ei vero, quæ ad Euronotum vergit, vt alia omittam, fornicata domuncula eſt contigua, in qua vaſculis, quas cucurbitas à forma vocant, in ahenum feruentis aquæ demiſſis, atq; coopertis roſtratis galeis, ab Arabibus Alembicis dictis, herbarum ſtillaticij humores eliciuntur, & ad medicum familiæ, ſubditorumq́; pauperum vſum, diligenter aſſeruantur.

In ipſa vero turri fonticulus ſcatet mirè fœcundus, ſic tamen occultè temperatus, ne labia lateritia impleantur, & redundent, & ſolo perpetuum madefacto turris vitium faciat. Sed in eiuſmodi recenſendis magnum ſtudium, multamq́; operam conferre, nec videtur operæprecium, nec noſtri eſt inſtituti. Itaq; ordinem, quem tenere inſtituimus, vrgeamus. Mœnibus proxima eſt validiſſima totius arcis munitio, vallũ, quod orgyijs paulo plus nouem altum, circiter pedes quinquaginta eſt latum, obſitum per interualla duobus ſæpibus viuis, ex ruborum & ſentum caninarum plantis in ordinem diſpoſitis. Id ſæpium genus, præterquam quod naturalibus ſpiculis aduerſus hoſtiles inſultus eſt munitum, facem non timet, & ne tantula poſſeſſoris impenſa eget. Sed & pulueris nitrati mola truſatilis, nec non Oporothece excitata

citata ſunt in vallo ad Orientem ſuper ipſa portæ. Præterea ſuper quemlibet valli angulum poſita eſt domus, qua famulis excubias agentibus, ibidemq́ dormientibus, magis opportunior eſſe nulla poteſt, quod ſubter ſe ſubiectam planitiem habeant, nec aures penè vllus, quantumuis exilis ſtrepitus ſubterfugiat.

Deniq́ in meridionali parte valli, armamentarium omni genere apparatus bellici refertum conſpicitur, præcipuè tormentis æreis, quæ, quod veteribus ignota fuerint, nouè dicuntur bombardæ, & pro magnitudine & vſu diuerſum ſortiuntur nomen, curules, colubrinæ, falcones, ferreæ quinquipedæ, ſclopetti, manuales, et alia horridioris ſoni. Copia item magna pulueris pyrij, quem nitratum appellitant, pilarumq́ ſulphureorumq́ globorum, canabinorumq́ ſertorum pice illitorum hic eſt repoſita. In tabulato autem aſſeruantur, cataphracti, loricæ, thoraces, galeæ, haſtilia, lanceæ, enſes, tympana, vexilla & χειρόμυλα ferrea, ingenioſè nunc primum inuenta, quibus & in acie pro malleis præacutis vtaris, & ſi res ita ferat, in obſidione, quotidie ſeſquimodium molas. Quo autem loco fixa erant arma D. Iohannis Rantzouij, quorum portionem Heinricus, quæ ad ſe redibat, fratri Paulo dedit, ei loco ſequens Epigramma eſt ſuffectum:

Diuidere

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Diuidere arma patris cum vellent bellica nati,
Corpore quæ proprio geſſerat ipſe ſuo:
Mars clypeum abiecit, dixitq́ ô parcite, nati
Parcite, in his aliquid Mars quoq́ iuris habet.
Quæ toties genitor defendit ab hoſtibus arma,
Turpe, ea ſi natis diripiantur, erit.
Integra, dante Deo, poſt triſtia fata manebunt,
Vt ſacra dum vixit, tutaq́ ſemper erant.
Ergo dedit Paulo, fraterni pignus amoris
Heinricus partem, Marte monente, ſuam.
Exoptatq́ armis cum laude vtatur yſdem,
His vſus genitor qualiter ante fuit.

Et in armamentarij foribus Heinrici Rantzo-uij hi verſus conſpiciuntur:

LOnga domus belli capit inſtrumenta cruenti,
Dum bona, tranquillæ tempora pacis eunt.
Gran dia ſtant illic vteris tormenta cauatis,
Et nunc ceu placido preſſa ſopore tacent:
At ſubeant hoſtes, mox longa ſilentia rumpent,
Et piceas flammas ore pilasq́ voment.
Sydera pulſabit ſonus alta, remugiet æther,
Et gemitum tellus, mota fragore, dabit.
Sulphureoq́ globos procul eiaculata cauernis,
Turbine proſternent obuia quæq́ ſolo.

Hactenus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Hactenus ſum proſecutus, vt potui, ea quæ ambiunt domos arcis, easq́ tanquam galeæ capita tegunt & obarmant: nunc intrò per portam rectà eo. Surgit hęc arcuata teſtudine, paſſibus quindecim longa, non directa, ſcæua, ita tamen vt radios ferè orientis æquinoctialis Solis elegantiſſimè tranſmittat, occidentis non excluſura, ni domus interueniret. Vtrinq́ etiam deauratis verſibus in æs ſculptis radiat, exterius inſignibus D. Heinrici Rantzouij & coniugis, interius tetraſticho hoc ſanè non indocto:

Si nihil ædificas, qui ſpectas noſtra viator,
Aut mea ne carpas, aut meliora ſtruas.
Si meliora tenes, id Diuos poſcito mecum,
Ne, quod vterq́ tenet, faſcinet inuidia.

SVB INSIGNIBVS
HEINRICI RANTZOVII.

Candida pars vna eſt clypei, pars vna colore
Purpureo, caſſis cornua bina tenet.
A gentilitijs genero ſo ſtemmate natus
HEINRICVS RANTZOV talia ſigna gerit.

SVB INSIGNIBVS CHRISTINAE AB HALLE CONiugis eius.

VErtice pennato galea eſt, clypeusq́ lacertum
Suſtinet armatum, tres quoq́ ſigna roſas:
HEINRICI coniunx CHRISTINA inſignibus iſtis
Egregios ortus, concelebratq́ genus.

Ingreſſos portam excipit area quadrata, ſilicibus ſtrata eleganter, munda, molliter ad cloacas pluuiam in foſſam euomentes deuexa, vtrinq; atq; à fronte ædificijs, à tergo vero incluſa muris, per interualla fornicatis, propter tabulas ducum, quos poſt dicemus, inſertas: ita fit, vt cauædij formam ferè videatur referre. Etenim ad dextram directa ambulatio, quatuordecim Ionicis gracilioribus columnis ſuffulta tollitur, cuius intercolumnia pectore tenus cancellatim pluteis ſepta ſunt, quibus inambulando feſſi nitantur.

Eſt autem hæc porticus æquinoctiali Meridionali aduerſa, quod in ea ponenda Architecti diligenter obſeruant, reciperetq; hyeme multum, æſtate paululum Solis, niſi voluptatem hanc domus obiecta ei inuideret. Ereptam tamē aliquantulum Hyemalis Solis vſuram, ſorte eiuſmodi reſarcit, vt iubar à Sole fenorari totum diem ei libitum non fuiſſe videatur. Quippe luculentæ imagines magni nominis heroum inibi depictorum, latè rutilant, atq; omnes, niſi Tireſia ſint cçciores,

blanda

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

blanda venuſtate ac regio decore alliciunt & tra-
hunt: geſta quoq; ſua ipſę decaſtichis, tetraſtichisq;
decantant, quæ, quod eorum commodior ratio
haberi nequit, huc inſeram.

IN ALIQVOT HEROAS TOTO ORBE TERRARVM CLARISSIMOS, qui in porticu Bredenbergenſi viſuntur. Ad ſpectatorem Heinricus Rantzouius.

Scipio cum Romæ ſtatuas ſpectaret auorum,
Hæc ad virtutem ſunt mihi calcar, ait:
Hos quoq; quis ſpectet referentes inclyta facta,
Seq; aliquo tangi laudis amore neget?
Sint licet abſtractis procul in regionibus orti,
Omnes æternum promeruere decus.

IOSVA DVX POPVLI ISRAELITICI, H. R.

Aſpice, Nunnides ego ſum, qui maximus armis
Pro populo geſſi bella cruenta meo.
Promiſſamq; diu, cæſis cultoribus enſe,
Diſtribui iacta ſorte, dediq; plagam.
Triginta numero Reges, quis credat? & vnum,
Hæc mea diuina dextera fudit ope.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Et mihi Iordanis, tacitis immobilis vndis,
Et mihi tardatis, Sol ſtetit altus, equis.
Eſſe typum Chriſti factis & nomine quiſquis
Me putat, errorem quo tueatur, habet.

ALITER H. R.

IOſua ter denos Reges vnumq́ peremi
Occupo promiſsi, dum fera regna, ſoli.
Sol quoq; biſſenis lucens immobilis horis
In medio cœli, me cupiente, ſtetit.

DAVID REX ISRAELITICVS H. R.

PAruus eram, pecudumq́ gregem per rura ſequebar,
Extulit ad regni, de grege, ſceptra Deus.
Et leo prædator, violentus & vnguibus vrſus
Occiſi manibus, procubuere meis.
Ore Philiſtæus terram indignante momordit,
Immanem letho quem mea funda dedit.
Laberis in crimen, quiſquis malè prouidus, ingens,
Ne venia culpam, crede carere, tuam.
Me quoq; mens in grande ſcelus cæca impulit, at non
Gratia lugenti, ſacra negata fuit.

ALITER H. R.

Sum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

SVm Dauid quondam caulæ, nunc arbiter aulæ
Proq; pedo vili regia ſceptra gero.
Gathiten funda ſterno ſtridente Goliam,
Bis quino fermè qui pede longus erat.

IVDAS MACHABÆVS
DVX IVDAICVS H. R.

VT leo conſpectum ruit iracundus in hoſtem,
Et ferus illata vulnera ſtrage facit:
Sic ego commotis in prælia viribus ibam
Pro patriæ, capiens, legibus, arma meæ.
Excidiumq; vrbi ſacræ, gentiq; minantes
Sæpe trucidaui, Marte fauente, viros.
Pulchrius eſt viſum, paucos opponere multis,
Vertere quàm turpi, terga pudenda, fuga.
Sic me conieci medios moriturus in hoſtes,
Et mihi mors voto digna reperta meo eſt.

ALITER H. R.

EN ego ſum Iudas, Machabææ gloria ſtirpis,
Qui nullis vnquam terga pudenda dedi.
Pro grege, proq; ſacris pulchram per vulnera mortem
Oppetij, inde virûm cuncta per ora volo.

HECTOR DVX
TROIANVS.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ARgolicis terror ducibus, dum fata ſinebant,
Proq; meis murus ciuibus, Hector eram.
In decimo primùm, quod concidit Ilion anno,
Nemo negat factum viribus eſſe meis.
Phylacides per me, Antilochusq; Menœtiadesq;,
Præterea multi procubuere duces.
Quid querar? vnius peruenit crimen ad omnes,
Et caput oppreſſit publica pœna meum.
Fraude locum captans vita ſpoliauit Achilles,
Et rapidis, circum mœnia traxit, equis.

ALITER H. R.

MVrus ego patriæ pereuntis aheneus Hector,
Dimico pro Troia per duo luſtra, mea.
Vulnifica multos transfigo cuſpide Graios,
Fortis at à forti victus Achille cado.

ALEXANDER REX MACEDO H. R.

AT quis Alexandrum? quis facta perennia neſcit,
Orbe quibus toto notus ad aſtra feror?
Nomine ſicut eram magnus, ſic maximus armis,
Terga fugæ nunquam, victus ab hoſte, dedi.
Imperium extendi, quà decolor Indus oberrat,
Et quà Riphæas verberat aura niues.
Perſide ſe victa, totus mihi ſubdidit orbis,
Sed mihi tunc orbis non ſatis vnus erat.

Mors

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Mors ſatis vna fuit, luctu faſtuq́ tumentem
Quæ me ſub terras abſtulit ante diem.

ALITER H. R.

DIcor Alexander factis & nomine Magnus,
Cui Iuueni totus ſubditus orbis erat,
Par mihi nemo foret, modicè ſi vina bibiſſem.
Interitu luxum diſce cauere meo.

CAIVS IVLIVS CÆSAR MONARCHA ROMANVS H. R.

NOn ego ſum duris tantum ſpectatus in armis,
Et mea doctrinæ nomine fama viget.
Sequana quis bello fuerim, Rhenusq́ fatentur,
Et mihi cum toto ſubditus orbe Tybris:
Quis fuerim ſcriptis, monumenta relicta loquuntur,
Quæq́ manu geſſi bella, legenda dedi.
Nec ſatis hoc: etiam cœlum ſcrutabar & aſtra,
Hinc meus æternùm permanet annus, opus.
Immemores tellus homines producit vbiq́,
Hoc queror, hæc fati cauſa, necisq́ meæ.

ALITER H. R.

QVuinquagena inij collatis prælia ſignis,
Autor Romani Iulius imperij.

Queîs

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Queîs vitam dederam, ſæua me morte trucidant,
Pro meritis reddunt ſic mala facta meis.

HARMINIVS DVX CHERVSCORVM H. R.

NEc ducibus virtute minor, nec fortibus armis,
Græcia quos iactat, magnaq́; Roma, fui.
Quod nimis impenſum eſt illis, mihi defuit vni,
Nullaq́; de factis edita ſcripta meis.
Vnicus inuentus Tacitus, qui noſtra tacere
Noluit, hunc de me conſule, certus eris.
Hic tibi narrabit, per me Germania victrix,
Vt ſit depulſo libera facta iugo.
Et duce cum Varo, ſtratis legionibus, illa
In quanto fuerit Martia Roma metu.

ALITER H. R.

HArminius Latias, deleui ego Saxo cateruas,
Vix vbi prima mihi barba reſecta fuit.
Me metuens Cæſar, Vare, ô Vare ocyus inquit,
Redde aquilas, Romæ robora, redde aquilas.

ARTVRVS REX BRITANNIAE H. R.

QVi vocor Arturus, me Gallia nominat Artum:
Paruit imperio terra Britanna meo.

Non

Non me ſceptra tulit quiſquam præſtantior illic,
Egregius belli laude togæq́; fui.
Nomina quæ monſtrat procerum virtute potentum,
Hæc, eſt inuentum, menſa rotunda meum.
Saxonas & Dacos domui, Romanaq́; fudi
Agmina, quæ regno damna dedere meo.
Optima prima cadunt, ſic firmus & integer annis
Occido, me, regni ſceptra, cadente, ruunt.

ALITER H. R.

BArbariem obiectat cum Graijs, Roma, ſuperbis,
Barbariem præ ſe num mea facta ferunt?
Sum pius Arturus, nulli pietate ſecundum
Dixeris, in bello ſum Leo, pace Pater.

CAROLVS MAGNVS PRIMVS IMPERATOR GERMANI-CVS H R.

QVis me iure, neget, Magni cognomen adeptum?
Quin titulus factis eſt minor ipſe meis.
Floruit optata, ſub me duce, Gallia pace,
Pannonijs fuſus concidit Hunnus agris.
Itala ſublatis, tellus pacata Tyrannis,
Pulſus & eſt oris hoſtis, Ibere, tuis.

D Impe-

Imperij, per me, ſedes Germania facta,
Saxonis, eſt Chriſti, terra, profeſſa fidem.
Me quoq; neglectis, duce, reddita gloria Muſis,
Ipſe repurgatæ nec rudis artis eram.

ALITER H. R.

TE quater octonos, de bello Carolus, annos,
Vt celebres viuum, maſcule Sax, Deum.
Hic ſcopus, hæc regum belli ſit norma mouendi,
Proq; gerant aris prælia, proq; focis.

CANVTVS MAGNVS REX DANIAE, SVECIAE, NORVEGIAE, ANGLIAE, ET NORMANNIAE H. R.

DEſine mirari, quos garrula laudibus effert
Græcia, quos iactat Roma ſuperba, duces.
Danica me nulli veterum virtute ſecundum,
Edidit Hyberno, terra propinqua freto.
Facta mihi, Magni, pepererunt inclyta nomen,
Quinq; ſub imperio regna fuere meo.
Me ſibi delegit ſocerum, qui tertius orbis,
Arbiter, HEINRICVS nomine, ſceptra tulit.
Iuſtitia præclarus eram, Regeſq; potentes
Subiectos docui legibus eſſe ſuis.

ALITER H. R.

Iuſtitiæ

IVſtitiæ, belliue prius mireris honorem,
Addubites, certè par in vtroq; fui.
Ipſe mihi, latæ legis reus, irrogo mulctam,
Imperijs ſubdo quinaq; regna meis.

GODEFRIDVS BILIO-
NAEVS H. R.

OMnibus Europæ lectis heröibus oris
Nobile ſuſcepi, Iaſonis inſtar, iter.
At mihi non Colchis, non diues velleris auri,
Terra fuit votis ſancta petita meis.
Hanc validis armis, Solymamq; recepimus vrbem,
Quæ fuerat diro capta ſub hoſte diu.
Mœnibus inſilui primus ſublimibus vrbis,
Hinc data, cum regno, fulua corona mihi eſt.
Vrbe, ſed hanc, auro, Solyma geſtare negaui,
Qua tulit occiſus ſpinea ſerta Deus.

ALITER H. R.

QVi vexit fulgens ex Colchide vellus Iaſon,
Æternum Græco carmine nomen habet:
Qui pepuli è Solymis, procul agmina Turcica regnis,
An non Godfridus laude vehendus ero?

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

CAROLVS V. ROMANORVM IMPERATOR H. R.

NOn ego quod virtute minor, ſed in ordine vitæ
Quod ſequor, extremum ſpector habere locum.
Nam neq; ſuſcepit me ſceptra potentior vllus,
Hoſte nec ex victo plura trophæa tulit.
Africa, quæ ſemper ſitiens, Europaq; vidit,
Auriferoq; recens terra reperta ſolo.
Sic mihi perpetuo fortuna ſecunda tenore
Adfuit, & cœptis fauit amica meis:
Aſſiduis donec curis confectus, & æuo
Inualidus, fratri ſceptra relinquo meo.

ALITER H. R.

CAROLVS vnanimi, mundum cum fratre gubernãs
Romanum cogo vincula ferre patrem.
FRANCISCVS capitur Ticinum Gallus ad amnem,
A me, deuictus dat quoq; Turca fugam.

CHRISTIANVS EIVS NOMINIS III. DANIAE ATQVE Noruegiæ Rex H. R.

SI mihi, quod faciunt alij, memorare liberet,
Quæ fuerit bello gloria parta mihi:

Oppreſſos

Oppreſſos regni motus armiſq; referrem
  Cum duce te fractam, clara Lubeca, meis
At mea laus maior, non tantum Marte feroci,
  Sed præſtans etiam quod pietate fui.
Vix princeps, ego quo vixi, me iuſtior, æuo,
  Aut pius aut clemens, aut magis æquus erat.
Sic placida ſeruans populos in pace regebam,
  Fama volat mundo, ſpiritus aſtra tenet.

ALITER H. R.

PAcis amans, pietate vigens, fera bella peroſus,
  Et vita talis, nomine qualis eram.
Ergò Deus pugnans pro me, malè perdidit hoſtes:
  Felix quem ducit, curat, amatq; Deus.

FRIDERICVS II. DANIÆ, NORVEGIAE ETC. REX H. R.

QVid iuuat & prodeſt populis imponere leges,
  Claraq; per latas ſceptra tenere plagas?
Si fluit ignauum, tempus teriturq; quiete,
  Vita voluptatis quid pigra ferre poteſt?
Hoc ſtudium, hæc cura eſt, factis efferre ſub aſtra,
  Et ſupra proauos, tollere auoſq; caput.
Dithmarſi domiti bello, & cum Suecus in annum
  Iam ſextum, arma malo ferret amara ſuo,

Fractus multiplici ſubit horrida vincula clade:
Præmia iuſta, licet ſera, Tyrannis habet.

ALITER H. R.

AD EVNDEM APOSTROPHE.

MActe animo, et virtute noua, & victricibus armis,
Dilecte ô anima plus FRIDERICE *mea:*
Munere diuino vt ſupplex Dithmarſia venit,
Sic Sueci pacem te petiere tuam.

IOHANNES PISCATOR HEINRICI RANTZOVII.

QVod me, pictoris, magnis heroibus illis,
Docta manus iunxit, non ratione caret.
Hi velut in terris quærunt diſtantibus hoſtes,
In fluuijs hoſtes ſic ego quæro meos.
Et capio inſidijs & aperto Marte trucido,
Inuigilans ſtudio nocte dieq́ meo.
Si quis erit noſtras penitus cognoſcere laudes,
Qui cupit, has vnum diſtichon illud habet:
Squamigeros vndis reti velut extraho piſces,
Pocula ſic pleno gutture ſicco bibens.

ALITER.

εἰμὶ τριχουναῖος πάντως εἰκ' οὖγε τρίπηχυς,
οὐκ ἄρα τις φθονέῃ τοῦ τόπου ἀρχιπότῃ.

οὗτοι

οὗτοι μὲν μακρόσωμοι, ἐγώδε μικρὸς μεγαλουργὸς,
ἥρωες πολεμεῖν λῷστοι, ἐγώδε πιεῖν.

HOC EST.

TRes cubitos vix dat ſtatura, tricongius hauſtus
Eſt meus: hac ſola dux ego Rexq́; via.
Magna, illi magni fecere, ego magna puſillus,
Illi pugnantes ſæpe, ego ſæpe bibens.

HAec ita Heroes picti in porticu de ſe ipſi lectoribus ingerunt. Verum paradoxon & friuolum tibi lector non videatur, quod piſcator ſit heroibus mixtus, & velut anſer inter argutos olores ſtrepat. Quia, quod is occupauit ſpacium non eſt, vt reliqua, capax lineamentorum iuſtæ & virilis ſtaturæ, quæ cæteris propter decorum eſt attributa: Proinde quàm vacuum pictoris arte relinqueretur, maluit D. HEINRICVS RANTZOVIVS id ſuo piſcatori, longè infra communem hominum ſtaturam poſito dicare. Nam quod attinet ad Carolum & Chriſtianum, prӕterquam, quod non extremas inter celeberrimos Reges ferunt, etiam gratitudinis declarandæ cauſa, hic ab hero ſunt aſcripti.

Etenim hic vicarium Holſatiæ & Sleſuici ducatuum herum elegit, in illius verò aula vnà cum Illuſtriſsimo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Illuſtriſſimo Holſatiæ duce Adolpho, ſexenni-um vixit & ciuilia negotia & bellica facta cernere, & imitari aſsueuit. Ad hanc porticum ſolarium à M. Hieronymo Cypræo eſt deſcriptum, an-nexo tetraſticho:

Vmbra horas Phœbi deſignat climate noſtro,
Nodus quod ſignum Sol tenet, arte docet.
Oſtenditq; domus, quæ ſit ſua cuiq; Planetæ,
Et quotus & menſis, ſit quoq; quanta dies.

Sed & Galactothece adiacet ambulationi, alba-rio opere polita, quã fas haud erat à limine, vt di-cunt, tantummodo ſalutaſſe, niſi concinniora re-ſtarent, quæ properantem de hac facere verba non ferrent. Nam maiorem gratiam habent ſuperiora, tablinum eorum, qui hero ſunt ab epi-ſtolis, conclauia, dormitoria tria, & ambulatiun-cula, quæ verſibus ſententijsq; varijs, fortunæ in-conſtantiam & viciſſitudinem in rebus humanis depingentibus collucet. Earum elegantiores ple-raſq; mox ſubſcribemus. Hæc Adolphæo cubi-culo eſt contigua, quod tibi, tuoq; nomine Illu-ſtriſſime Holſatorum dux Adolphe, heros mag-nanime dicatum, & ſponda artificioſè tornata, nec non aulæis ſericis magnificè eſt adornatum.

Sententiæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

CICERO IN OFFICIIS.

ILlud magni ingenij eſt, cogitatione percipere, & antè conſtituere, quid euenire poſsit, & quid agendum ſit, cum euenerit.

SENECA AD LVCILLIVM EPISTOLA IIII.

ADuerſus omnia, quæ accidere poſſunt, te adhortare & indura. Neminem enim eò fortuna prouexit, vt non tantum illi minaretur, quantum promiſerat. Noli huic tranquillitati confidere, momento mare concutitur.

TERENT: IN PHORM:

OMnes, cum ſecundæ res ſunt maximè, tum maximè meditari ſecum oportet, quo pacto aduerſam ærumnam ferant, vt ne quid animo ſit nouum, ſi quid præter ſpem euenerit.

DION.

NIhil in rebus humanis fixum ac perpetuum, ſed & ij, qui florent maximè, & ij, qui humiles & abiecti ſunt, exitus incertos habent, ac pariter pro fortuna ipſorum, laude, vituperio, honore & ignominia afficiuntur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ANTONINVS EX EVRIPIDE.

MVltæ ſunt rerum fatalium formæ, Dijq́ multa præter ſpem conficiunt, minimeq́ facta ſunt ab his, quæ ſperata fuerant, & tamen Deus deſperatis & inopinatis rebus, exitum inuenit.

INCERTI CVIVSDAM AVTHORIS.

VBi Mars ſæuit maximè, ibi fortuna & plurimum dominatur, & facillimè fallit.

M. TVLLII IN RHETO.

SOla virtus in poteſtate ſua eſt, omnia præter eam, ſub fortunæ ſubiecta ſunt dominatione. Errant autem qui in proſperis rebus, omnes impetus fortunæ fugiſſe ſe putant, ſapienter autem cogitant, qui in temporibus ſecundis aduerſa reformidant.

HILDEBERTVS.

HEu mihi nulla fides, nulla eſt conſtantia rebus
Ipſaq́; ſors, quid ſit, mobilitate docet.
Res hominum, atq; homines leuis alea verſat in horas,
Et venit à ſummo ſumma ruina gradu.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Cuncta ideo ancipiti pendent mortalia caſu,
Et ſpondent propria mobilitate fugam.
Quicquid habes hodie, cras te fortaſſe relinquet,
Aut modò, dum loqueris, deſinit eſſe tuum.
Has ludit fortuna vices, Regeſq́ ſuperbos,
Aut ſeruos humiles non ſinit eſſe diu.
Illa doloſa comes, ſola leuitate fidelis,
Non impune fauet, nec ſine fine premit.

OVIDIVS.

CRede mihi, miſeros prudentia prima relinquit,
Et ſenſus cum re, conſiliumq́ fugit.

DION IN EANDEM SENTENTIAM.

MEtus tempore ratio omnis & conſilium deeſt: quibus rebus ſi quis antè animum ſuum præmunierit, metum omnem ſuperare, egregiê poteſt: Sin minus, facile vinci, vt nec conſilium vllum oportunum, aut ſpem firmam in periculis habere poſsit.

ISOCRATES.

PVta rerum humanarum nihil eſſe firmum: Ita nec in proſperis lætitia geſties, nec in aduerſis dolore concides.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

CEdunt fata Deo, precibus Deus ipſe piorum.

Hactenus curſim, lector candide, percurri, ea quę ſunt ad dextram intra vallum, et mihi viſa ſunt digniora relatu, nunc iter ad læuam deflecto, ante tamen puteum, qui prior eſt loco, audiamus. Is octo angulis & tecto gibboſo, ſcandulis pictis veſtito, ſurgit altitudine ad cubitos vicenos: aquam duo ſituli, ferreis catenis ab axe truſatili & binis trochleis ſuſpenſi, alternatim in ſummum efferunt, vbi vncis hamis retenti ſe ipſi inuertunt, & id aquæ, quod extulerunt, in caſtellum effundunt: Vnde ſiphunculis obuerſis, cum voles, emanat, aut alnis in tubos cauatis ad hypogeium cereuiſiarum deducitur. Hic aqua fit Hippocrene, Cerere ei incocta, & ſpiritu Poetas pota afflat. Quin & ipſe puteus D. Heinrico Rantzouio docente, affatim ſcatet numeris, quos ſi nunc commemorare hic velim, quam non communi vena ſint tornati, quamq́ pij, verè equidem poſsim, niſi te ex ipſis id magis cognoſcere aueam.

FOns ego communem ſcateo fecundus in vſum,
Tota domus de me commoda multa capit.

Nec

Nec pretium poſco, nec egenti denego cuiquam,
  Gratuitas ex me quilibet haurit aquas,
Vtq́; queam ſemper dare, nunquam copia dandi
  Deficit, & damnis augeor ipſe meis.
Cum prior egeritur, ſemper noua proſilit vnda,
  Dum ſucceſſuræ cedat & illa locum.
Si licitum eſt magnas, paruis componere rebus,
  Hi domini mores, qui meus author erat.
Is patriæ talis, (fas eſt laudare ſepultum)
  Extitit, & multis munera larga dedit.
Eius erat domus, vt portus communis, habebat
  Hîc ſibi ſperatam, quiſquis egebat, opem.
Vt faceret, vires & opes fortuna merenti
  Contulit, & larga præbuit vſa manu.
Sic patriæ, dum vita fuit, ſeruiuit amatæ,
  Ereptam multis aſſeruitq́; malis.
Nec mercede caret, nunquam licet ipſe petiuit,
  Gloria defunctum ſponte ſecuta manet.
Ad patris exemplum ſeſe componere natus,
  Hunc qui me cultum iuſſit habere, ſtudet.
Sed mihi viuentem pudor eſt extollere verbis:
  Qui legis hæc, illi fauſta precare, vale.

VIdes opinor elegantiam putei, qui ipſi fonti caballino fortaſſe non admodum ceſſerit. Ad ſiniſtram, vt promiſi, accedendum. Hîc officina

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

eſt fabri ferrarij ante annum ædificata primùm, quæ præterquam quod ſuperbior eſt, ac oportuit, & epigrammate exornatur huiuſmodi:

NOn opus eſt, quis ſit locus hic, exponere verbis,
Ipſa graui produnt verbera clara ſono.
Haud ſecus Ætnæo, quàm cum Cyclopes in antro
Informant manibus fulmina ſæua Ioui.
Nec ſatis hoc, quoſuis quod præmollitur in vſus,
Inq; omnes ferrum cogitur ire modos.
Et validi ſubiguntur equi, vinctiq; catenis,
Seſſori præbent crura tenenda ſuo.
Vt ſoleis ferro plantas armentur opertas,
Aſpera per duros ne via lædat agros,
At nihil hoc mirum: quid nunc homo linquit inauſum?
Illius ingenio, quicquid in orbe, ſubeſt.

AD hanc etiam eſt Andronitis, tectorio inducta & à plaſte imagunculis lepidis exornata, vbi Mecœnatis mei, hoſpitumq; famuli confluunt. In eius parietibus hexaſtichon hoc eſt pictum:

QVi nouus hîc noſtris ſuccedis ſedibus hoſpes,
Eſto bonus, menſam conſulitoq; boni.
Craterem de more lubens philoteſion hauri,
At litem moueas ebrietate, caue.

Pocula

Pocula amicitiam faciunt, & pocula ſoluunt:
Si bibis, vt valeant menſaq́; pedesq́;, ſapis.

REliqua pars huius lateris vſibus macerandi & torrefaciendi hordei, vnde Zythum coquunt, & tribus dormitorijs hoſpitum cubiculis detinetur. Quemadmodum vero Reges fama celebratiſsimi, in porticu ad dextram ſunt depicti: Ita ad ſiniſtram duces, memoria patrum atq; noſtra bellicoſiſsimi habiti, conſpiciuntur, vt arx, cum temporis acti, præſentis laudatrix, non immeritò poſsit videri. Murus interior, qui ad pedem valli eſt excitatus, & aream, qua ædificia diſcontigua ſunt, cingit: is, vt ſupra attigi, per interualla arcubus fornicatur, in quibus exemtiles tabulæ ducum, luculentis imaginibus & Elegijs pictæ, ſuſpenduntur. Quantopere autem hæ imagines blandiantur voluptati oculorum, vix narrari poteſt. Ego quoties Martiorum virorum arma, quaſi flammas vomentia, & hinc inde coruſcantia medius intueor, ceu Gorgone viſa hæreo, expleri & nequeo, atq; oculos per ſingula voluo. Cuius voluptatis & imaginum te, lector mi, participem lubens reddiderim: At quando in manu mea non eſt, vt illas videas, vt audias, quæ de ſe loquuntur, faxim.

In no-

IN NOBILISSIMOS BELLICA VIRTVTE EODEM FERE TEMPORE duces H R.

QVos hîc ſtare vides ſua fortia facta loquentes,
Indomito clari Marte fuere duces.
Vna tulit noſtris ætas vicinior annis,
Clarior hac armis vix prius vlla fuit.
Non ſatis eſt ipſos virtute extollere Reges,
Et fortes illic expedit eſſe duces.

CONSALVVS FERDINANDVS CORDVBA COGNOMENTO Magnus, Ferdinandi Hiſpaniarum Regis dux. H R.

QVod gero præclarum cognomen ob inclyta facta,
Hoc mihi concordi eſt militis ore datum.
Bella meo victor confeci ingentia Regi,
Terra ſub imperio cuius Ibera fuit.
Effrenes domui Mauros, armisq́ ſubegi,
Quâ rigat Heſperios flumine Bœtis agros.
Adieciq́ nouum regnum, quà mœnia cultæ
Parthenopes ſalſum verberat alta fretum.
Quæ non inuidiæ virtus patet? vltima fecit,
Hæc me priuato ſub lare fata pati.

Aliter

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ALITER H. R.

MAgnus ego vero Conſaluus nomine dicor,
Hoc pater, aſt illud ſtrenua dextra dedit.
Exegi Gaditana feros trans æquora Mauros,
Aſſerui regi Bœtica regna meo.

MAXIMILIANVS COMES BVRENSIS CAROLI V. IMperatoris dux H. R.

VIr grauis, armorumq́ fui ſpectatus in vſu,
Nec virtute minus, conſilioq́ potens.
Vt fuit eiectis erepta Bolonia Gallis,
Anglia, quam tenuit, dux ego regis eram.
Hinc tibi belligerans ſemper victricia ſigna
Auſpicijs duxi, Carole Quinte, tuis.
Cumq́ ingens gereres bellum per Teutonis oram,
Inferiorq́ tuo viribus hoſte fores:
Agmina traducens Rhenum, tibi Belgica iunxi,
Nec fuit abſq́ opera palma parata mea.

ALITER H. R.

Expugnata fuit captis Bolonia Gallis,
Cum ferrem auxilium flaue Britanne tibi.
Heſſus, & inuicto ſeptemuir pectore Saxo,
Me duce dant palmam Carole diue tibi.

GEORGIVS FRONSPER-
GIVS SVEVVS EIVSDEM
Caroli V. dux H. R.

COrporis vt præſtans ſuperabam viribus hoſtes:
Sic animi pollens robore ductor eram.
Militiam didici teneris perductus ab annis,
Armaq́; ſub magno Cæſare prima tuli:
Quo ſene defuncto, ſectanti caſtra nepotis,
Vix quiſquam belli par mihi laude fuit.
Prælia iuſta manu promtus ter quinq; ſubiui,
Bis decies pugnas ſuſtinuiq; leues.
In patria morbo morior ſerpente per artus,
Dum petitur ſignis Martia Roma meis.

ALITER H. R.

Promtus eram, nulli veterum virtute ſecundus,
Seu res conſilio, ſeu peragenda manu.
Stans ego equum potui frenis inhibere volantem:
In valido tantum corpore robur erat.

ODETTVS FVSIVS LOTRE-
CHIVS COPIARVM GALLICA-
rum in Italia Imperator.

NOn habuit virtute parem mihi Gallia quenquam,
Quo data ſunt vitæ, tempore, fata meæ.

Horror

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Horror eram Latio, fama notiſsima cœlo
Oppida ſunt armis multa ſubacta meis.
Hinc nomen, quod Rex meruit Demetrius olim,
Mira expugnatis vrbibus arte, tuli.
Qui bellis inuictus eram, me ſæua ſubegit
Acriter inſurgens per mea caſtra lues.
Et cineres fortuna meos afflixit iniqua,
Dum tumuli expertes bis duo luſtra iacent.

ALITER.

Sunt quia capta meo quàm plurima mœnia ductu,
Expugnatorem me vocitare ſolent.
Claruit hac olim Macedo Demetrius arte,
Participem laudis nunc habet ille tuæ.

MARTINVS ROSHEIMIVS GELDRENSIS, PRIMO GALLIArum Regis, deinde Caroli V. dux H. R.

QVis fuerim, longo non eſt opus edere verſu,
Quod ſubit, hoc vno carmine ſcire potes.
Fulmen eram belli, ferro graſſabar & igni,
Oppida militibus diripienda dabam.
Id ſatis eſt: teſtes Belgæ, Moriniq́ remoti,
In mare, quà Scalde, Dilia, Moſa, fluunt.
Illa viris, opibuſq́ potens Antuerpia teſtis,
Quæ mihi victrici pænè ſubacta manu eſt.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

At ſibi me ſicut tunc Gallia ſenſit amicum,
Sic eadem clades me tulit hoſte graues.

ALITER.

CÆſareis inhians opibus ſpe diuite Gallus,
Me duce pœnè ſuis excidit ipſe bonis.
Argentoratum petit hic, Campania per me,
Vulcano paßim, Marteq́ damna facit.

ANTONIVS LEVA, DVX
CAROLI V. H. R.

NOn leue momentum eſt magno didiciſſe magiſtro,
Militiæ leges & graue Martis opus.
At mihi cum nemo belli præceperit artes,
Plurima naturæ dona fuêre meæ.
Nec me vlla indecorem ventura redarguet ætas,
Maxima ſunt ductu bella peracta meo.
Meq́ ideo Inſubrum præfecit Carolus oræ,
Propugnata manu fortiter illa mihi eſt.
Quod niſi fregiſſet vires, dolor artubus hærens,
Eſſem magnorum gloria magna ducum.

ALITER H. R.

AStutus, ſapiens, felix, belliq́ peritus,
Impiger, intrepido pectore Leua fui.
Et licet æger eram articulos vaſtante podagra,
Nullam aciem fugi, munia nulla ducis.

Andreas

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ANDREAS AVRIAS CÆSAREÆ
CLASSIS PRAEFECTVS. H. R.

EN ego, quem ſpectas, Latiæ fama inclyta terræ,
Et Ligurum quondam lauſq; decuſq; fui.
Quis pelago geſsit me, bella, peritior alto?
Quis patriæ adduxit commoda plura ſuæ?
Vt mare purgaui prædonibus, & mihi claſſem
Ducenti ſemper terga dedêre Scythæ:
Sic patriam aſſerui, pulſis ſine cæde Tyrannis,
Et ſtabilem iuſsi legibus eſſe ſuis.
Hinc ſtatuam patriæ patri mihi grata locauit,
Hæc mihi virtutis poſthuma teſtis erit.

ALITER H. R.

QVi mihi marmoreum Ligures poſuere Coloſſum,
Me patriæ patrem voce, manuq; colunt.
Et terris, & nota mari ſpectataq; virtus,
Cum Mahometigenas claſſe fatigo Scythas.

SEBASTIANVS SCHERTELINVS VRBIS AVGVSTAE
Vindelicorum belli dux. H. R.

VIndelicis inſignis agris belloq; togaq;
At melior valido dux ego Marte fui.
Cum celebres, iunctis ſociarent vrbibus arma,
Pro defendenda relligione duces,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Agmina præfectus duxi, vicinaq́; celſo
Alpibus arx cliuo, me duce, capta fuit.
Victor ob id mutare ſolum me Cæſar adegit,
Præmia decernens in caput ampla meum.
Obtinuit generoſa locum clementia tandem,
Et pius ignouit, reſtituitq́; meis.

ALITER.

CÆſari vbi iuſſus feci ſocio agmine bellum,
Quod tum Auguſtanæ relligionis erat,
Capta Fieſſa mihi eſt Alpini ad flumina Læchi,
Aërioq́; iacens arx Ereberga loco.

SEVERINVS A NORBV CHRISTIERNI II. DANORVM REGIS in Scandia præfectus H. R.

REx licet effugit meus, & turbante tumultu,
In loca quæſitum tuta receßit opem,
Non ego proieci tamen arma, ſed impiger hoſti,
Conſerui, euentum Marte negante, manus.
Indulſit veniam virtutis in hoſte probator,
Inq́; fidem accepit victor, amore fouens,
O mihi ſi tantùm libuiſſet fallere nunquam,
Nec tua trans Alpes, Carole, caſtra ſequi.
Liber ab hac eſſem macula, nec morte luiſſem
Perfidiæ pœnas, dum tua ſigna ſequor.

Aliter.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ALITER.

VT tuear valido fugientem milite Regem
Vendo domos, vendo quicquid vbiq; meum eſt.
At Deus exoſus ſaturatum cæde Tyrannum,
Non ſiuit noſtram pondus habere fidem.

GVLIELMVS THVMSERNVS
PROTESTANTIVM BELLO DVX.

QVid terrore carens, docui, conſtantia poſsit,
Inuictoq; malum pectore poſſe pati.
Vt ſtetit infenſo victoria triſtis ab hoſte,
Maxima pars victos deſeruere metu.
At mihi fœda fuit res viſa relinquere fœdus,
Et victas vna tendere clade manus.
Arma recollegi ſubito diſcrimine belli,
Mœnia quæ Bremæ lata Viſurgis adit.
Nec pius euentum cauſæ Deus abnuit illi,
Fortunæq; meæ victor in hoſte fui.

ALITER.

CVm quateres validæ tormentis mœnia Bremæ,
Vt coleret Latij dogmata ſpreta Papæ,
Piſcoſum tranas deſertus Erice Viſurgim,
Victori palmam porrigis atq; mihi.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

IOHANNES RANTZOVIVS TRIVM DANIAE REGVM, FRIDERICI I. CHRIſtiani III. & Friderici II. ſummus conſiliarius & bellorum dux, huiusq; arcis fundator.

NOn ſine re magnis Heroïbus inſeror illis,
Quos volui tantos hoc ego ſtare loco.
Nam nec eram virtute minor, nec fortibus auſis,
Siue toga ſpectes edita, ſiue ſago.
Regibus aſſedi tribus, impoſuiq; coronam,
Exuuias victo bis quater hoſte tuli.
Effera ſubmiſit, duce me, Dithmarſia collum.
Libera bis ductu Dania facta meo eſt.
Sic ſatur inuictæ fama virtutis, & armis,
Succubui fatis, nunc habet aula poli.

ALITER.

QVis fuerim bello, quis pace referre recuſo,
Inuidiam conflent ne mea geſta mihi.
Dicet id inuicto Dithmarſus Marte ſubactus,
Biſq; aſſerta mea Dania clara manu.

DANIEL RANTZOVIVS DVX EXERCITVS REGIS DANORVM Friderici II. in Suecos. H. R.

ME quoq; viuentem complexus amore propinqui
Illuſtres inter iuſſit habere locum.

Nec res

Nec res, quas recitem deſunt mihi fortiter actæ,
Sed prohibet iuſtus cuncta referre pudor.
Hoc dicam ſaltem, ter aperto Marte Suecum
Expertum noſtras non ſine clade manus:
Tres belli amiſiſſe duces, quos cepimus arte,
Quid moror? ipſe opera fert quoq; vincla mea.
Sex licet inconſtans Mauors mutauerit annos,
Vtrinq; inſignes perdideritq; viros.

ALITER.

QVod me inter tantos Heinrice propinque reponis,
Si non iudicio certè id amore facis.
Dent vitam mihi fata, & nulla redarguet ætas,
Ille ero iudicio, quem cupis eſſe, tuo.

GVNTHERVS COMES SVARTZBVRGENSIS.

EGregia natum generis deſcendere ſtirpe,
Ingenio viſum eſt non ſatis eſſe meo;
Sed claris etiam factis extendere nomen,
Et ſtudijs belli, cura, vigere tenet.
Sic contra Gallos multa cum laude feroces,
Et Mahometigenas fortiter arma tuli.
Sic tibi ſuſcepi bellum, Friderice, gerendum,
Cum peteres armis Suecica ſceptra tuis.
Vnde mihi poſt hæc ſurgit noua laudis origo?
Pænè ſubit, votis fata fauere meis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ALITER.

QVod Friderice olim tibi opima ſtipendia feci,
Sueco cum Danis Teuthonibuſq; liquet.
Quid venturá dies trahat, id ſcit, qui omnia nouit,
Quæ venient, quæ ſunt, quæq; fuêre, Deus.

GEORGIVS AB HOLLE
EQVES BRVNSVICENSIS.

STemmate, quæ tantum celebri ſe iactat auorum,
Nobilitas dici non mihi vera poteſt.
Sed quæ virtutem ſuperátve æquatúe parentum,
Et meritis ortum comprobat ipſa ſuis.
Hic labor, hic animus teneris mihi ſedit ab annis,
Inde mihi aduerſo vulnus in ore tuli.
Hoc mihi ſternenti Gallos infertur honeſtum,
Dum tua præfectus caſtra, Philippe, ſequor.
Et me cognouit Suecus, nec proximus illi,
Quiſquis eris, tardas experiere manus.

ALITER.

MArtis opus primis toleraui ſemper ab annis,
Militiæ & ſtatui multa trophæa meæ,
Grandia diffindit, nec dedecet, ora cicatrix
Me docet intrepidi pectoris illa ducem.

Poſt

POſt has tabulas fortiſsimorum ducum, ſequuntur ordine quorundam illuſtrium principũ & comitum imagines, quas herus ex Iconibus ſibi ex Belgico tranſmiſsis effingi, atq; exprimi curauit: Principes autem, quorum formam imagines referunt, hi ſunt: Ferdinandus Toletanus Albanus, Ludouicus Borbonius Condæus, Gulielmus Vranienſis, & Vuolfgangus Palatinus. Comites vero hi: Iohannes Arnsburgenſis, Lamiralis Eggemontanus, Nauarcha regis Galliarum Admiralius, Anglottus, Ludouicus Naſſouienſis, Petrus Erneſtus Manſfeldenſis.

Quod autem horum imagines, poſtremo ferè loco conſtitutæ ſunt, non eo conſilio factum eſt, quod reliquis, quos ſupra enumerauimus, gloria rerum geſtarum inferiores ab hero habeantur. (Non enim latet herũ, nonnullos ceterorum, ab his laudibus bellicis etiam ſuperari) Sed quod cum illi, ſummis laboribus bellicis perfuncti, iam maxima ex parte extremum vitæ ſuæ diem obierint, hi omnes ferè ſint ſuperſtites, & adhuc in graui bellorũ diſcrimine verſantes, acerrimis prælijs inter ſe de victoria dimicent, ſtrenuamq; Regibus ſuis in armis operam nauent.

Cum autem Mars ſit communis, & bellorum caſus ancipites atq; incerti, deniq; cum vulgus hos duces, pro fortuna ipſorum, laude, vituperio, ho-

 nore,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

nore, & ignominia afficiat, ideo herus inuidiæ & ſuſpitionis euitandæ cauſa, nulla carmina, quæ res geſtas eorum complecterentur, picturis ſubijcere voluit, ſed ſpatium ibidem ſatis amplum, quod poſteri ſui epigrammatibus poterunt exornare, reliquit. Eo tamen in loco dictum Ciceronis cōſpicitur: *Quicquid eiuſmodi eſt, in quo non poſſunt plures excellere, in eo plerunq; fit tanta contentio, vt difficillimum ſit ſanctam ſeruare ſocietatem.* Et aliud item dictum C. I. Cæſaris. *Si ius violandum eſt, Imperij cauſſa violandum eſt, in alijs rebus pietatem colas.* Veruntamen cū inter comitem Iohannem Arnsburgenſem & herum, ſumma ſemper coniunctio et amicitia extiterit, deberi à ſe, tanto viro, quem inopinata Martis vis perculit, putauit, vt breui carmine memoriam nominis ipſius conſecraret. Itaq; ſub effigie amici ſui cariſsimi, in ſempiternum amoris beneuolentiæq; pignus & monumentum hos verſiculos extare voluit:

IOANNES COMES ARNSBVRGENSIS IN PHRISIA CAESVS H. R.

SI quibus inconſtans peperit fortuna dolorem,
His ego me ſocium dicere iure queo.
Et mihi natales genus, & connubia magnum
Nobilitas factis quæ fuit aucta, dabant.
Cum gereret bellum Germanide Carolus ora,

Bureni

Bureni conſors ſtrenuus arma tuli.
Vt noua turbauit fortes diſcordia Belgas,
Regis ab Hiſpani partibus ipſe ſteti.
In Phriſia vitam mihi mors ita flebilis aufert,
Sic rapiunt claros triſtia fata viros.

ALITER.

NOn moror, in bello cecidi quod victus ab hoſte,
Pugnando fortes claudere fata decet.
Hoc queror, obſcuro perij quod milite cæſus,
Nec laudem de me ſtrenuus hoſtis habet.

IAm videntur adhuc tres togati, ſub quibus verſiculi ſequentes leguntur. In vna autem tabula ſunt duo cardinales depicti, vt Antonius Peronettus Atrebatenſis, & Lotharingicus: In altera vero nobilis Iohannes Freſius, Sereniſsimi Regis Danorum Cancellarius.

ANTONIVS PERONETVS ATREBATENSIS ET LOTHARINGIcus, Cardinales.

DEſine mirari hîc armatis eſſe togatos
Immixtos, ducibus cardineoſq; patres.
Bella manu haud gerimus, mens eſt armata ſub omnem
Fortunæ caſum conſilijs validis.
Conſilijs noſtris motus componimus orbis,
Impia cum Reges bella mouere ſtudent.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Non decet, vt patriæ patres certamina nectant,
Magnosq́ irritent ad fera bella viros.

APOSTROPHE H. R. AD IOHANNEM FRESIVM, CANCELLARIVM Regis Danorum Friderici II.

NEc tu carminibus noſtris indictus abibis,
Freſi, canicie ſparſe decente caput.
Nam tua Rantzouio certè de ſanguine creta
Eſt auia, vt verſu te quoq; iure canam.
Addo tamen maius, duplici vt te iure nepotes
Rantzouidum hos inter me poſuiſſe legant.
Nam tua te virtus ad ſummos vexit honores,
Inſuper & ſtudij præmia larga dedit
Id quod erat geminis facundus Neſtor Atridis,
Dania te ſenſit Regibus eſſe ſuis.
Externum bellum bellè non ceſſerit vlli,
Si non ſit Neſtor, conſiliumq́ domi.
Longa igitur tibi nent fatales ſtamina Parcæ,
Implentes vitæ luſtra bis octo tuæ.

SVnt autem ibidem adhuc quatuor collocati, quibus proprius & ſingularis locus eſt attributus, ceteriſq; quaſi exemti videntur.

MAVRITIVS SEPTEMVIR SAXONIAE.

ARma, animus, virtuſq́ meis maturior annis,

Carole

Carole nota tibi, Turca fuere tibi.
Namq́ in Pannonicis, quod geſtum eſt fortiter agris,
Omne manu noſtra conſilioq́ ſtetit.
Tu quoq́ Landriſij ad muros es Galle repreſſus,
Exutusq́ armis, non ſine clade, tuis.
Ergò mihi in ſeptem proceres Germanidos oræ
Aſcito, Cæſar bella gerenda dedit.
Huic etiam clauſis bellum feci Alpibus, arte
Heſſus ab Albano cum duce captus erat.

ALITER.

PLurima nunc pacata forent, niſi ſtamina vitæ
Rupiſſet medio tempore Parca mihi.
Namq́ meo decreta animo ſententia ſtabat,
Marte mori, aut pacem Marte parare meis.

ADOLPHVS DVX HOLSATIAE ET SLESVICI.

VIx mihi prima genas veſtibat flore iuuenta,
Te procul vt patria, Carole Quinte, ſequor.
Vſq́ adeò mea mens iuuenili ardebat amore,
Noſſe vrbes, claros militiaq́ viros.
Nec votis fortuna meis bona defuit vnquam,
Signa tirocinij plurima Metis habet.
Inde domum rediens Dithmarſorum agmina fudi,
Vltus auos, animum dedocuiq́ trucem.

Nec

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Nec noſtras Gotha, nec Grimſthenia ſaxea vires,
Imperij ſocio milite cincta, tulit.

ALITER.

QVi toties lecto, Reges, cum flore iuuentæ,
Holſaticos toties qui repulere duces.
Seruati noſtræ gens imperterrita palmæ,
Dithmarſi, victas Marte dedere manus.

HEINRICVS IVNIOR DVX BRVNSVICENSIS.

NVlla humanarum quàm ſit conſtantia rerum,
Collige ab exemplo, qui legis iſta, meo.
Hilsheimenſe ſolum primo ſub flore iuuentæ,
Per valida adieci finibus arma meis.
Gaudentem ſpolijs, Heſſus cum Saxone, partis,
Armata patrio vi pepulere ſolo.
Vt niger hos vicit Iouis ales ad Albidos vndam,
Felix amiſſos occupo rurſus agros.
Perpetuum at nihil eſt, & ab omni parte beatum,
Fortuna alternans datq́, adimitq́, datum.
Nam geminos natos vna Mars impius hora
Abſtulit, hos letho machina dira dedit.
Haud quenquam dubiæ fas eſt confidere ſorti.
Vita aloës multum, mellis habet minimum.

PHI.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

PHILIPPVS LANDGRAVIVS HESSIAE.

ME belli, varia afflixit fortuna procella
Optatos portus inueniente Deo.
Exul in vndecimum Vlricus Wirtnbergicus annum,
Inuito noſtram Cæſare ſenſit opem.
Et mihi pulſus agris Leo Brunſuiganus auitis,
Captus cum nato poſt ſine cæde ſuo.
Nec Carolum fuerit mihi turpe laceſſere bello,
Sed nocuit temerè nos habuiſſe fidem.
Vincula ſimplicitas parit: en cuſtodia ſeruat,
Dum quinq; Autumnos Pleïas orta facit.
Quod niſi Mauricium dolor armauiſſet acerbus,
Tam mea non fuerat pœna futura breuis.

HVc vſq; viri egregij & celebrati. Occupa-runt autem hi loca honeſtiora, & ſub aſpectum cadentia. Tenebricoſiora verò conceſſa ſunt hiſce ſequentibus, Chriſtierno, & Erico Sueco, quod malè à plurimis audiant, & à præſtantiorum imaginibus, niſi dehortandi cauſa ſpectatores minimè debeant auocare.

CHRISTIERNVS REX DANORVM QVONDAM.

NOn mihi ſi centum linguæ ſint oraq; centum,
Dicere facta ſatis pro ratione queam.

Innocuos mactare viros, & humata ſepulcris
Eruere, & flammis oſſa verenda dare.
Non tondere pecus, totam at deglubere plebem,
Vxore excluſa, te Siebrechta, frui.
Delitiæ illa fuere meæ, ſtabileſq́; fuiſſent,
Ni priuauiſſet me Deus ipſe throno.

ALITER.

DIſcite iuſtitiam moniti & non temnere Chriſtum,
Quicunq; in vultus figitis ora meos.
Carcere in vndecimam fermè trieterida captus,
Sæuitiæ magnus Rex luo ſupplicium.

ERICVS XIIII. EIVS NOMI-NIS SVECORVM REX, IN VIN-cula coniectus.

QVid memorem mea facta miſer? reticere luberet,
Cæde & coniugio notus vbiq; meo.
Sexaginta meis manibus ſine iure peremi,
Pars mihi magna horum ſanguine iuncta fuit.
Quoquò ergo aſpicio, diri mens conſcia facti
Occurrit, miſeris excruciatq́; modis,
Nunc mihi præceptor Dionyſius ilia crudo
Traiectus ferro, triſtis Erinnys adeſt.
Nunc proceres Orco miſsi, atq; innoxia bello,
Ante meos oculos perdita turba volat.

Aliter

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ALITER.

ME quis Alexandro ſimilem inficiabitur vnquam
Obtruncat proceres ebrius ille ſuos.
Sobrius ipſe etiam ſatior vel cæde meorum,
Perfoſsi manibus, qui cecidêre meis.

SVB D. HEINRICI RANTZO-
VII IMAGINE AD LECTOREM.

SI quis erit, quem fortè iuuat ſic quærere, quare
Hi tabulis præbent ora videnda viri?
Is ſibi virtutis proponi exempla probatæ,
Quàm vitijs ſpretis diſcat amare, ſciat.
Quamq; ſit inſtabilis vitæ fortuna caducæ,
Quàm varios ſeruent lubrica fata modos.
Quam ſubito magnæ ſpes euaneſcere caſu,
Et ſoleant labi grandia cœpta virûm.
Quiſquis es, incertæ diuerſa pericula vitæ,
Et dubiæ ſortis ſpernere fata, caue.
Nam caro ceu fœnum eſt, & gloria noſtra velut flos,
Mane viget primo, veſpere lapſa iacet.

IOANNISCVS MORIO RAN-
TZOVIORVM.

QVid prohibet ſi me viuentem ſemper amauit,
Nunc Domino hoc iunctum me quoq; ſtare loco.
Stat quoq; piſcator, ſtomachum ſi piſcibus ille,
Iucundis animum paui ego ſæpe iocis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Morio non vulgaris eram, iuueneſq́ ſeneſq́
Luxerunt raptum funere, luxit herus.
Illi mordaces poteram depellere curas,
Ridentemq́ iocis exhilarare meis.
Aut illos imitare, iuuat ſi perdere vitam,
Aut me, ſi cordi eſt viuere dulce tibi.

ALITER.

HVc ades ô quicunq́ venis nouus hoſpes in arcem,
Picturis oculos paſceris atq́ tuos.
Quid mirare duces miſer ardeſciſq́ tuendo?
Neſcis quale tegat ſplendida vita malum.
Lerna periclorum, & certi ſentina laboris,
Prudentum vita eſt: ſtultus at hiſce caret.
Ergò agè ſtultitiam ſimula, ſic nulla ſubibis
Munia: donantur pectora ſtulta rude.
Vt fugeret longi maleſana negotia belli,
Siſyphides litus fertur araſſe maris.
Aut flue delitijs, & duc inglorius æuum,
Aut mercare graui, grande, labore, decus.
Ingreditor, quodcunq́ velis iter, vnus vtriq́
Finis, Mors fatuum cum ſapiente rapit.
Viuere non tibi vis, alieno vt tempore viuas?
Quid num poſt vt edas, antè fame moreris?
Ah nimio fallax emitur, me iudice, nomen,
Viue tibi, nimium nec ſape, tutus eris.

Viue

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Viue tibi, nec te crucia, neq; craſtina cura,
Hoc ego prudentes admoneo fatuus.

ABſolutis ijs, quæ ad latus vtrunq; intra vallum ſunt, locus admonet, vt aduerſa fronti aggrediamur: quæ etſi vt ſpecioſiſſima in veſtibulo narrationis Rhetorculo cuipiam ponenda videri potuiſſent, quo elegantia & dignitate omnes in admirationem ſui raperent, ego tamen ordinis rationem prius habui, quàm venuſtatis. Dandam enim operam putaui, ne obſcura & intricata euaderet narratio, quod nulla æquè re vitari poteſt, ac ordine & conſequentia.

Proinde veſtibulum & cochlis, quia ipſis ædibus prominent, earum quoq; delineationem ante ſubijciemus. Quanquam veſtibulum nullum hic eſſe Philologos quiſpiam dixerit, quod hũc ſemicirculum Cochleæ gradibus vacuum, eo nomine appellare dedeceat, is tamen ſi in hoc ſtantes clientes cum ad Patronum cupiunt admitti, neq; intra ædes, neq; ſub dio eſſe attenderit, eundem, quem veterum veſtibula præſtare vſum, non negabit. Sunt autem ante pagmenta ſaxea, & ſuperius limen eminentibus expreſsionibus biuinorum capitum & racemorum inauratorum eſt exornatum: ei vero ſaxum latius eſt impoſitum, quod inciſa inſignia Illuſtriſſimi Septemuiri Auguſti Saxoniæ ducis tuetur, & eius donum, cochlidis

gradus, candida gratitudine huiuſmodi verſibus celebrat.

HEINRICVS RANTZOVIVS IN COCHLIDEM SVAM LAPIDEAM.

HÆc Cochlis, exciſis, quam conſpicis, ardua ſaxis,
Magnanimi donum principis illa mihi eſt:
Saxonicam qui frena tenet Septemuir in oram,
Et pius Auguſtum nomine reque refert.
Hic mihi donauit lapides, cum miſſus ad illum,
Dania cui paret, nomine Regis, eram.
Ipſe ſuum munus commendat muneris autor,
Grataque ſunt magnis dona profecta viris.
Ergò etiam nobis dono data principe tanto,
Gratior hæc noſtra ſtabit in arce Cochlis.
Et ſpectaturis ſero teſtabitur æuo,
Nobile ſe munus Saxonis eſſe ducis.

IPſa Cochlis eſt octagonos, & inſtar penè publicę turris attollitur gradibus ſeptuaginta vno, ſeptenis pedibus longis, dextante craſsis, quorum retractiones plus quam ſesquipedales ſunt factæ, ne alij alijs obuiam venientes incurrere cogantur, & vt honeſtæ mulieres aut ſenes, prehenſo brachio per cochlidem deducantur. Retractiones poſt nouenos gradus plerunque ſunt ampliores, in quibus ſubſiſtentes feſsi, velut in areola reſpirare queunt, ſi pergere velint. Nam ſola cochlide ad omnes

omnes contignationes,& conclauia conſcenditur, nimirum gradu ſexto, ad podiũ,quod circa cochlidem fornicatur, delumbato ad arcum lacunari, ſic tenuiter,vt quaqua verſus Lunæ à coitu redeuntis effigiem repræſentet.

Id podium,cum ius dicitur, quãtumuis clatratis feneſtris & valuis obturetur,propter aeris ſæuitiam,tamen conſtanter audit & reddit Iudiciorum præſidi voces eorum,qui ad hoc,ſub conſcio æthere,vt moris eſt Holſatis,lites dirimunt. Ea opportunitas & alias familiam in officio continet,quæ nunquam præſens & abſens eadem eſt,ſi ſperat fore clam. At dum videt vocales muros verba referre auerſis dominis,arundinem, vt habet fabula aures Midæ clamare,feneſtras Argo ipſo oculatiores, nequitiam , deſidiamq́ coarguere, effrenes animi motus pudore & metu tantiſper conſtringit. Ad podij orientalem partem,ſedile ſiliceum eſt, quod ſimul baſis exiſtit arrecti illic ad parietem ſaxi , inducentis Bredenbergam, verſus hos loquentem:

CVm ſterili tumulus ſtarem infœcundus arena,
Nilq́ meus, ſentes præter, haberet ager:
Me Satyri tenuere rudes, Fauniq́ bicornes,
Et quæ vipereo ſanguine monſtra ſcatent.
Quos vbi Iohannes ſubmouit,nobilis heros
Rantzouius, cœpi cultior eſſe locus.

Ille

Ille valens animo, & victricibus inclytus armis,
Eſſem munitæ, fecit, vt artis opus.
Quam modo, Pïerides complexus mente venuſta,
Filius Hinricus perpolit arte ſua.
Sic mihi pro Faunis Mauors, atq; innuba Pallas
Mœnia tutantur: cætera habent Charites.
At te Chriſte precor, qui nutu cuncta gubernas,
Vt tutelaris Iuppiter eſſe velis.
Rantzouiumq; mihi & natos caroſq; nepotes
Cum longa ſaluos poſteritate dare.

HOc podio hyeme, aut nubilo die nihil magis fuerit ex vſu: Vbi verò cœlum hilarius captare, apricari, tueri, & odorari plantarum floſculos erit animus, gradus vigeſimus quartus cochleæ te ad ſubdiale podium ferat. Id ſuper hyemali eſt amœniſsimum, & ne vitium faciat, pauimentum, rudere veteri affuſa calce ſolidatum & feſtucatū, atq; binis ordinibus figlinarum teſſerarum, plumbo vſto incruſtatarum complanatum. Eius oræ peribolis ferreis, quarum perticæ arrectoriæ lilia ex ferro operoſè referunt, cinguntur, vt ſecurus prolapſionis in illo ambulare, terramq; tutò deſpicere, imò caput inter nubila condere, errantem Lunam, Soliſq; labores ferè digitis attrectare liceat. Etenim ſupra ſubdiale eſt podiolum, tabulis auro, varijſq; coloribus diſtinctis auguſtum,

in quo

in quo artificioſum & ſubtile automaton horologium, cuius denticulati orbes interius libramentis ſic impelluntur, ut exterius in Auſtrali tabula planetæ ſenſim emergant, & dierum nomina oſtendantur: In Septentrionali duo ſtyli horas, atq; earum quadrantes diſcriminent: à fronte ad Orientem cataphracti equites, haſtis ad ſingulos horarum quadrantes, ſeruato elapſorum quadrantium numero, alternatim iucundo ſpectaculo minori campanæ incurſent, velut præmonentes, maximam latè iamiam boatum daturam, horasq; diſcriminaturam. Quid vero ab ipſa Tabula orientali ſit expectandum, haud facilè dixerim, ſi rationem, ſtructuramq; operis deſideres ſcire, ſin vſum qualemcunq; tantum exoptes, ſatisfacient tibi hi in illa ſcripti verſus:

HOc opus æquales ſpacijs diſtantibus horas,
Lapſaq; ſub terras, ortaq; ſigna docet.
Quæ mediam cœli labentia ſydera & imam
Obtineant verſo cardine ſigna domum:
Lunaq; quo Phœbo iungatur tempore monſtrat,
Oppoſitum teneat Lunaq; quando locum.
Felices animæ, quibus hæc ſapientia curæ eſt,
Lucidaq; immotis legibus aſtra colunt.
Illas poſteritas meriti memor, inferet aſtris,
Aſtrorum monſtrat, fabrica mira Deum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

VErum cum hoc opus ſit ornamentum arcis, & ceu vexillum, quo exulantes Muſę conuolent, propoſitum, iniurium fuerit, etſi me ſubtilitas operis, meaq́ infantia multùm deterreant, reticere ſtructuram, atq́ ingenuum Domini ſtudium ſua laude, Philomuſos verò Mecœnate beneuolo defraudare. Neq́ enim non fateri coguntur æqui cenſores idem, quod Ariſtippus, qui naufragio in Rhodienſium littus eiectus, cum vidiſſet Geometrica Schemata, ad ſuos conuerſus, exclamauit: Salua, ô comites, res eſt, hominum veſtigia hîc apparent. Aeſtimabat enim ex opere ſtudium eorum, & in artifices egregiam voluntatem, illisq́ ſolis nomen hominum aſſerens, ceteros inanem titulum turpiter gerere ratus, qui nunquam os, in hoc à Deo ſublime datum, ad iucundiſſimum cœli theatrum attollerent.

At vos Rantzouius ſanguis, quos patri in arcis gubernatione ſuccedere fas eſt, & patris animum & eruditionem æmulamini. Date operam, vt tantæ arcis opus, quod eſtis poſſeſſuri, intelligatis, terram, mare, cœlum, Solem infatigabilem, Lunam, reliquaq́ aſtra, quibus cœlum coronatur, Pleiadesq́ hyadesq́ & robur Orionis, immunemq́ æquoris vrſam, noſcatis. Hæc in clypeo Achillis fecit Vulcanus, his Arx veſtra exultat, his patris felix anima nobilitatur. Vos domeſticum

cum, & cum tanto commune viro exemplum, cum adoleuerit ætas, ſat ſcio extimulabit. Vtinam mihi quàm calcar ſponte ſua currentibus addere, tam deſcribere tabulam promtum eſſet. Sed quid tempus non neceſſaria dicendo tero?

Marginem tabulæ orientalis complectitur immobilis circulus, in quatuor & viginti partes, quæ horas deſignant, æqualiter diſtinctus. Hunc duæ aureæ lineæ per centrum traiectę ſecant, quarum eam, quæ dextrorſum ſiniſtrorſum ducitur, & orientem & occidentem conſtituit, Mathematici Horizonta dicunt: Illam, quę ſurſum deorſum vergens, ſummi & imi cœli cardinem definit, Meridianum vocant. Per centrum porriguntur tres axes caui, verſatiles, alius alij ita incluſus, vt vnusquiſque dentatis rotis moueatur. Extimus axis fert orbem, in quo Zodiaci duodecim ſigna ſunt figurata: medius radium, qui in circulo immobili horas, in ſignifero menſes, ſigna & eorum gradus indicat: Intimus autem axis rotat aureum Draconem, qui præterquam, quod quotidie quaſi cum primo mobili ſemel circumit, etiam amplius, vt plurimum, intra diei ſpacium, tredecim partes, biniſque horis ſingulos gradus percurrit.

Ob oculos autem ponit horas Lunæ, in limbo maioris circuli, tarditatem item et celeritatem motus, diſceſſum & reditum ad Solem, quando Sola-

res radios ſubeat, nouumq; hauriat lumen, quando ex Diametro Soli obijciatur, plenoq; refulgeat orbe, quem deniq; ſigniferi locum pererret. Complectitur etiam hians os Draconis globum, trinas φάσεων formas, creſcentis aut ſeneſcentis Lunæ euidenter oſtendentem, modò, vt Plinius loquitur, curuatæ in cornua, modò æqua portione diuiſæ, modò in orbem ſinuatæ. Etenim alterum hemiſphærium eſt inauratum, alterum denigratum, partem Lunæ opacam nobis, Lucidam vero Soli obuerſam innuens. Obuertitur autem hic globus à rotula, quę eſt in ventre Draconis in ſummo eius axis, ſecundum quam rotulam & alia eſt collocata plana, cuius axis tranſit centrum Lunaris globi. Hæc impulſa dentibus eius rotulæ, quæ eſt in extremitate axis Draconis, cogit ſenſim fieri circinationem globi totius, quod contingit in vndetriginta diebus, horis duodecim, & dodrante.

Quid verò de ea ratione dicemus, qua expreſſit artifex, vt vertigine primi mobilis radius denotans Solem circumuoluatur ſingulis diebus, hoc eſt, vicenis quaternis horis, vlterius tamen in Zodiaco trigeſimam ſigni partem, quem gradum appellant, ferè emetiatur? O diuinæ particula auræ, ſcrutatrix & æmulatrix ſuperarũ domuum. Dentata rota medij axis, cuius radium aiebamus

horas.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

horas & ſigna monſtrare, habet denticulos ter centum & ſexaginta. Totidem & hæc, quæ circumagit Zodiacum, minus tamen vno. Harum duarum rotarum curriculum eſt idem & vnum quindecim dentium, quod ſingulis horis circumagitur. Vbi itaq; quater & vigeſies circumuoluitur, rotas has duas protrudendo ſemel circumagit. At quia Zodiaci rota habet minus vno denticulo, ac ſolaris radij rota, temporiùs quoq; vno denticulo, qui vni ferè gradui æquiparatur, circumeat vicenis quaternis horis, oportet, vt amplius trecentis ſexaginta diebus, totus Zodiaci orbis emenſus videatur.

Hæc vt oculi teſtantur, quia cum motu cœleſti congruunt, & quaſi imaginem admirandi operis ſculpunt, laudandi ſunt, qui, reliquis luxu aut auaritia inſanis, delectantur ingenioſis inuentis, nec in his comparandis vllis ſumtibus parcunt. Macti ingenio ac virtute viri, ſic itur ad aſtra, foris nunc ea ſcrutamini & imitamini, quæ ſub veſtris pedibus olim ſunt futura. Hæc de automato breuibus dixiſſe ſuffecerit. Nam quæ omiſi, intricatiora ſunt, nec tam verba, quàm Geometrica lineamenta, quæ locum hic non habent, requirunt. Deſcribamus itaq; & Cochleæ tectum, quod reſtat: Id gibboſis tignis conſtat, laminiſq; cupreis rubrica coloratis veſtitur, ſuper faſti-

gium ἀνεμοθήρας inauratus verſatilis, ita eſt collocatus, vt à ventis circumactus, octo ventorum nomina in ſingulis lateribus octagoni deſignet, quod etiam in marmorea turri Athenis Andronicus Cyrrheſtes, quem Varro nominat Cypreſten, fecit.

Eſt quoq; ſub tecto cœnaculum lepidiſſimum, ad diuerſas cœli partes, tanquam ſpecula proſpectus habens, alijs feneſtris deſpiciens armenta, greges, arua, agricolas, fœniſectores, Storam & in eo remigantes: alijs templa, ſyluas, prædia, domos, hortos, iter præter arcem facientes, & item alia, quæ oculos iucundè feriunt. Agite vero lectores benigni, ſuperatis cochleæ gyris deorſum nos demittamns, ædesq; colluſtremus, ab Hypogeio exorſi. Id intergerinis eſt interſeptum, quibus ab vſu nomina dixerunt, carnario, apothecæ, cellæ butyrariæ, caſeariæ, familiaricæ & cereuiſiariæ, vbi quidem & panem faciunt, zythumq; coquunt, & in cupas recondunt. Aqua autem eò ex puteo deducitur alnis in tubos excauatis, terraq; obrutis, quod baiulis non minimum eſt leuamen. Ex hypogeio ad ædes deuenitur. Hæ ſunt lateritiæ, vt cetera pleraq;, ad perpendiculum factæ, pedibus centum & viginti longæ, ſexaginta latæ, altæ totidem, quatuor contiguorum tecti faſtigiorum. Namq; ea ſi fuiſſent vna, quod oculis blandiri ma-

gis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

gis poterat, neceſſe fuiſſet, longè ſupra vallum eminerent, & tormentorum curulium globis expoſita, noxam facile caperent: quod conuenienti humilitate nunc eſt vitatum. Qua itur ad ianuam ædium, in ſaxo parieti inſerti hi verſus inciſi cernuntur:

BREDENBERGA.

Arx ego ſum vallo & foſſa munita profunda,
Nomen de lato monte vocata gero.
Sex & ter centum Sol luſtra peregerat ingens,
Ex quo natus homo Chriſtus in orbe fuit,
Cum patruele ſuo Fridericus bella gerebat,
Illo qui profugo Danica ſceptra tulit:
Hoc me tunc ſtatuit Iohannes limite terræ,
Rantzouio natus ſanguine clarus eques.
In Domini, ſtirpisq́ ſtruens, & prolis honorem
Condidit, hæc illi maxima cura fuit.
Reddidit ille animam ſuperis, ego duro ſuperſtes,
Et mecum illius nomen honosq́ ſimul.
Sic immota loco ſeros hoc ſpector in annos,
Et tanti eſſe viri nobile teſtor opus,
Quo ſine, nulla ſatis ſunt propugnacula firma,
Tu me præſidio Chriſte tuere tuo.

Vbi ad ianuam deueneris hoc diſtichon occurrit:

Ianua

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Janua ſinceris ego nunquam claudor amicis,
Oſores ſemper clauſa ſubire veto.

VErum hæc exiliora, atrio noſtros animos paſcamus. Etenim hoc eſt ampliſſimū, clientesq; quàm plurimos, patrono publica iudicia exercente, capit, ne quid quotidianam æſtiuam diætam commemorem. Laquearia, parietesq; mediani ſecamentis veſtiti, oleo tripla portione ad ſuccinum admixto, miris modis radiant, quinimò colore, criſpoq; macularum diſcurſu aceri certant. Ad decorem maieſtatis, accedunt imagines viuæ conditoris huius arcis, Iohannis Rantzouij, picturæq; venuſtæ, ſententiæq; multæ, quarum quaſdam annotaſſe, non inutile, reor, fuerit.

XENOPHON IN OECONOMICO.

DEus, vt mihi videtur, ab initio naturam mulieris ad opera, curasq; domeſticas idoneam fecit: at corpus & animum viri, ſic condidit, vt tolerantius frigora, æſtus, itinera, militiam ferre poſſit. Huic igitur, quæ foris agenda, illi domum adminiſtrandam attribuit. Prudentis verò & frugi cùm viri, tùm mulieris eſſe, ſic agere, vt quæ parta ſunt bona ſeruentur, & bene habeant, & alia iuſto honeſtoq; labore quæſita quàm plurima accedant.

Marſilius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

MARSILIVS FICINVS.

VIrum ſapientem, felicemq́ eum puto, qui cum ex ſolo pendeat Deo, medijs calamitatibus viuit lætus, quem nec metus exanimat, nec dolor excruciat, nec voluptas corrumpit, neq́ libido inflammat, & cui ad vota cuncta ſuccedunt, qui omnia, quæ vult habet, Ille ſingula habet, qui nihil deſiderat, ſorte ſua contentus, & eo, quod natura poſtulat.

ALIVD DICTVM EX XENOPHONTE PAVCIS NONNIHIL mutatis deſumtum.

QVi tolerantia antecellit, vbi laborandi eſt tempus: & robore, vbi fortitudinis eſt propoſitum: & mente, vbi conſilij opus adeſt, hic profectò videtur mihi iure optimo vir bonus apprimè putandus: Is qui ab amicis decipitur, haud vituperandus: Qui vero ab hoſtibus, maximopere accuſandus eſt. Qui nil credentes decipit, ſapiens eſt iudicandus: Qui vero credentes fallit, impius eſt habendus.

ISOCRATES.

COnare inprimis vitã in tuto collocare, Quod ſi tamen contigerit in periculum te deuocari, quære in bello ſalutem cum honeſta opinione, & non cum pudenda fama, Mori namq́ cunctis pro-

uidentia diuina decreuit, ſed honeſtè vita decedere, id bonis tantum viris proprium natura conceſsit.

IN PRIOREM IMAGINEM IOHANNIS RANTZOVII, EQVItis aurati.

HAc eſt Rantzouij depictus imagine vultus,
Qui decus Holſaticæ nobilitatis erat.
Conſilio bonus, & præſtans illuſtribus auſis,
Pro patria geßit maxima bella ſua.
Omnia non dicam, ſed & hoc te ſcire volebam,
In magno, virtus, corpore magna fuit.

IN ALTERAM.

FElix quem virtus generoſa exornat auorum,
Et virtute ſuis adijcit ipſe decus.

IN TABVLAM ROMÆ RVINAM OB OCVLOS ponentem.

VRbs ego Roma, patrum quam ſcripta corona regebat,
Creſcebam, vt Phœbe dimidiata ſolet.
Aſt vbi me demens & cæca iuuenta gubernat,
Huius conſilijs funditus heu pereo.
Quisquis adhuc populos ſceptro, verbisq́; coërces,
O diſcas caſu cautior eſſe meo.

Ex

EX alia parte atrij ſuſpenſa viſitur alia non diſſimilis pręcedenti, ſubſcriptis notis verſibus quatuor, quibus poſtremum diſtichon eſt adiectum:

ROma vetus, veteres dum te rexere Quirites,
Nec bonus immunis, nec malus vllus erat.
Defunctis patribus ſucceſsit praua iuuentus,
Quorum conſilijs præcipitata ruis.
Ne ſimilis ſimilem caſus, da rector olympi,
Adducat noſtræ pernitiem patriæ.

SPectatur hoc loco etiã tabula ab Epiſcopo Lubecenſi Andrea de Barbi regis Danorum Chriſtiani II. cancellario, dono data Heinrico Rantzouio, in qua depictæ ſunt tres menſæ: huic pontifex, Imperator, reges & ſeptemuiri: Illi principes Germaniæ & Italiæ: tertiæ nonnulli Cardinales, inter quos Lotharingicus & Atrebatenſis, & Epiſcopi, omnes ludentes & ad viuum depicti, vt agnoſci poſſint, accumbunt. Hos autem circumſtant conſules ciuitatum Imperialium, comites & nobiles. Alloquuntur illos ingreſſi Turcorum & Muſcouitarum Imperatores ijs, qui ſequuntur, verſibus. Fecialis item ad defenſionem communis patriæ adhortatur.

IMPERATORES TVRCA ET MOSCOVITA.

LVdite ſecuri, dum nos hoſtilibus armis
Hungaricum rapimus, Sarmaticumq́ ſolum.
At niſi proſpicitis, quid res, quid tempora poſcant,
Hic ludus vobis exitialis erit.

FECIALIS.

LVditis ô proceres, & vos fera bella mouetis?
Pace quibus debet gratius eſſe nihil.
Interea Turcæ, ſi ceſſerit Hungarus armis,
Et celer à Moſcho Sarmata iura petet:
Quid ſupereſt, proprios poſtquam ſæuiſtis in artus,
Quin reliquum corpus barbarus interimat.
Mittite nunc ergò ludos, coniungite vires,
Donec in afflicto corpore robur ineſt.
Inq́ hos infeſtis agmen conuertite telis,
Sic veſtra & patriæ gloria ſalua manet.

INitium verò tabulæ pingendæ fuit, heri mei de ſtatu Europæ habitus cum Epiſcopo ſermo, qui poſtea in teſtimonium ſermonis eius tabulam hero tranſmiſit.

Paſtis hoc ſpectaculo oculis & animis, tablinum, quod eſt ad atrij ſiniſtram, introëamus. Id verò eſt, quo Dominus plurimum gaudet, & in quo exornando operæ non pepercit, ob rerum in magiſtratu geſtarum monumenta, quæ ibi multa aſſeruantur. Omnia ſectilibus laminis ſingulari arte

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

arte operiuntur, pigmenta acer, quod pauoninum vocant, mētiuntur, roſæ alternatim, aureis argenteisq; bracteis ſatiatæ, ex omni parte lucent. Non ſatis eſt vidiſſe ſemel, iuuat vſq; morari, atq; oculos explere ſuos, adeò omnia rident, aurumq; argentumq; opusq; inteſtinum, macularumq; diſcurſus, nunc lachrimoſè criſpi, nunc ſinuoſè ſerpentes, nunc gemmas explicatæ pauonis, caudæ aut pantherinam cutem referentes. Quid verò memorem horologium eiuſdem artificij cum ſuperius deſcripto, etſi minus, in quo ſequens iudicium de Aſtrologia depictum eſt hiſce verſibus:

Sydera corporibus præſunt cœleſtia noſtris:
Sunt ea de vili condita namq; luto.
Cogere ſed nequeunt animum ratione fruentem,
Quippe ſub imperio ſolius ille Dei eſt.
Sed quia terreſtri mens aurea mole grauatur,
Sub iuga ſæpè ſui corporis acta venit.

QVid dicam inauratum automaton viatorium, quod quanquam ſubtilitate rotularum ea conſtet, ne collum geſtantis & quidem theca munitum, grauet: nihil minus tamen, ac maxima quæq; opera, horas cœliq; faciem totam quouis momento ſtupenda arte repręſentat? Quid menſam Mathematicam totius Aſtronomiæ, variorumq; eius inſtrumentorum ideam floridis colo-

ribus, ſic luculenter exprimentem, vt prius ne miꝛeris artificis ingenium, an pictoris felicitatem adꝛdubites? Quid tabulam ex argento ſolidam marꝛgine deaurata, continentem aſcenſiones ſignoꝛrum Zodiaci ſingulis horis per totū annum, item introitum Solis in ſigna Zodiaci, verum locum ad ſingulos menſium dies, præterea quantitatem dierum et noctium, ortum et occaſum Solis ad eleꝛuationē poli noſtri 55. graduum? Etſi ea tabula ob materiam poterat ſibi laudem comparaſſe, tamen à cælatura et argumento magis celebrari meretur. Cenſetur enim ab Aſtrologiæ, in hac cymbrica ora peritis artificioſiſſima, quòd à nemine ante hanc diem res ampliſſima & diffuſiſſima, tanto compendio ſit tractata, verum nuper à meo hero adinuenta primùm, pòſt Aſtrologis conſultis, & operam mutuam dantibus perfecta. Herus enim, quanquam regijs negotijs, quibus plus quàm dici poteſt, diſtrahitur, multum temporis nequit ſufꝛfurari: Tamen ſæpiuſcule ad Aſtronomiam diꝛuertit, & illa honeſtiſſima recreatione, & homine libero digniſſimo delectamento fruendo, tædium ac nauſeam diſcutit, tantosq́ in ea progreſſus feꝛcit, ac ſi ei ſoli perpetuò vacaſſet. Nam præcedenꝛti anno, regi Danorum Friderico, multisq́ alijs liꝛteris affirmauit, Ericum Regem Suecorum, iudiꝛcio ex Geneſi eius facto, propediem captum iri,

quod

quod nunc euentus comprobauit. Verum hæc quia præſens non intueris, nec ego arcis ornamenta exornare, aut oratione aſſequi poſſum, non te moueant, votum certè, & alia D. Heinrici Rantzouij hîc & alibi ſcripta fuiſſe digna, quæ non in tablino deliteſcerent, ſed innoteſcerent omnibus, ſi candidè leges, clamabis, & me, qui hoc opellæ deſumſerim, non ambitionis, aut vanitatis, opinor, argues.

HEINRICI RANTZOVII VOTVM AD IMITATIONEM Xenophontis.

EGo, quanquam anteponerem vitæ ſecuritatem clarioris fortunæ periculis: Tamen cum Deus opt: Max: trinus & vnus, nos non tantùm nobis, ſed cùm ſibi, tùm Reipub: propinquis ac amicis, naſci voluerit: ijſdem adductus cauſis, me ipſe vltro laboribus offero, deuoueoq́, & vaſto negotiorum mari lubens committo, atq; ita impotentis fortunæ procellis & fluctibus caput expono atq; obijcio. Illud verò ab ipſo Deo immortali precibus ſerijs ſemper contendi, & contendo: Primùm, vt mihi, meisq; integram donet corporis ſanitatẽ: deinde in rebus agendis circumſpectam celeritatem, in conſultando piam prudentiam, in dicendo beneuolam autoritatem, contra hoſtes mitem victoriam,

ctoriam, à maioribus gratię conſtantiam, ab ęqualibus amicitiam minimè fucatam, ab inferioribus obſeruantiam meritis conciliatā, à ſubditis ſpontaneam et fidam obœdiētiam benignè mihi et clementer conferre dignetur: deniq; vt relicta à parentibus bona conſeruet, rem familiarem proſperet, augeatq;. Poſtremo ſeneſcentibus nobis cymbam noſtram ex tempeſtuoſo hoc mundi pelago, æterni numinis amore ſenſim perducat, corporiq; vitæ moleſtijs defuncto, in religioſis maiorū monumentis requiem, & in extremo aduentus ſui iudicio, glorioſam reſurrectionem ac beatam immortalitatem largiatur.

IDEM BREVIVS OCTASTICHO EXPRESSVM.

SI mihi pro votis libeat traducere vitam,
Sectariq; animus quod mihi ſuadet, iter.
Malim ego priuatam ſecurus degere vitam,
Quàm vitæ illuſtris mille pericla ſequi.
At quoniam noſtri partem ſibi vendicat ortus
Publica res, partem poſcit amicitia:
Me curis expono lubens, ſubeoq; labores,
Da Chriſte, vt faciam grata tibi & patriæ.

AD FVNDOS SVOS HEINRICVS RANTZOVIVS SVMTIS *ex Flaminio pleriſq; verſibus.*

Venuſte

Venuſte agelle, tuq́ pulcra villula,
Saltusq́ & amnes vberes,
Salicta, & vmbra ſibilantium arborum,
Et vda riuis paſcua,
Tuq́ arx honos ſoli, decusq́ Cymbrici,
Storæ propinqua flumini,
Dignis ſatis quis efferet vos laudibus?
Mei parentis optimi
Olim voluptas, & quies gratiſſima
Fuiſtis, at poſtquam ſenex
Laboribus domeſticis & bellicis
Perfunctus & periculis,
Terras reliquit, & beatus cœlitûm
Petiuit oras incola:
Vos alter appetiuit vſq́ plurimùm
Fundum daturus alterum,
Rogatus & quidem ſæpiſſimè
Mutare ſic decreueram.
Nunc non reliquam. Iam iuuabit arbores
Manu paterna conſitas
Videre, iam libebit in cubiculo
Dulces inire ſomnulos,
Vbi ſenex ſolebat artus languidos
Molli fouere lectulo.
In Vellula capreas iuuabit ſternere,
Ceruisq́ rete tendere,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Et glandibus ſues agreſtes paſcere,
Quid eſſe dulcius poteſt?
Gaudete prata, riuuliq́ lympidi,
Stora, atq́ culta Vellula,
Lætiq́ ruminantium boum greges,
Heri vetuſti filius
Vos poßidet, Deo volente maximo,
Suisq́ tradet poſteris.
Tibi ergò laus, perennis & ſit gloria
Inſeparata Trinitas,
Verbum, paterq́ ſpiritus ſanctiſsime,
Qui condidiſtis omnia.

IDEM EX THEOGNIDE.

NEmo hominum viuit, qui parte beatus ab omni eſt,
Qui ſapit inuicta ſpe ſua damna leuat.
Alternis fortuna bonis mala plurima miſcet,
Vtraq́ ſunt æqua mente ferenda pijs.
Si mereor, te ſumme Deus rogo pectore toto,
Rebus vt auertas triſtia fata meis.
Attulerint ſed quando graues aduerſa dolores,
Des animum, firma qui ferat iſta fide.

E regione horum Heinrici Rantzouij carminum, ſequentia penicillo, in ſectilibus parietum operimentis ligneis viſuntur:

Philippus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

PHILIPPVS MELANCH-
THON EX ANTIGONE
Sophoclis.

NOn pectus vllius poteſt introſpici,
Vrbis magiſtratus priuſquam geſſerit:
Ego, ſi quis in graui periclo ciuium,
Verè ſalutarem ſciens ſententiam,
Eam, timore victus, occultat tamen,
Hunc iudico ciuem eſſe malum ac inutilem.
Et ſi quis antefert ſaluti patriæ,
Priuati amici gratiam atq; munera,
Hic omnium eſt mortalium iniuſtiſſimus.
Ergo Deum teſtem inuoco, ſi patriæ
Diſcrimen impendere videro meæ,
Me voce dicturum, atq; mente libera
Sententiam, veriſſima quæ videbitur.
Nec vllus hoſtis ciuitatis publicus,
Priuatim amicus eſſe ducetur mihi.
Sed nauis hæc, quæ ſeruet omnes vnica
Sit ciuitas, qua cum vehemur integra,
In ipſa amicos quærere florentes licet.

In tabula argentea, quam ſuprà depinxi, ſculptæ ſunt hæ notiones temporum, à ſignis Zodiaci, menſibus, diebus Sanctis conſecratis, & è terra naſcentibus deſumtæ:

ZOdiaci caput eſt Aries, & veris, & anni,
Æſtatis cancer, Autumni pendula libra
Incipit ex imo pluuialis Hyems capricorno.

ITEM:

MArtius à medio ver ducit, Iunius æſtum,
Autumnũ September habet, Brumamq; December.

Et hæc mutata & emendata paululum ab Hero in hunc modum:

FEſtum Clementis caput eſt hyemis venientis,
Incipit at tempus Veris Petrus Cathedratus
Æſtatem Vrbanus, Autumnum Symphorianus.

Ouidius.

VEr præbet flores, formoſa eſt meſsibus æſtas:
Poma dat Autumnus, igne leuatur hyems.

Nunc perſequemur reliquas ſententias parietibus tablini aſcriptas:

Terentius.

ITa vita eſt hominum, quaſi cum ludas teſſeris,
Si illud quod eſt maximè opus iactu non cadit,
Illud quod cecidit ſorte, id arte vt corrigas.

Xenophon in œconomico.

Cum

CVm didiciſse mihi viderer, Deos hominibus rei bene gerendæ poteſtatem non dediſse, ſine cognitione rerum gerendarum, & perficiundi quod opus eſt diligentia: Prudentibus verò & rem diligenter adminiſtrantibus, aliȷs proſperitatem, commoditatemq́ꝫ dare, aliȷs negare: his rebus adductus, equidem Deos colere cœpi, ac precibus impetrare contendi, & hodie contendo, vt proſperam mihi valetudinem, viresq́ꝫ corporis tribuant, honorem in ciuitate, beneuolentiam in animis amicorum, ſalutem non inhoneſtã in belli periculo, incrementũ ſine crimine in re famliari.

IDEM.

CVm animaduerterem ab actionibus ȷȷſdem, alios admodum pauperes, alios perquam diuites eſſe, admiratione captus hæſi, & hoc quid eſſet, inquiſitione & inueſtigatione dignum iudicaui. Cumq́ꝫ perſcrutarer, propriam peculiaremque, cur hæc ita fierent, rationem eſſe deprehendi: Qui temerè & inconſultè negotia gerebant, damnum facere videbam: qui ſtatuto conſilio rem diligenter adminiſtrabant, eos, expeditius & facilius agere cum quæſtu animaduertebam.

Ariſtoteles.

Quatuor obſeruare oportet patremfamilias circa pecunias: Nam & quærere poſſe conuenit, &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

quæſita tueri, alioqui nulla quærendi foret vtilitas: eſſe præterea talem, vt & frui præſentibus & ornari ſciat, & negotia ſic ſunt moderanda, vt omnium ſimul periculum non ſubeat.

PRæter hæc autem, viua imago Ioannis Ranzouij, Heinrici & Pauli filiorum, coniugumq́ eorum: Andouerpia item, atq; immanis gigas in tabella ibidem conſpiciendus exhibetur. Hîc lector, mihi in memoriam redigitur prodigioſum quiddam, quod Cornelius Grapheus Andouerpianorum à ſecretis ſcripſit, & multum ad colligendam gigantis vaſtitatem facit: Cathenis ferreis ſuſpenſa viſi in ſenatu Andouerpienſi coxam, dentem, brachium, ſcapulam & tibiam, inſuetæ magnitudinis integra oſſa, quæ putentur Antigoni, eius loci quondam Tyranni: Anatomices peritos ex dimenſione eorũ colligere, octodecim pedum hominem fuiſſe. Monſtroſa me hercule ſtatura, duabus ferè partibus amplius procerior, quàm noſtra, & cuius vmbilicus verticem Goliæ in Biblijs ab Iſraëlitis tantopere formidati ſuperemineret. Sed hæc hactenus, nunc quod porrò inſtat, de ærario tablino proximè adhærenti, agamus.

Prominet hoc ex Auſtrali ædium parte denis & quinis pedibus, ab hinc biennio, valido muro extructum, & teſtudine concameratum. Eius feneſtræ

neſtræ, hamatis ex ferro clauſtris, valuisq́ꝫ ex ære ſolidis, nihil non arcent, humus, præterquam ꝙ aſarotis, in varios colores & formas tinctis, ſtrata gaudet, etiam foribus ex ære, quibus ad Cryptam ærarij ſecretam itur, fulget & illuſtratur, ne ab incendio & vi noxam facilè capiat. Ipſius autem ærarij fores ſunt ferreis laminis ſtanno incruſtatis obductæ. Foruli exquiſita lectiſsimorum librorum ſupellectile onuſti veſtiũt parietes, ac ſi bibliotheca, non ærarium eſſet: quod vacuum libris eſt ſpacium, id exotica pretioſa electri, coralliorumq́ꝫ genera, in varias figuras tornata, rythmiq́ꝫ Germanici occupant. Horum, quod ex Syracidis ſecundo & quadrageſimo capite eſt deſumtum, id dimetris, quia Germanica latinis inſerere religio erat, verti poteſt:

VBi manus ſunt plurimæ,
Seclude ſedulò tua,
Seruaq́ꝫ, ne mala inuolet
Harpya aduncis vnguibus.
Quæ traditurus es tuis,
Horum velim explores prius
Numerum, atq́ꝫ menſuram probè,
Et pondus ijs præſentibus:
Nam ſic miniſtris conſules,
Rebusq́ꝫ prudenter tuis,

Anſamq́ꝫ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Anſamq́; præcides dolis,
Et ſuſpicaci pectori
Vaniſſimum adimes metum.
Accepta verò & data refer
In Codices demta mora,
Nam quisq; proximus ſibi,
Et de tuis, ni videris,
Augere rem ſtudet ſuam,
At tu, tenaci glutino
Qui perfidiſſimas manus
Vnctas habes, vt quicquid hæ
Tangant, velut acetabulis
Sit polypi abſorptum hæreat
Statim, malisq́; calculis,
Dolisq́; aliena intercipis,
Nunquid ſupremi, non times
Iram verendam iudicis?
Quamuis ocellos faſcinas
Hominum, haud Dei tamen effugis.

SVB EFFIGIE CAROLI V.

IMPONENTIS FRATRI FERDINANdo coronam, circumſtantibus Germaniæ Septemviris, & hæc tabula dono data hero.

Si tibi plus vltra placuit contendere Cæſar,
Ad foſſas Metis non bene caſtra locas:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Hic poſitus limes fatalis Carole ſortis,
Quæ tibi tot bellis obſequioſa fuit.
Admonet ad metam te perueniſſe, nec vltra
Victrici, curſum poſſe tenere, manu.
Ergò ſiſte gradum, capiat Ferdnandus habenas
Imperij, reliquum iure Philippus habet.

HIc caluaria quoq; ex alabaſtrite mellei coloris eſt ſculpta, quæ Symmetriam oſsium, ſeptem ſuturas, & meatus, per quos venæ & arteriæ aſcendentes cerebrum nutriunt, & item alia ſic repræſentat, vt in ea nihil, niſi quod non maior ſit, & oſſea, deſideres. Quid illa, in ærario dicis? vt animum contemplantis aurum, futuræ & cum omnibus æquatæ ſortis admoneat. Adiuncta eſt ærario cochlis lateritia æquè atq; ſaxea illa, quæ ad ædes orientem verſus eſt maxima, qua ad omnes contignationes ferè conſcenditur, Bibliothecæ tamen ſubſeruit plurimum, quæ ſupra ærarium, non minus ac ipſũm, teſtudinata iucundiſsimè & opportunè ſurgit.

Etenim matutinum lumen tranſmittit, meridianum ſeruat continuè, aut excludit, ſi vereris vt humidi venti, quibus ſitus ſqualidus & tineæ procreantur, volumina corrumpat. Ea omnium generum authorum, pro diuerſitate ſcripti, diuerſos occupant forulos, & in claſſes ſeptem ſunt digeſta: Hæc logices, illa Mathematũ, ea Phyſices, proxi-

ma medicinæ, illa Iuriſprudentiæ, iſthæc Theologiæ, nec non hiſtoriarum, quæ ex omni orbis parte magno ære & labore conquiſitæ ſunt, cenſetur & inſcribitur. Quo ordine quid vtilius, quid pulcrius reperiri poteſt?

Etenim, quod herus dicere ſolet, vti inſanus agricola habetur, qui hordei, fabarum, piſorumq́ aceruos tritico commiſcet, ſub ſatione ſeligit rurſus: ita extremæ eſt inſaniæ, indigeſtos & inexplicatos poſsidere libros. Sed men' verba, quibus te pro merito erga me tuo, bibliotheca depingam, poſſe inuenire? Saluete delitiæ, requies nauſeantis, & omnium rerũ ſaturi animi, medicina ægri, quæ torpenti orexim potionibus melle Hyblæo ſuauioribus facis & exacuis. Salue bibliotheca, ter quater ſalue. Præ te mihi ſordent omnia conclauia, ſunt ergaſtula, latomiæ ſunt, tu theatrum, tu paradiſus mihi. Iuuat profectò, iuuat cum tot virorum illuſtriũ monumentis conferre pedem, more apiculæ per tot forulos volitare, belliſsima quæq́ decerpere, à philoſophorum familijs ad Theologos, ab his ad medicos, vna aut altera hora interdum deficere.

Delectat præclara inuenta, ſi non aſſequi, certè admirari, & ignarum rerum imagine gaudere. Mira voluptas eſt ænea Aſtrolabia, globos Aſtronomicos & Geographicos inter manus &

brachia verſare. Aduocant, paſcunt, tenent, animoq́ꝫ mœſto demunt angores graues, pictæ in pariete terræ, Aphrica, Aſia, Europa, & his quarta accedens America. Non parum etiam gratiæ addunt ſpecularia, Andouerpia delata, quæ ſeptem artium elementa fictis in id perſonis repręſentant, cuilibet inuſto diſticho.

GRAMMATICA.

Grammatica os tenerum pueri, balbumq́ꝫ figurat,
Scientiarum ceterarum ianitrix.

DIALECTICA.

Vti hominem ratione docet Dialectica, quare
Meritò artium apicem magnus hanc Plato vocat.

RHETORICE.

Rhetorice gratos ſermoni aſtuta colores,
Quo dulcius fluat is ad aures, adijcit.

MVSICA.

Concentum inter ſe diſcrimina grata canorum
Aure erudita depræhendit Muſica.

ARITHMETICA.

Hæc contemplandis numeris ars gaudet, eorum
Occulta ſolers eruens myſteria.

ASTRONOMIA.

Aſtrorum Vranie curſus, variosq́ꝫ recurſus
Oculis notans, futura mente præuidet.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Veſtigare Geometriæ interualla locorum eſt,
Quamq́ alta, longa, lata, rerum corpora.

AT ne ego, lector mi, egregiè impudens tibi videor, qui meum in conterendis heri voluminibus ſtudium tibi in os eructem? Ne videar queſo. Vir bonus eſt publicum bonum, et riuuli fontis eius deriuantur foras, nulli negantur. Ego benignitatem heri in me claudi nunquam ſenſi, imò, qua eſt humanitate, me ſæpiuſcule inuitat in bibliothecam, nec me, vt ſic dicam riualem lectitandorum librorum reſpuit, illo præſente, abſente, mihi hæc patet. Ingratus ſim, ni hoc beneficium agnoſcam & celebrem. Atq; vtinam tales viros noſtra ſecula plures tuliſſent, minus furorum, minus bellorum eſſet, minus bonæ literæ malè audirent, & negligerentur. Etenim ſint Mecœnates, & erunt Marones, ſint Antonini & erunt Oppiani. Felices reſpublicæ, quarum principes, tempora, quæ negotijs ſuffurantur, non aleæ, non luxui, ſed ſtudijs honeſtis, ſed libris impertiunt, ijs animos expoliunt, ijs ſua ocia, ijs negotia condiunt, quin eiuſmodi honorem habent, vt cum hero meo de ijs ſic ſentire & dicere non pudeat:

Ad libros

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

AD LIBROS BIBLIOTHECÆ SVAE VERSICVLI HEINRICI RANtzouij, ad imitationem Flaminij.

Saluete aureoli mei libelli,
Meæ delitiæ, mei lepores,
Quam vos ſæpe oculis iuuat videre,
Et tritos manibus tenere noſtris,
Tot vos eximij, tot eruditi,
Priſci lumina ſeculi & recentis,
Confecere viri, ſuasq; vobis
Auſi credere lucubrationes.
Vos eſtis requies honeſta mentis,
Iucunda ingenijs bonis voluptas,
Rebus perfugium minùs ſecundis,
In lætis decus & nitor refulgens.
Vos ætate puer virente, magno
Sum complexus amore, nunc vir autem
Multò proſequor impotentiore,
Et quam fata diu ſinent amare,
Vobis immoriar mei libelli:
Ac cum rege lubens fatebor illo
Alphonſo egregio, eſſe cariores
Veſtras diuitias mihi, benigna
Quàm ſors, quas mihi contulit caducas.
Hæc eſt vera beatitudo vitæ,
In caſto thalamo, pia bonaq;

Quæ ſit nupta viro comes laborum,
Iunctum coniuge, functione certa
Inſeruire Deo, breuiſq́ vitæ
Semper munia ſedulum ſubire,
Et caram ſobolem ſibi educantem
Lectis moribus æmulam, parare
Multis commoda, nemini nocere.
Tũ ſi quando graues premunt dolores,
Et curæ ſubeunt laborioſæ,
Iucunda recreatione mentis,
Triſtes pellere cogitationes
Aut euoluere, plurima refertos
Priſcorum ſapientia, libellos.
Et ſic tam bene colloqui diſertis,
Æternoq́ viris honore claris,
Quamuis ſecula multa iam ſepultis.
Aut pernicis equi ſubire tergum,
Venariq́ feras & in doloſos
Nunc paruum leporem fugare caſſes
Et ceruum cane perſequi ſagaci,
Nunc vrſũ truculentũ, aprumve toruũ
Ferro ſternere tranſeunte corpus.
Hæc poſt difficiles graueſq́ curas
Optata ingenij quies honeſti,
Hic vitæ tenor eſt beatioris.
Saluete aureoli mei libelli,

Saluete

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Saluete, ex quibus hæc mihi voluptas
Æuum percipitur per omne, grata.
Quàm vos intueor, libenter & quàm
Lubens colloquor, Ecquid æſtimãdũ eſt
Curis eſſe beatius ſolutis?

Poſthæc grauis ſententia Senecæ ex Octauia act. 2. ſcripta exhibetur.

Pulcrum eminere eſt inter illuſtres viros,
Conſulere patriæ, parcere afflictis, fera
Cæde abſtinere, tempus atq; iræ dare,
Orbi quietem, ſæculo pacem ſuo,
Hæc ſumma virtus, petitur hac cœlum via.

QVæ in ærario & bibliotheca conſpicienda exhibentur, ea hactenus: reſtat applicitum ærario valetudinarium in interiore domus parte, quod familiæ voces, hinnitus equorum, carrorum ſtridores, tempeſtatũq; motus non ſentit. Huius etiam parietes inteſtino opere ſunt intecti (vt omnia quæ infra primam contignationem) & aſteriſcis auri bracteis ſubtenuibus oblitis radiant. In forulis ſtillatitij plantarum vapores, atq;, vt chymiſtarum voce vtar, quintæ eſſentiæ, nec non efficaciſsima alexipharmaca, atq; exquiſita ad varios morbos remedia, ordinatim diſponuntur.

Eſt & ibidem blandiſsima imago Redemptoris no-

ris noſtri Ieſu Chriſti affixa, tres digitos in iurantiũ morẽ ſuſtollentis, & Ezechielis illud proferentis: Viuo ego, nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Hæc imago vmbris, lineis & comminutis angulis ſpectatorum oculos ita faſcinat, vt longè quaſi ex tabula æqua, & ad regulam plana prominere, & ſub tactum cadere videatur. Concauum mundi orbem, (is Chriſti manum implet) & in eo vrbem velut vltra tabulam oſtendit. Quæ extantia videri voluit pictor, ea corpus vmbrę dant ex ſeſe. Sunt autem circa hanc vtrinq; deſcripta.

Ex pſalmo nonageſimo.

O immẽſe et ęterne Deus, erudi et doce nos, vt aſſiduè meditemur nobis moriendũ eſſe, et ꝙ vita noſtra ſit quaſi herba, quę manè floret et ſuccreſcit, veſperi ſucciditur & areſcit. Anni vitæ noſtrę ſeptuaginta ſunt, ſi ad ſummum proceſſerit, octoginta. Cumq; præſtantiſsima fuit, labor fuit & moleſtia, quia celeriter præterit, quaſi auolet.

Syracides capite 40. & 41.

NE metuas mortem, ſed cogites à Domino ita conſtitutum eſſe, ſuper vniuerſam carnem, & eorum, qui ante te fuerunt, & qui poſt te venient. Et quid recuſas te voluntati diuinæ ſubmittere, ſiue decem, ſiue centum, ſi mille vixeris annos?

Quicquid

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Quicquid terra oritur, in terram redigi oportet, quemadmodum flumina omnia mare influunt.

Idem capite tertio.

QVi honore proſequitur patrem, eius delicta non puniet Deus,et qui honore afficit matrem, bonum theſaurum colligit. Qui reueretur patrẽ, & ipſe ex liberis ſuis voluptatem capiet,cũq; orat, preces eius exaudientur. Qui honorat patrem, vita longiore fruetur,& qui propter Dominum prȩſtat obœdientiã, in hoc mater habebit ſolatiũ.

VIſuntur hic & alia,[3] vt Chriſtiani III. Daniæ regis defuncti delineatio, & Heinrici Rantzouij ſub patris iam tum mortui ante octiduum imagine epigramma ſcriptum, Lamentatio ſyluæ Vellulæ, & Nymphæ inſidentis piſci,cui Storæ nomen accolæ faciunt, & Geſnerus acipenſerem veterum interpretatur, & dicta quædam non inutilia: Poſtremo æneæ quinq; tabulæ,ſecamentis parietum affabrè inſertæ, in quibus monumenta quorundã Rantzouiorũ Itzehoæ humatorũ ſunt ſculpta:quȩ omnia ſigillatim recenſẽda duximus.

HEINRICVS RANTZOVIVS.

Hic pater exhalans animam,conceſsit ad vmbras,
Hinc mihi ſemper erit lugubris ille locus.
Ingrediens cari mortem lugebo parentis,
Dum reliquus noſtro corpore ſanguis erit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Cumq́ quid humanum eueniet, ſi fata probabunt,
Tu locus ægroti, tu morientis eris.
In te confugient, (quoniam ſecretus es) omnes,
Accipiet morbus quotquot in arce meos.

VELLVLA.

RAntzouius poſtquam crudeli funere raptus
Ceßit ad Elyſij regna beata ſoli.
Fleuerunt montes, fleuerunt paſcua, & amnes,
Atq́ pharetratæ candida turba Deæ.
Aruit immenſo viridißima ſylua dolore
Vellula, glandiferis culta cacuminibus.
Squalet ager, lætisq́ carent nunc frugibus arua,
Cuncta dolent, tanto depereunte viro.

STORA.

RIuule, cur præter ſolitum tuus humor abundat,
Dic Stora, lucidulam quis tibi turbat aquam?
Rantzouij miſerum me triſtia funera turbant,
Creſco ego de lacrymis perditus ipſe meis.
Ille erat heu ſummi viuens mihi cauſa decoris,
Ille mihi moriens abſtulit omne decus.
Ne mihi quis lympham violaret, condidit arcem
Me prope depreſſo, Palladis arte ſolo.
Extinctum plangant pax & cum Marte Minerua,
Relligio, Charites, Cimbrica terra patrem.

Cicero 2. officiorum.

Valetudo

VAletudo ſuſtentatur notitia ſui corporis, & obſeruatione earum rerum, quæ res aut prodeſſe ſoleant, aut obeſſe, & continẽtia in victu omni atq; cultu, corporis tuendi cauſa, & prætermittendis voluptatibus.

Idem de Senectute.

MEditatum ergo eſſe debet ab adoleſcentia, vt mortem negligamus, ſine qua meditatione, tranquillo animo nemo eſſe poteſt. Moriendum enim certè eſt, et id incertũ, an eo ipſo die, ſapientiſſimus quisq; ęquiſsimo animo moritur, nec eũ vixiſſe, pœnitet, quia ita vixerit, vt nõ fruſtra ſe natũ exiſtimet, et ex hac vita diſcedit, tanquã ex hoſpitio non ex domo. Commorandi enim diuerſorium natura nobis, non habitandi dedit.

VIſuntur & eodem loco quæſtiunculæ, quas cur omitterem, ratio nulla fuit: Quid eſt vita? Beatorum lætitia, miſerorũ mœſtitia, expectatio mortis. Quid eſt homo? Mens incarnata, phantaſma temporis, ſpeculator vitæ, mancipium mortis, tranſiens viator, anima laborioſa, parui temporis habitaculum.

MONVMENTVM IN HONOREM ET MEMORIAM PROGENITORVM SVORVM poſitum ab Heinrico Rantzouio anno 1568.

IN ænea hac tabula Heinricus Rantzouius, pio erga maiores ductus affectu, ſculpi & deſcribi curauit nomina, annosq́ obitus progenitorum ſuorum, quorũ in memoriam lapides & monumenta collocata viſuntur, in primario D. Laurentij templo Itzehoæ, ad altare ſanctæ trinitatis: quod altare ab ipſis Deo trino & vno, non paucos ante annos dicatum, annuisq́ & perpetuis in hunc vsq́ diem prouentibus liberaliter dotatum eſt. Multi verò ex eadem familia eodem loco humati quieſcunt, quibus hæredes, posteriq́ parum grati in eos, nullum ad memoriã honorem impenderunt. Quare liberis ſuis mandat, nepotes poſterosq́ ex ipſis orituros rogat, ne quẽ in auita inferre ſepulcra ſinant, cui à ſuis aliquod non ſtatuatur ſepultuꝛę monumentum, nomenq́, ætas, dignitates geſtæ, & obitus in hanc tabulam annotata referantur.

ANno 1 4 4 0. obijt Breida Rantzouius, patre natus Domino Caſtelli Crummendick, proauus Heinrici authoris huius tabulæ. Hic multorum pagorũ poſſeſſor fuit, qui poſtea monaſterio dicti templi partim precio venditi, partim religionis nomine dono dati ſunt. Plures quoq́ liberos genuit, eorũ qui Petrus fuit dictus, eius poſteri hac ætate Domini ſunt prædiorum Nienhoff & Vvammendorp, quorum ex numero Daniel Rantzouius, qui nunc ſummus belli

dux

dux contra Suecum, Danorum regi militat.

Aliꝫ præterea duo, alter Hermannus Hamburgenſis, alter Bartoldus Bremenſis Canonici fuere, quem canonicatum illis, familiæq́ꝫ ipſorum certo præfinito tempore, ſingulari quadam indulgentia anno 1 4 8 9 contulit Pontifex Innocentius IIII. Vndecimo poſt anno obiꝫt vxor eius Druda Ratlouia, die Bartholemæi. Qui ambo eodem loco ad latus Auſtrale chori, eo in templo ſepulti ſunt, ſub lapide albo, in margine quadrata, annotationem annorum obitus vtriusqꝫ, in medio inſignia familiarum continente. Supra huius caput alter eius frater cum coniuge ſepultus iacet, lapide cum vtriusqꝫ inſignibus ita inſcripto: Anno 1 4 5 0 obiꝫt Caius Rantzouius, & anno 1 4 3 9. Anna vxor eius, die Franciſci. Supra Caium tertius quieſcit frater ſub lapide huiusmodi inſcriptionis: Anno 1 4 5 9. die Petri & Pauli obiꝫt Caius Rantzouius. Inſigne additum nullum eſt, ſpatio tantum, quo includi poſſet, relicto.

Ex aduerſo eius lapidis, ſub quo prior Caius conditus eſt, chorum verſus, iacet ſaxum, nullam imaginem, ſed nudam hanc inſcriptionem, cum vtriusqꝫ inſignibus leuiter inciſis, continens: Anno 1 4 6 5 obiꝫt Breideke Rantzouius. Anno 1 4 6 0 Margreta vxor eius. In medio inter hunc & illum quieſcit, Metta ſoror germana Breidæ

proaui Heinrici viuentis. Hæc nobili ex Reuent-lauiorũ familia viro nupſit, ex quo cũ prolem nullam ſuſtuliſſet, aliquam bonorum ſuorum partẽ monaſterio largita eſt.

Lapis imaginem habitu ornatæ nobilis matronæ eleganter inciſam præfert, ad cuius pedes vtriusqȝ familiæ inſignia ſpectantur. Inſcriptio verò hæc eſt: Anno 1 4 8 9 dominica cantate obijt nobilis Domina Metta Reuentlauia, quæ contulit huic monaſterio quincȝ millia marcarũ. Ex aduerſo lapidis eius, ſub quo poſterior Caius humatus eſt, verſus altare S. Trinitatis, ſepultus cum vxore beatã reſurrectionem expectat Heinricus Rantzouius, primi Breidæ filius, Heinrici poſterioris auus. Is fuit præfectus Hamburgengenſium in arce Steinburg, nec ſexageſimum ætatis annum exceſsit. Vxorem habuit Oligardam à Bockvuolden filiã Domini ĩ Borſtel, Sirhauen, & Neuerſtorp, quæ multos ipſi filios filiasqȝ genuit. Poſt obitum viri, cum per 41. annos vidua vixiſſet, octuagenaria ferè peſte obijt. Lapis duob. viri, feminęqȝ ſimulachris inſignitus, hanc inſcriptionem habet: Anno 1 4 9 7 die Sabbati, poſt Viti obijt Heinricus Rantzouius filius Breidæ. Anno 1 5 3 8 die Sabbati poſt Lætare Oligarda vxor eius.

Inter hunc & Caium in medio tertius iacet lapis viri,

pis viri, item feminæq́ & puellæ affabrè inciſas monſtrans imagines, ſub quo requieſcit Paulus Rantzouius primi Heinrici filius, patruus poſterioris, vnà cum vxore Abela & filia Anna. Fuit conſiliarius Friderici I. Regis Daniæ, præfectusq́ & adminiſtrator aulæ eius. Inſcriptio talis eſt: Anno 1521 die Viti veſperi vita exceſsit Paulus Rantzouius, filius Heinrici. Anno 1526 die Mercurij poſt paſcha Abela vxor eius. Anno 1533 octaua Martini Anna Rantzouia. Ad idem latus chori, vbi angulum efficit, lapis iacet ſubniger, duplicem referens imaginem, matris, cũ infante linteis, faſcijsq́, vt defuncti ſolent, illigatæ, informi præterea circumſcripto ſpatio, quo viri viuentis adhuc, poſt mortem, imago incidi poſsit.

Sub hoc Magdalena, Ioannis Rantzouij equitis filia, ſoror Heinrici poſterioris, à patre, fratribusque honorificè primum condita eſt, deinde in paternum monumentum per fratres translata. Nupſerat viro nobili Oſeuualdo à Vviſche, cumq́ annos vixiſſet 29 & menſes circiter quinq́, diem ſuum in puerperio clauſit, ante tamen puerulum enixa, cum quo tumulata eſt. Lapidis inſcriptio hæc eſt: Anno 1557 die S. Auguſti obijt Magdalena à Vviſche, filia Ioannis Rantzouij equitis.

Iuxta columnam, cui contiguum eſt altare, ſepultus eſt Caius Rantzouius, primi Heinrici fi-

lius,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

lius,patruus poſterioris. Diſceſſit anno 1 5 6 0. cum vixiſſet annos 7 2. Fuit à conſilijs Chriſtiano II. regi Daniæ, ducíq; Holſatiæ Adolpho,& præfectus Trittouienſis, Dominusq; caſtellorum Hannorou, Clekamp & Cherubi. Vxorem habuit Idam ex familia Blomen,quæ viro defuncto, annum non ſuperuixit. Ex hac multas ſuſcepit filias,filiosq;, quorum nonnulli,eo viuente, impuberes mortui, duo in bellis periere,hic in Caroli V. Imperatoris Germanico,ille in eiuſdem expeditione Metenſi,reliqui in matrimonium pro ſtatu ſuo honeſtè ſunt elocati.

Anno 1 5 6 4 die Ianuarij 23 obijt Catharina filia prioris Heinrici,amita poſterioris, quondam Abbatiſsa eius monaſterij,cum id 2 0 annos prudenter admodum, fideliterq; rexiſſet, iamq; octogenaria maior ætatem ageret. Sepulta eſt in periſtylio eiuſdē cœnobij auſtrali in angulo,quo loco ei frater Ioannes Rantzouius eques, monumentum lapide parieti iniuncto ſtatuit. Anno 1565.13 die decembris obijt ſtrenuus heros Ioannes Rantzouius eques auratus,cui viro ætate illa, in re militari hæc regio aquilonaris vix parem habuit. Fuit ſummus bellorum dux, & intimus à conſilijs, tribus ordine Danorum Regibus. Friderico II. Chriſtiano III.et Friderico II.ducibusq; Holſatiæ Ioanni & Adolpho fratribus.

Octies

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Octies iuſta acie ſemper victor cum hoſtibus conflixit. Danicos ſubinde exortos, & inteſtinos & externos tumultus, virtute ſingulari & felicitate admiranda repreſsit. Dithmarſos ob hoſtes ſæpe proſperè profligatos, totq́; annorum libertate ferocientes, iugum accipere coegit. Cuius memoriæ ſempiternæ, quam rebus ipſe à ſe geſtis promeritus eſt, grati erga parentē filij, Heinricus & Paulus Rantzouij, pro ſe quoq; conſulere volentes, haud tenui impenſa elegantiſsimum ipſi monumentum, tribus amplius vlnis prominentius, ad idem latus templi prope clatros chori poſuere, ex lapide affaberrimè inciſo atq; ita læuigato, vt procul ſpectantibus candidi marmoris ſpeciē reddat, cui impoſitæ ex marmore, vtriusq; parentis imagines, miro artificio viuos exprimunt. Addita præterea diuerſa & illuſtria vitæ eius elogia, Cryptaq́; ſubtus ædificata, quam perpetuum familiæ ſuæ monumentum eſſe voluerunt.

Hæc ita in æneis tabulis, poſt has aliæ vacuæ, in quas poſteriorum dignitates & vitæ ſculpantur, relictæ ſunt.

ADhæret valetudinario amplum vaporarium, Diœta hyemalis, penicillo picta, cui culina eſt proxima, è qua tubuli maceratorum piſcium, ſalſuginem, colluuiemq́; naribus noxiam excipientes, deducuntur in ſtructiles ſub area cloacas,

quæ aquam pluuiam exonerant in foſſam. Inde gynæconitis thalamus, amphithalamus, apodyterium & balnearia ad atrij dextram porriguntur, quæ omnia quod ſimiliter ſunt pauimentata, & abiegnis ſecamentis veſtita, ſigillatim volui attingere. Prærogatiuam tamen thalami, peripetaſmata verſicoloria, & ex Phocylide Oſij verſus in eo ſcriptos non omiſerim:

COniugij decus eſt ſancti haud præſtantius vllum,
Quàm ſi caſta viro coniunx eſt mite leuamen,
Curarum, alternas & alit concordia flammas,
Alter & alterius ſolamen & vnica ſpes eſt,
Donec vtrunq; ſenem non cura, aut lite, ſed annis
Effectum, placido componant fata ſepulcro.

NOſtra narratio quaſi præteruolauit ea, quæ circa atrium ſunt: nunc Cochlide ad primam contignationem aſcendimus in Orcheſtram, quæ præterquam quod Aſarotis pauimentata, & eius ſpecularia varia, orbiculata, exagona, quadrata, triquetra & alius figuræ, atq; duodecim menſium labores muta & loquenti poëſi decantantur, etiã ſtudio antiquitatem æmulandi gratiam promeretur. Etenim partem Orcheſtræ ſibi vendicat λογεῖον quod pulpitum eſt cancellatum, duodenos altum pedes, vbi ſcenici, & qui fidibus, tibia, pneumaticiſq; organis ſciunt, conſiſtant. Infra lo-

geum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

geum pocillatorum eſt ſtatio, & abacus ductilis.

E laquearibus ſuſpenditur candelabrum ex ære, multorum brachiorum, admirandæ magnitudinis, artis & conſtructionis, quod duo robuſtiſsimi baiuli non facilè manibus loco mouerint. Focus alarijs, ante quos Leones ex cupro ficti, canemq; Moloſſum æquantes, & elegantiſsimē quaſi exurgentes, reſplendet. Parietes varijs tabulis, præcipuè vitam aulicam, & diuæ pecuniæ bigas, ſub oculos ponentibus, exornantur. Aula autē ſic eſt depicta ex Luciani περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων adumbratione, interſperſis uerſibus: Palatium in faſtigio montis abrupto ſitum eſt, veſtibulo inaurato, lubrico & præcipiti aditu. In interiore parte domus *OPVLENTIA* ſedet, tota, vti apparet, aurea, deſiderabilis, et ſui amore inflammans intuentes. Porrò amatorem aulæ ſtupeſcentem, & aurum oculis deuorantem, *SPES* verſicolor introducit. Recentem aulicum excipiunt duæ mulieres, *FRAVS ET SERVITVS*: hæ labori per manus tradunt: Ille confectum & morbidum ſenectæ committit. Poſt contumelia adigit ad deſperationem. Ex hinc ſpes auolans euaneſcit.

Tum verò miſer extruditur non per aureas, quas ingreſſus erat, fores, ſed per poſticum quoddam tenebroſum & occultum, pallens, tremulus, ventriculoſus, annis panniſq; obſitus. Deniq; eie-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

cto occurrit Pœnitudo. Poſtremo tot modis confectum, & iam trepidum, incuruum, in ipſo contumeliæ dolore, ſagitta interemtum, Mors optatiſsima, ſola fœderis tenax, præcipitat in egeſtã ſcrobem.

HEINRICI RANTZOVII
EMBLEMA DE AVLA.

Moenia, quæ ſummo ſpectant de vertice montis
Sydera, dic, quodnam nomen & omen habent?
Aulam Roma vocat, ſedes regumq́ ducumq́ eſt,
Luxu, diuitijs, ambitione potens.
Lubrica mortalis vitæ, & ſinuoſa palæſtra,
Excipiens prauos non minus atq́ bonos.
Cur iuuenis Lauri reſidens viridantis in vmbra,
Triſtia defixus Lumina ſpectat humum?
Ille operum patiens mœſto ſub corde volutat,
Quam malit vitam, quod ſtudiumq́ ſequi.
Ne trahat ignauam laſciua per ocia vitam,
Molliaq́ ætatis tempora ducat iners.
Spes Dea, cur niuea iuueni ſtat proxima palla,
Commonſtrans digitis regia tecta ſuis?
Allicit incautas iuuenum reſpublica mentes,
Et ſplendor nimias qui comitatur opes.
Sed cur aſtat honor Tyrio velatus amictu,
Cui leuis ambroſio ſpirat odore coma?

Nominis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Nominis & famæ cuncti fulgore trahuntur,
Ambitio multis exitiale malum eſt.
Cur fortuna aſtat læto blandiſſima vultu?
Adiuuat audaces ſorsq́ Deusq́ viros.
Ergò quisquis amas vitam traducere in aula,
Continget votis aula petita tuis.
Fata hominum cedunt interdum proſpera cœptis,
Irrita nec ſemper fert pia vota Notus.
Quid de nocte ſtruunt Bacchusq́, Ceresq́, Venusq́,
Ocia lætifero condita melle fouent.
Hæc capiunt fluxa iuuenum dulcedine mentes,
Vt ſe regna, Deos inter habere putent.
Interea luxu, tranſactæ corpora noctes
Attenuant, animis & vigor omnis abit.
Cur abiecta iacet Pallas? cur aliger ille
Hanc leuat, & pictas non ſinit ante fores?
Nil animum formaſſe iuuat pietate, bonisq́
Artibus, & mores addidiſſe graues:
Si non eloquio polles, verſatile ſi non
Affers ingenium, multiplicesq́ dolos.
At iuuenem excipiens aurata compede vinctus
Dic cur regales ſtat labor ante fores?
Sit licet immenſo circumdatus aulicus auro,
Suſtinet immenſi grande laboris onus.
Succeſſusq́ dolens hominum, cur iuncta labori
Squallida vipereo felle ſtat INVIDIA?

Nemo fuit, nec erit tam præſtans fortibus auſis,
Vt valeat morſus effugere INVIDIAE.
Vt comes eſt, radios per ſolis euntibus, vmbra,
Virtutem liuor ſic comitatur iners.
Aulai in medio cur torua CALVMNIA picta eſt,
Et quam præterea, cetera turba, vides?
Quo non ſacrilegæ penetrant mendacia linguæ,
Iactaq́; ſub blandis, ſcommata ſalſa, iocis?
Nam quicunq; ſua virtute emergere neſcit,
Obtrectare alijs, creſcat vt ipſe, ſolet.
Dic cur PERFIDIA aßiſtit? quia tempore noſtro
Sub blando eſt fidei nomine rara fides.
Peßimus is certè eſt inimicus, quisquis amicus
Creditus, occulta ſubdolus arte nocet.
Quid fallax media vult ASSENTATIO in aula
Mollia caudatæ tegmina vulpis habens?
Quisquis adulari, palpumq́; obtrudere neſcit
Blandius, hunc aulam non adyſſe velim.
Nam paraſitus edax regum dominatur in aula,
Principibusq́; placet dulcior ore colax.
Semper adulator veſcens popularibus auris
Blandiloquus Domino, quæ placuere, probat.
Cur iuuenem rurſus NEMESIS deturbat ab aula,
En quam non magnis eyciens foribus?
Admonet hæc Nemeſis ne quis nimis alta requirat,
Eſt aliquid, paruam poſſe habitare caſam.

Multos

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Multos aula viros ad ſummum euexit honorem,
Aulaq́ permultis attulit exitium.
Ferre moram, moderari iram, contemnere riſum,
Dura pati, cunctos aulica vita docet.
Cur morbus pallens regali limine pulſum
Excipit, & tremulo tarda ſenecta pede?
Debebant multi, poſito bene fine malorum
Viuere, non vllo ſollicitante metu,
Quos vbi iam ſubeunt morbi, triſtisq́ ſenectus,
Deijcit extremo tramite cauſſa leuis:
Deſpectiq́ iacent, & dulcia limina ſæpe
Eiecti mutant, exilioq́ domos.
Nil fulſiſſe iuuat meritis inſignibus olim,
Nil rerum molem ſuſtinuiſſe grauem.
At cur aſsiſtit tumulum prope noxia torquens
Spicula, funeſta MORS *violenta manu?*
Fallit ſpes & honor, fallit fortuna, laborq́,
At Lacheſis certam ſeruat vbiq́ fidem.
Rebus ab immodicis animum ſubducito ſemper,
Ante oculos vitæ, ſit tibi meta, tuæ.

HEinricus Rantzouius in imaginem pecuniæ, iunctis eius currui duobus viris trementibus & pallentibus, velut bijugis, quorum iugum circumcirca mucronibus aculeatis eſt adornatum, ſemita ſpinis ſparſa. Ipſa pecunia, reginæ habitu, ſupplicem latronem cor pugione trajcientē chlamyde

mydе tegit, Pandemia muliere globum terræ ferente, & feſtiuè inſequente:

R Egina, quod nomen tibi? Pecunia.
Qui te vehunt Diua? pauor & periculum,
Cur panditur Chlamys tibi, quis ve tegitur?
Tremens crumeniſeca, latro, atq; morio.
Quid illa, quæ Sphæram ſuo fert vertice,
Notat, cor humeris bulliens tuis locans?
Pandemia eſt, quæ, quia ſceleſtos protego,
Me ſequitur, atq; cum orbe toto ad me ruit,
Si me potitur, amplius quærit nihil.
O miſera, compararis & periculo,
Periculo & retineris, & tecum aduehis
Inumera vitia Tun̄ beata crederis?

Poſt hanc de Phaëtontis caſu tabula ſequitur. H. R.

A Spicis vt Phaëton rapido Iouis occidat igne,
Nil mirum, punit corda ſuperba Deus.
Hic veros habuit Clymenen, Meropemq; parentes,
Iactauit Phœbo ſe tamen eſſe ſatum.
Quin etiam conſcendit equos Solisq; quadrigas,
Atq; ſuis impar viribus vrſit opus.
Sed mortalis vbi, temerè cœleſtia captat,
Neutrum habet, at faſtus præmia fulmen habet:
Te modulo metire tuo, qui talia ſpectas,
Ne grauet infirmum ſarcina magna caput.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Qui fueris hic eſſe velis, ſublimia vites,
Vltra qui peram non ſapit, ille ſapit.

In duodecim menſium labores in ſpecularibus figuris expreſſos Heinricus Rantzouius.

IANVARIVS.

Iane biceps, anni finis, redeuntis origo,
Lætus ad igniuomum decoque parta focum.

FEBRVARIVS.

Qui Februo mihi nec pelles, nec ligna reſeruas,
Falleris, hàc currum, quà ratis ibat, ages.

MARTIVS.

Vomere ſcindit agros, noctesq́; diebus adæquat
Martius, & veris nuntia hirundo redit.

APRILIS.

Cana viret tellus, ſe frondibus induit arbor,
Aprili gemmans eliciente decus.

MAIVS.

Salue ter felix ô Maie Smaragdine ſalue,
Temperie certent tempora nulla tibi.

IVNIVS.

Iunius æſtiuo detonſa tempore lana,
Defendas pecori ſolſtitium iubeo.

P *Iulius*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

IVLIVS.

Sub brumam ne fortè pecus moriatur Iuli,
Proſpicis, & curua gramina falce ſecas.

AVGVSTVS.

Iam matureſcunt Auguſti munere fruges,
Cumq́ amplo ſortem fœnore reddit ager.

SEPTEMBER.

Auguſti Ceres eſt, Septembris munus Iachus,
Vnde homines viuunt, nos duo perficimus.

OCTOBER.

October muſtum calcatis exprimit vuis,
Et ſerit hæc, anno quæ redeunte, metat.

NOVEMBER.

Autumnus quæcunq; dedit conſumo Nouember,
Et pinguem hyberna glande trucido ſuem.

DECEMBER.

Haud auis, haud fera venanti deeſt vlla Decembri,
Quamuis ningat atrox & gelet vsq; vadum.

AD meridiem pinacotheca, quæ eadem dormitorium regis Daniæ dicitur, cetera conclauia aſarotis, camino, alarijs ex orichalco cælatis, & leonum hiantium ſpecie fictis, periſtromatibus, lectiſq; precioſis longè vincit, tabellis etiã ad certa-

ad certamen vſq; luxuriat. Nam Carolus, Ferdinandus, Maximilianus Germaniæ Imperatores, Sigiſmundus Sarmatiæ, Franciſcus Galliarum, Philippus Hiſpaniæ, Iacobus Scotiæ, Eduardus Britanniæ, Chriſtianus Daniæ, reges, Solymannus Turcarum Tyrannus, Ioannes Septemuir Saxoniæ, atq; alij reguli, noſtro tempore fama apprimè noti, ad viuum expreſsi hîc conſpiciuntur. Ioannis quoq; Rantzouij ſua inaurata arma induti icon, ex membris eius ſimilitudine tota ita eſt in cupro, à Ioanne Lundenſi Dithmarſiæ pictore, expreſſa, vt neſcio quid maieſtatis heroicæ, ac ſi viueret, ſpirare ac eiaculari videatur. Sub ea aureis literis hæc ſunt ſcripta: Icon Ioannis Rantzouij equitis aurati, qui tribus regibus Septentrionalibus, cum ceteris proceribus Danicis ac Cimbricis, nempe Friderico I. Chriſtiano III. & Friderico II. Diadema regium victrici manu, ſingularíq; prudentia impoſuit: Econtra Chriſtiernum II. Friderici auſpicijs, tribus regnis, Danico, Suecico & Noruegico auertit, oramq; Cimbricam à Lubecenſibus Duce Alberto Megapolitano & comite Chriſtophoro Oldenburgenſi, in libertatem vindicauit: Epiſcopos in Dania nonnullos, ditionibus eorum ad regnũ translatis, in ordinem redegit: Dithmarſiam cum rege ac principibus ſuis Holſaticis vltimo dux iſtius

 belli

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

belli ſubegit. Hodie, qui eſt annus à natiuitate Ieſu ex Maria ſeſquimilleſimus ſecundus & ſexageſimus, eſt ſeptuagenarius, cum tamen cani importuni non ſint, ac supereſt illi animi vigor, corporis robur, celeres ingenij motus, habet & adhuc pertinacem & amplam rerum præteritarum memoriã, & ex his futurarũ ſummam prouidentiam.

SVB PYRA DIDONIS SE FERRO SVB AENEAE NAVIGATIONEM TRAijcientis, & morientium affectu planè ſeruato expirantis H. R.

AMor venenum dulce, quem non illicis?
Primo ſuauior quidem melle Attico,
Sub fine vincis fellis amaritudinem,
Quam non voluptatem videbat Eliſſa, cum
Maneret Æneas? vbi is littore ratem
Soluit, quid illa miſerius? quin pectoris
Crates ſui diſrumpit enſe Troico,
En muſta qui bibit, ebibat fœcem quoq;.

SVB LVCRETIÆ STVPRO S. TARQVINIVS LVCRETIAE H. R.

SI clamas, ferro moriêre Lucretia: vincam
Sic pugnans: ſin das, quæ volo dona feres.
Abnuis? interimam, cum quo dormiſſe feraris
Seruum, & adulterij teſtis adulter ero.

Lucretia

ſExte, quid ô facis? ô frœnis inhibeto furorem,
Ante fores Nemeſis ſanguinolenta cubat.
Viuit adhuc idem, qui punijt Ilion ingens,
Ad tua conniuet nec malefacta Deus.
Scilicet vnius noctis peritura voluptas,
Expellet regnis teq́ genusq́ tuis.

REX. Qualis autem ſit picturæ forma ex verſibus Sole clarius apparet.

Stat REX in medio nudus, quem cingit vtrinq́
Ciuis, Sacrificus, nobilis, agricola.
Hoc monet, vt regi ſint publica commoda curæ,
Et colat inprimis numina ſancta Dei.
Namq́ vbi rex nimium luxuq́ addictus & armis
Nec populi memor eſt, nec pietatis amans:
Euertit miſeros talis petulantia ciues,
Euerſis princeps, ciuibus, ipſe perit.

SENECA.

ERrat, ſi quis exiſtimat ibi tutum eſſe regem, vbi nihil tutum eſt à Rege. Remiſsius enim imperanti melius paretur.

IDEM.

Regibus boni, quàm mali ſuſpectiores ſunt, ſemperq́ his aliena virtus formidoloſa eſt.

NEmo credit eos, qui vim inferre poſſunt, ſi Iudicum munere fungantur, ex Iuſticia agere: Verum hæc omnium eſt opinio, ſpeciem eos, ac quaſi adumbratum quoddam exemplar Reipub: propter verecundiã, veritatem actionum ſuarum prætendere, ac ſub Iudicij nomine cupiditatem ſuam explere.

Prope dormitorium regium eſt, conclaue cubiculariorum, in quo raptus Proſerpinæ, & Ceres mater eam quæritans eleganter exprimitur. Huic contiguum eſt ſacellum ſanctum & auguſtum, in cuius ara marmorea, miri candoris, interlucente auro bracteato ſculpta eſt Euangelica parabola de filio prodigo, Lucæ 15. Quid ego tibi laudem pauimentum emblemate vermiculato ſtratum, quid æreum baptiſteriũ, candelabra, auream Redemtoris noſtri crucem, diuitem ad ſacra facienda ornatum, pulpitum, conuerſionem D. Pauli, quid deniq; baptiſmum Iohannis iucundum ſpectatu, & vnde te vel repentina inceſſerit religio? Videas λόγον θεάνθρωπον immergi aquis, cœlo aperto, & comitibus angelorum aliquot myriadibus Spiritum ſanctum corporali ſpecie, tanquam columbam deſcendere: æternum patrem dicere, in hoc filio ipſe mihi placui: Cernas hos induere veſtimenta, ſtillare illos, alios contremiſcere frigida

perfuſos

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

perfuſos, alios magno niſu diſcingere ſeſe, & vt abluantur lauacro regenerationis ipſo vultu præ ſe ferre. Eò loci, vbi herus meus ſacris intereſſe conſueuit, patris Ioannis Rantzouij epitaphium è Dania miſſum in æs luculenter inciſum viſitur:

Cum placido vitæ mutaſſet tempora fato
Ioannes heu Rantzouius.
Luxerunt nati, coniunx, Holſatica tellus
Vno ore plangenteis patrem.
Mars tumulo impoſuit Laurum, Zonamq; trophæumq;
Et hoſtibus demtas opes.
Pax etiam, aut concors huic, aut contraria Marti
Amantem laudauit ſui.
Fama hinc diſpergens latè ore manuq; ſecuta eſt
Virtutum teſtimonia.
Qualiter hunc igitur vixiſſe putabimus annis
Luſtrorum bis ſeptem & tribus?
Tot, namq; hic vixit, quem Mars, pax, fama perennis
Requirant, laudent, efferant.
Et pia cum natis coniunx viduata marito,
Et patria, lugeant patrem.

AD FORES HENDECASYLLABA HEINRICI RANTZOVII *conſpiciuntur.*

Hunc, quicunq; ſubis locum, reſiſte
Paulum, ſi placet, atq; paucula audi.

Votium

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Votiuum Domini vides ſacellum,
In quo res peragit ſacras, & ore
Noſtræ percipitur ſalutis autor,
Funduntur〈que〉 preces, piæ〈que〉 voces
Et dicuntur & audiuntur. Ergo
Arcem ſi venis huc videre ſaltem,
Illius ſtudium bonam〈que〉 mentem,
Qui poni voluit ſibi, probato,
Aut ſi res ita fert tua, æmulare,
Et ſemper pietatis eſto cultor:
Sin huc ingrederis, ſacris vt ipſe
Interſis ſimul, ad fores, prophanas
Omnes exue cogitationes,
Et mentem indue ſancta cogitantem,
Præſentem〈que〉 puta Deum videre,
Ad quem verba facis, preces〈que〉 fundis,
Illi corde pio, pia〈que〉 lingua
Pro donis age gratias benignis,
Collauda, venerare, concine, atq;
Dictis ſuppliciter precare votis.
Huic ſoli eſt operi locus dicatus,
Illud te monitum prius volebam.

IN TABVLAM DE CONVERSIONE D. PAVLI.

EX operum meritis non pendet vita ſalus〈que〉,
Per Chriſtum acceptos gratia parta facit.
Exemplum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Exemplum eſt Paulus, quo vix crudelior alter,
Qui populum Chriſti perſequeretur, erat.
Is tamen errorem edoctus, gratisq́; receptus
Iuſticiam fidei viuificantis habet.

COnſpicitur in pariete etiam hæc ſententia Senecæ: Si ſcirem Deos peccata ignoſcituros, & homines ignoraturos, adhuc propter vilitatem peccati, peccare erubeſcerem.

Quà domus ad Caurum vergit, Gynæcium eſt nobilium, & hoc conuenientiſsimis, vt cetera pleraq́;, tabellis exornatur. Etenim ſupremum prouerbiorum Solomonis caput, Ideam & quaſi normam vitæ mulieribus proponens, diſtributũ eſt in ſex quaſi partes, quarum quæuis in totidem vitreis laminis, ſtanno, ne pelluceant, incruſtatis, tam exquiſito picturę & colorum genere, nec non auri argentiq́; ſubtenuibus bracteis eſt expreſſa à Iohanne Londenſi Dithmarſiæ pictore, vt rethorculum efficaciori orationis fulmine, mentem femineam ſua ſede & ſtatu dimouere & informare vix poſſe, in animum inducam. Pro ſuo cuiusq́; tabulæ argumento Dimetra Iambica annexa cernere eſt.

FElix, proba qui coniuge
Dei potitus munere,
Vincit Smaragdos Indiæ,
Laborat & net impigrè.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Hæc, inſtitoris fortibus
Eſt conferendaq́ manibus.
Veſtem parauit, vendidit,
Victum manuq́ quæſijt.

De nocte ſurgens dat ſuis
Penſum, cibumq́ ancillulis,
Lucerna non extinguitur,
Huic vir breui ditabitur.

Domus negotia inſpicit,
Agros emitq́ & conſerit,
Non ocioſa deuorat
Panem, nouum ſed præparat.

Paſcitq́ egenos largiter,
Non cogitans inaniter
Perire: Quæ Deum colit
Dans pauperi cœlum accipit.

Dos eſt quibusdam plurima,
Et forma vultus ſplendida,
Sed quæ laboris & Dei
Amans, corona hæc eſt viri.

AD orientem æſtiuum eſt cœnaculum, quod venatorium dicunt: Nam ſuſpenduntur in eo venantium tabulæ duæ, plurima ceruorum, platycerotumq́ cornua, quorum pleraq́ inaurata, vnum etiam clauo fixum in tabula, reliquũ corporis lineamen=

lineamentis in ea ſic grauiter affictis, vt ridendo terriculamento, ſpeciem cerni iam iam impetum in intrantem facturi, præbeat. Eſt quoq; cernere Venerem cũ Cupidine apprimè venuſtã, et ſuſpenſa è lacunari candelabra ex ramis ceruinorum cornuum orichalco circumdatis, & in modum coronæ iunctis. Pauimentum (vt ab omni parte nomen agnoſcas) canum, venatorumq; cornu inflantium imagines figlina arte inuſtas repræſentat. Quę ĩ tabula venatoria priore reperi, huc aſcripſi.

Laudibus eximijs ars eſt decoranda Dianæ,
Si non exſuperet cum feritate modum.
Reddit enim timidos proceres ad prælia fortes,
Anxia lætificans corda dolore graui.
Mollitiem pellit, ſæuiq; cupidinis arcus,
Languida iucundo membra labore leuat.
Sternit apros, ceruosq; premit, qui damna colonis
Triſtia dant rudibus, dum malè farra terunt.
Suppeditatq; dapes, nigræq; alimenta culinæ,
Pellibus hirſutis corpora nuda tegit.
Ergò venandi ne tu contemne laborem:
Hic tibi quandoquidem commoda dicta feret.

H oc ſtudium patribus	*Cultũ quoq; teſte probatu*	*R*
E bræi vatis	*Relligione ſacr*	*A*
N omine Eſau venandi	*Inſignis laude quid? an no*	*N*
R obuſtus Nimrod	*Sic quoq; clarus era*	*T*

 Infeſtus

I nfeſtus ſi non ſis Triſti clade coloni S
C ur refugis ſtudium? Iure fruare tu O
V enari quiſquis Non gaudes Zoile lux V
S is mollis licitum eſt, Aut piger vſq; ſit V.

SVB ALTERA TABVLA.

SI ſpartam, Chriſti quæ munere contigit, ornes
Et facias pura conficienda, fide.
Nunc leporem catulo quid obeſt, excire ſagaci?
Nunc in frondoſo tendere rete iugo?
Ardua nunc in apro venabula condere diro?
Nunc vario ceruos exagitare metu?
Ip ſe Deus generi dedit hæc animalia noſtro,
Quis tibi conceſſum ius prohibere poteſt?
Quid quod ad arcendos faciat Venatio morbos?
Qui bene venatur, ſanior eſſe poteſt.
Quid quod ſollicitis arentia corpora curis
Lætificet, vires ſuſcitet atq; pigras.
Quid quod militiæ ſpecies ſit magna tremendæ,
Horret ſi quis apros, horret & ille viros.
Quid quod Oriſtææ radiantia tela Dianæ
Excutiant arcus ſæue Cupido tuos.
Præterea nigræ quod fert alimenta culinæ
Nudaq; detracta corpora pelle tegit.
Hactenus Exiguis Immenſa Negotia Rythmis
Explico, Ieiunis Cantoq; Vaſta Sonis.

Reſtringas

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Reſtringas Autem Nimium, Temnisve Sequenda
Occino, Venator Ius Violare ſolet.

APOLLO ARBITER, CORAM QVO DE PRAESTANTIA DISCEPTANT, VENVS, Iuno & Diana Venationis Dea, cuius ceruo, ſecundum eam cauſa iudicata, corona, præmium decernitur H. R.

MArgaridum niueam nectens Eris atra coronam,
Quæ minus ô Diuæ, noxia, tollat, ait.
Tum Iuno: Paridis dirimantur iurgia voce
Num Venus hoc etiam iudice ſerta feret?
Phœbus ad hæc: Animos Iuno, ſed corpora Cypris
Corrumpit virgo hæc ambo, Diana fouet.

QVERIMONIA LEPORIS RYTHMICA.

FLeuit Lepus paruulus,
Clamans altis vocibus,
Quid feci hominibus,
Quod me quærunt canibus?

Apertis oculis dormio,
Parum iuuat id quod video,
Quid feci hominibus,
Quod me exagitant canibus?

Longas aures habeo,
Nec prodeſt, quod audio,
Quid feci hominibus
Quod me vexant canibus?

Breues pedes habeo,
Curſu velox abeo,
Quid prodeſt? ſequuntur homines,
Et canes incitant celeres.

Paruus ſum & placidus,
Et nemini noxius,
Quid feci hominibus,
Quod indagant canibus?

An in hortos quod irruo,
Olusq́ quod comedo
Nonnunquam & tenuem
Quod proculco ſegetem?

Hanc hanc iuſtam ſcilicet,
Cauſam putat quilibet
Vt canibus agitet,
In caſſibus lancinet.

At quid non atrocius,
Quid non & damnoſius,
Lupus facit rabidus,
Et ſus valens dentibus.

Hos

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Hos rarus proſequitur,
De me præda petitur,
In me canes aluntur,
Et retia nectuntur.

Adde dum me canibus
Sectantur velocibus,
Sæpè ſic proterunt ſegetes,
Quod centum nequeunt lepores.

Ego petor indies,
Mihi nunquam eſt quies,
Quid ô quid feci hominibus,
Quod me lacerant canibus?

Pellis eſt ignobilis,
Ad nullam rem vtilis,
Quid feci hominibus,
Quod me agunt canibus?

At caro mea dulcis
Et quæ ſapiat multis,
Hæc eſt, hæc cauſa hominibus,
Quod me inſectantur canibus.
Poſtquam vident me fugam capere,
Hiſce, hiſce ab omni latere
Inclamant: quæ illis eſt maxima
Voluptas, mihi Mors eſt pallida.
Canes vbi tenent me,

Dentibus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Dentibus laniant me,
Lætor, ſi effugio,
Si non, malum aufero.

Captus in aulam deferor,
Cum gaudio excipior,
Veru infixus torreor,
Inde in menſam collocor.

Lætis animis me comedunt,
Vinoq́ dulci, ſe proluunt,
Quid eſt, quod feci hominibus,
Quod me perſequuntur canibus.

NVnc accedo ad ſecundam contignationem, quæ etſi paululum cedit inferiori, tamen tam munda eſt, vt hoſpites elegantes accipere poſsit. Etenim pauimẽtata eſt, et albario opere polita vndiq́. Intergerinis autem interſepitur & diſcernitur in cubicula quatuor, ambulationem, &(ſi licebit ab vſu nomen notam rei ponere) ſphæriſteriũ oblongum: in quo pilari luſiuncula, palæſtricaq́ hironomia liberi heriles reficiuntur, & grata viciſsitudine nunc literis, nunc progymnaſmatibus bellicis imbuuntur, ne remiſsiones negatæ odium ſtudiorum faciant ingenuis. In hoc labores Herculis cum Mythologijs à patre, tanquam irritamenta virtutis, liberis propoſiti cernuntur, quos ob raræ & reconditæ ſapientiæ & eruditionis ſignifica=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

nificationem præterire non debeo. Sunt autem inter ſeptem columnas lapideas diſtributi, ſuper has ex lapide albo virtutes feminarum habitu conſpiciuntur, Iuſtitia, Temperantia, Fortitudo Patientia, Charitas, Fides & Spes.

HERCVLIS ACTA PRÆCIPVA CVM MYTHOLOGIIS.

I. HERCVLIS FACTVM.

INfans in cunis geminos à Iunone immiſſos ſerpentes, manibus præhẽſos extinxit: Cũ vnà cubãs Ipichus frater territus, parẽtes fletu excitaſſet.

MYTHOLOGIA.

SErpens antiquus ĳs maximè, de quibus ex benigna propaginis, aut ſyderum inclinatione virtutis opinionem concipit, ab ipſo ortu tendit inſidias. Hos econtra tum ſancti angeli ſuſcipiunt tutelari præſidio defendendos, tum ipſa virtutum ſemina, & igniculi naturæ inſiti, ſeſe nec volunt nec poſſunt deſerere.

SECVNDVM.

ADoleſcens hydram colubris & capitibus bullulantem, in Lerna palude telis et claua oppugnauit, tandemq́ facibus & igne conſumſit, cum cancrum hydræ ſuppetias ferentem, preſſu pedum interemiſſet.

Adoleſcentia violenter à prauorum ſubinde renaſcentium appetituum impetu infeſtatur, quibus mundi delitiæ cauſam & materiam ſubminiſtrant: Contra hæc in tali ætate lubricis initio veſtigijs, tanquam in paludinoſo ſolo conſiſtit ratio, donec virtutis & pietatis ſtudio exercitioq; confirmata, hydram appetituum, cum mundi peſſundet & conſumat.

TERTIVM.

Leonem inuſitatæ magnitudinis in Nemæa ſylua inter Cleonas & Phliuntem, cum omnem eam regionem infeſtaret, iugulauit: Cuius ipſi pellis poſtea fuit pro indumento.

MYTHOLOGIA.

Leonem iugulauit fortiſsimum, quisquis repugnantes rectæ rationi appetitus, non modo ſanis deliberationibus & conſilijs refrenauit, ſed ijs omnem omnino ferociendi detraxit facultatem, atq; mẽtis & rationis iudicio effecit obœdientes. Quid hoc indumento pectori generoſo pulcrius eſſe poteſt?

QVARTVM.

Diomedem Thraciæ regem hominem dirum & ſanguinarium, qui inhumaniſsima crudelitate equos ſuos aduenarum paſcebat carnibus, occidit, eumq;

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

eumq́ꝫ viciſsim iumentis ſuis obiecit deuorãdum.

MYTHOLOGIA.

GEneroſus animus non poteſt non odiſse & execrari Tyrannos, vt infeſtiſsimos libertatis & ſocietatis humanæ hoſtes: qui tamen, vindicante in eos iuſto æterni Dei iudicio, in ea pleruncꝫ incurrunt mala, quibus alios ipſi afflixerunt.

QVINTVM.

In hiſpidis Erimanthi montis iugis, aprum terribilem & Arcadiam vaſtantem cepit, & viuum humeris impoſitum detulit ad Euryſtheum.

MYTHOLOGIA.

MAgiſtratus in mõte poſitus eſt, edito videlicet & illuſtri loco, & in manu tyranni atcꝫ improbi rempub: apri inſtar, vaſtat & conuellit. Sed quisquis eum legitimè adeptus eſt, & recte gerere vult, viuum conſeruare debet, necꝫ committere, vt ipſius culpa & ignauia ſalutare eius in repub: exercitium intermoriatur.

SEXTVM.

ACheloo pro Deianira Oenei Calydonum regis filia, cum ipſo certanti, ſeq; initio in ſerpentem, mox in taurũ vertenti, alterũ auulſit cornu: ſicq́ꝫ ille victus, in ſui nominis fluuio ſeſe occultauit.

MYTHOLOGIA.

QVi mente praua et malis artibus ad Reipub: gubernacula aſpirant, in omnes ſe formas callide vertunt, quo magis voti fiant compotes. Tales conſilio mouendi, aut authoritate coërcendi ſunt, vt ſua ſorte contenti, in ſui nominis fluuijs occultentur, & in ea, quam nacti ſunt, priuatæ vitæ ſtatione conquieſcant.

SEPTIMVM.

IN Lybia apud Lixum oppidum Antæum gigãtem, terræ filium à matre duplicatum robur, quoties terræ proiectus eſſet, aſſumentem, tandem lucta pectori aſtrictum ſuffocauit.

MYTHOLOGIA.

QVi vulgi fauore euecti, legum ſepta perrumpere, & rempub: turbare nituntur, contra hos non ſolum legitimo magiſtratus iure, ſed arte quoq; agendum eſt, vt ſubtractis, quibus contra patriam abutuntur, præſidijs, improbi eorum conatus, absque tumultu & ſeditione extinguantur.

OCTAVVM.

Interemto Dracone peruigili, aurea mala Heſperidũ, quæ Atlantis filiæ fuerunt, ramis decerpſit, & ad Euryſtheum detulit, vt his frueretur.

MYTHOLOGIA.

AN non Draconis inſtar auari peruigil eſt animus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

mus,qui dies atq; noctes ſola opum cupiditate in-
flammatus,angitur & æſtuat? An non hoc extin-
cto animi morbo, Heſperidum aureis malis frui-
tur,quisquis indulgentis fortunæ beneficijs,con-
ſiſtente intra ſuos fines vtitur moderatione & li-
beralitate? An vero,Dracones hi ſunt,qui tum ad
Reipublicæ labem,tum ad priuatorum detrimen-
tum monopolia inſtituant? quibus vtinam Her-
culea claua reges & principes aurea monopoliorū
mala, cum tanta publica, priuataq; calamitate ple
rumq; ematureſcentia, è faucibus eriperent.

NONVM.

Atlantem feſſum Syderib. ferendis,laborū parte,
leuauit,cū humeros aſtrorū ponderi ſubmiſiſſet.

MYTHOLOGIA.

CVm Atlante verò an ſyderum pondus ſuſtinet
ij,qui omni cogitationum, actionumq; ſuarum
vi,ad cœleſtia tantum contendunt? An potius ij,
qui regibus,alijsq; magiſtratibus conſilia recta, &
ferendis imperij oneribus idonea ſubminiſtrant?

DECIMVM.

Gerionem tricipitē ſiue triformē fulguris filiū in
Gadib. ſuperauit,eiusq; armēta in Latiū trāſtulit.

MYTHOLOGIA.

QVi paraſiticis artibus ſe dedunt, triformes effi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

taurorum animos induant, minusq́ cæteris hominibus ſe delinquere exiſtiment, ſi rapinis rem augeant familiarem, aut alienas temerent nuptias. Hi continendi ſunt, vt ab illicita animum reuocent cupiditate.

DECIMVM TERTIVM.

Alceſten Admeti Theſſaliæ regis vxorem, quæ pro mariti ſalute vitam ſponte depoſuerat, ab inferis ad preces Admeti reduxit, cum Cerberum claua ſuſtuliſset.

MYTHOLOGIA.

NIhil in coniugio dulcius perpetua amicitia, & ad omnia honeſta conſentiente voluntate, vbi, quod alteri graue eſt, alter in ſe præoptat deriuari. Proinde tales procliuius ex aduerſis eripit ille, à cuius omnia dependent voluntate.

DECIMVM QVARTVM.

Heſionem Laomedontis Troianorum regis filiã beluæ marinæ expoſitam, & ad ſcopulos religatem, occiſo ceto liberauit.

MYTHOLOGIA.

HEſionem ſpectas? Virgo eſt, nuda eſt, vincta eſt, beluæ obiecta & crudeliſsimæ morti propinqua eſt: ecquid illa calamitoſius? in eius perſona pupillos, viduas, orphanos, omnesq́ adeò oppreſ-

ſos, &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ciuntur. Nam ſimul adulatoris, falſi amici, & decoctoris perſonam induunt. Hos deuincit, & armentis ſpoliat, quiſquis eos à menſa & conuictu ſuo, atq; ab omni adeò conſuetudine, & familiaritate, penitus facit alienos.

VNDECIMVM.

CAecum Vulcani filium in vaſta ſpelunca degẽtem, & Latium infeſtantem latrocinijs & incendijs, cum mugitu boum interuerſi pecoris receptaculum deprehendiſſet, in ſpeluncæ veſtibulo claua interemit.

MYTHOLOGIA.

FVres, ſicarij, latrones, incendiarij & ſimilia humani generis ſtercora, in cauernis degunt, bonorum fugientes conſpectum & ſocietatem: In horum ſpeluncas atq; latibula quocunq; modo inquirere magiſtratus debent, vt infamibus ſupplicijs plectant compræhenſos.

DVODECIMVM.

Centauros Xionis & Nubis filios ſemihomines & ſemiequos, Hippodamen Pirithoo nuptiarum die eripere volentes, bello ſuperauit.

MYTHOLOGIA.

EIt non raro, vt qui inter equeſtres homines indulgentius aut negligentius educati ſunt, centaurorum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ſos, & tuæ opis egentes, mente conſidera. Hos vt tuearis atque ſubleues, id eò magis tibi incumbit, quò plus & tu potẽtia, opibus, authoritate, gratia, conſilioq́ꝫ vales, & illi periculo atqꝫ ærumnis ſunt viciniores.

DECIMVM QVINTVM.

VEſte indutus, quam ipſi Deianira conciliandi amoris ergò accepta de Iole fama, per errorem miſerat, quum peſtifero Neſsi centauri ſanguine imbuta eſſet, veneno totũ corpus inuadente, grauiſsimorũ cruciatuum dolore atqꝫ impatiẽtia, penè in rabiem actus, ſemet in ſtructam pyram in Oeta monte coniecit, ſicq́ꝫ expirauit, ætatis ſuæ anno 52.

MYTHOLOGIA.

QVam luctuoſus exitus viri fortiſsimi? Sic fit, vt qui vagis feminarum congreſsibus per omnem vitam ludunt, aut ab ijs, quibus excellunt artibus, deſerantur, aut eorum fructu, nec diu, nec verè gaudeant, quæ fortiter & præclare agendo optimè adminiſtrauerunt.

QVod ad uerſus & picturas attinet, reliquorum huius tabulati conclauium, non adeo multæ viſuntur, Graphica tamen oppugnatæ à Turca vrbis in Melite Rhodiorum militum Inſula, mirum quam tremefaciat intuentes. Deinde verſiculi quoque ſequentes ibidem leguntur.

Virtutis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Virtutis vincenda voluptas viribus.

Non alijs, ſed virtutum vincenda voluptas
Viribus, eximiæ ſi tibi laudis honos.

ITEM MVSCÆ EPITAPHIVM SVBSCRIPTVM VRNAE EIVS CALIci, in quo ſubmerſa fluitat.

Guſtatrix iacet hic lautorum Muſca ciborum,
Et conuiua frequens Cæſaris in tabula.
Non volucris roſtro, ſtimulis nec Araneæ aduncis,
Cretica ſed guſtans pocula, pota cadit.
Nil opus eſt luctu: quis enim tam nobile fatum
Lugeat? eſt auro condita, merſa mero.

HActenus arcem & præcipua, quæ in ea ſpectantur, quod potui delineaui. Tertiam enim contignationem, frumentarium tabulatum, atq; item quæ ad has ædes ſunt, magnum granarium & equile tempori minimè ſecuro inſeruiens, indicanda tantùm duxi. Itaq; rectâ ex alto in portum inueherem, terriſq; defeſſam proram aduerterem, niſi ædificia & hortos prædij addere animus geſtiret quaſi corollarium, quod dum lego, paululum te mihi des etiam atq; etiam beneuole lector, rogo. Prædij ædificia ad orientem arcis collocantur, & in duas partes, ruſticam et fructuariam, & ſi interdum concurrunt, diuiduntur: quæ omnia, vnà cum horto conſepta ſunt querneis arbo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ribus runcina diſſectis, ſic editis, ne quisquam alterius humoris ſubleuatus, eas tranſiliat.

Agger viæ editior, ſilicibus ab arce vſq; ad viam publicã eſt conſtratus. Equile quinquaginta plus minusve equorum capax eſt, ne quid ſtabulariorum cubicula & ephippiorũ, phalerarumq; conclauia commemorem. In eius prima contignatione, frumentum, ſecunda, paleæ reponuntur. In foribus hoc ſcriptum viſitur: Oculus domini paſcit equum. In bouilis vtroq; latere vltra centũ vaccæ, præter tauros & iuuencos ſtabulantur. In fronte eius eſt villici habitatio, & bubulcorum cellæ, vbi vulgare hoc: Veſtigia Domini pinguefaciunt agrum. In area excutiuntur è ſpicis grana, & acus euannatur. Haud procul à bouili ſunt haræ, ouilia, χηνοβοσκεῖν, & columbaria tria: eorum duo binis palis, ferreis laminis indutis, ne quis feli, alijsue beſtijs aditus pateat, ſuſpenduntur, & plurima loculamenta recipiunt.

Fructuariam partẽ occupant fœnilia, & quatuor horrea penſilia, quæ montes Holſati à ſimilitudine appellant. Ordinantur autem ſic: Sex trabes in hexagonon diſpoſitæ, & perpendiculariter ſurrectæ, in terram adiguntur, quibus faſtigiatum culmen imponitur, cuius tignis ferreæ fibulæ clauis affiguntur, quæ amplexæ trabes, faciunt vt culmen attolli, aut demitti, vt horreum vacuum

aut re-

aut repletum fuerit poſsit, vecte in bigarum temone poſito. Porrigitur autē temo per axem ad tres pedes, in qua parte vectis ille ſurrectus collocatur: Longiorem vero, quia iungi ſolent equi, incumbentium pondus ad terram deprimit, ſurgente ab altera parte vecti, & culmen attollente, vti fit in librarum lance propendente. Bigæ etiam rurſum prorſum actæ magno ſunt vſui, vt altius vel ſubſidat vel emergat culmen.

Terebratæ autem ſunt per interualla trabes, vt traiecto per fibulam & trabes ferro, culmen pēdeat immotum. Longum eſſet & non neceſſariū dicere cortes & ædificia, quæ pilentis inauratis, arceris, plauſtris, retibus, plagis & ceteris, quibus cœlum pluuium eſt inimicum, ſunt facta. Hortum amœniſsimum ingrediamur, qui non ſolum ſuauitate odorum, qui efflantur è floribus, ſed guſtatu fructuum, aſpectu pergularum, vitium, topiarij, herbarum rararum, arborumq́ꝫ in quincunces poſitarum, ludentium piſcium, cygnorum, cantuq́ꝫ auium neminem non allicit & tenet. Bene igitur dicere memini, nobiliſsimū genere, eruditione, & virtute virum Heinricum Rantzouium, ſibi vel marmoreas domos ſine hortis latomias videri, nec illuſa auro laquearia ægrum ſuum animum tantum recreare, quantum in horto amaraci vnicum puluinum. Proinde in quinqꝫ præcipuè

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

diſcernitur partes, pomariũ, topiarium, pergulas, aluearium & olitorium. Verum malorum, pyrorum, cotoneorumq́ꝫ, perſicorũ, meſpilorũ, prunorumq́ꝫ genera nil attinet recenſere. Oleam tamen, caſtaneas, iuglandes, corylos, moros, ficus, thymolæam, iuniperos, ſabinam, buxos tonſiles, Laurus, Cymbricum frigus ferre addiſcentes, Item Ilicem aquifoliam non aculeato ſed lęui folio, & in iuſtæ arboris magnitudinem creſcentem, nõ reticuerim. Quod ſi eodem modo omnium fruticum & herbarum huius horti contexerem catalogum, inexputabilis & tædioſus emergeret numerus.

Rariores tamen, quę mihi in mentem veniunt, nequeo, quin recitem, elementorum ſecutus ordinem. Abrotanum mas & femina, quam hic chamæcypariſſum vocant, Aquilina, Angelic acoſti vires ſupplens, Aron, Biſtorta, quæ limonium eſt, vt quidam volunt, Bellidis variæ ſpecies, Bugloſſa, Chalta, Calendulam vocant, Caryophylli flores, Carduus Mariæ, & qui benedictus nuncupatur, Crocus verus, Colutea, à ſolo Theophraſto deſcripta, quam hic perperam Senam Arabum faciunt, Cucumeres, Cucurbitæ, Chamæmelon odoratu nobile, Glycyrrhiza, Helenium, Hemionitis, Helleborus, Intybum, Iris, Lilia, Lybiſticum, Lichnis coronaria, Leucoia, Menthæ Corymbiferæ, Melanthion, Pimpinellæ genus acetarijs expetitum;

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

petitum, Sanguiſorbam hic dicunt, Pœonia fœmina, Phyllis, Pulegium, Roſarum multæ ſpecies, Roſmarinus, Sampſuchus, Scholymus eſculentus, Pſeudonardi duæ ſpecies ſylueſtres, Staphilini tres, Satureia, Thymus, Violæ. Omitto Apium, rutam, hyſopum, lactucas ſeſsiles, maluam, raphanum, napos & olerum genera plurima.

Herbarum, quas recenſuimus, multæ in mille formas deſcriptæ, modò D. Iohannis & Heinrici Rantzouiorum, eorumq́ coniugum nomina dicunt, modò in animalium, modò in eorum Labyrinthorum, qui acu pingi conſueuêre, formas effigiantur, multæ in puluinos ordinatim diſponuntur. Vua autem criſpa & Ribes vulgo appellata (quarum hanc læuem, illam aſperum Ceanothon veterum (Geſnerus interpretatur) areolas in ſępis modum cingunt eleganter: Lætiſsimis vitibus pergulæ coloratæ opacantur topiato opere vtrinq; & veluti in teſtudinatam porticum iugantur, vbi non ſecus ac in nemore vmbroſo ſedeas, obambules, cœnites, & proiectilibus æreis pilulis ſeu orbiculis in menſa oblongiori ludas, & colluſoris orbiculos metam præoccupantes vel menſa detrudas, vel præeas, quin etiam Solſtitium atq; ardorem Syrij, imbremq́ capiti defendas. Præterea ſuper pergulas ædicula turrita, ſcandulis tecta ſurgit, pere fneſtras in Diœtam capreoli ſerpunt,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

pampiniq; eam inumbrant. Subter hanc Vertũnus Amaltheæ cornu ferens, cum verſibus in lapide inciſis conſpicitur.

HEINRICVS RANTZOVIVS.

POmiferum quicunq; venis nouus hoſpes in hortum,
Ne mea miratus quæ ſit imago, roga.
Eſt mihi Vertumno nomen, quia vertor in omnes,
Quas animus formas geſtit habere meus.
Nunc habitu meſſor, nunc ſum robuſtus arator,
Nunc manibus iures gramina ſecta meis.
Nunc frondes poterunt credi, vitisve putata,
Mollia nunc ramis poma reuulſa ſuis.
Quæ lubet, hanc ſumo faciem, res nulla repugnat,
Quælibet in vultus apta figura meos.
Hinc eſt primitias anni, quod grata vetuſtas,
Inq; meas aras lactea dona dabat.
Seu patulis ſurgens ramis produceret arbor,
Seu varijs cingens floribus herba caput.
Nunc adeo, toto quæcunq; leguntur in horto
In manibus ſpectas munera prima meis
Poma, nuces, vuas, pyra, pruna, Cydonia, mora,
Quæq; nimis longum cuncta referre foret.
Si lubet è multis aliquid, quodcunq; lubebit,
Accipe, larga manus nil tibi noſtra negat.
Hoc ſaltem oro vnum, pleno ſi ventre recedes,
Dicas, Vertumni munere vado ſatur.

Non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

NOn procul apiario ſphæriſterium, arboribus et vitibus pulcerrime virentibus opacũ ſpectatur Ad ipſum vero lapis eſt erectus, phalæcijs eiusmodi in eo ſcriptis.

HEINRICVS RANTZOVIVS.

Quam ſpectas, apibus domus dicata eſt,
Ex magna ratione. Nam propinqua
Quondam examen apum reſedit arce,
Huc latos procul aduolans per agros,
Cum vix vndiq; iam parata ſtaret,
Quod fauſtum ratus omen eſſe, paruam
Hanc illis Dominus Domum locauit,
Et ne deyciant, iubet, nepotes
Neu quisquam moueat loco, precatur.

EXamen autem illud, ex quo ceteræ apes iam quadraginta annos, minus duobus, omnino ſunt propagatæ, domi arcis in candelabro æreo, è lacunari catenis demiſſo reſedit, cunctis nouitate rei ſuſpenſis omnib. his ἡδυοικὸς (ſic enim appellare libet) elegantia ſua & ſitu non eſt inferior. Quippe qui piſcinam ponte iunctam, hortos, ſyluas, & arua deſpicit, & ſine aëris nocumento Solem exorientem, meridianum, occidentemq́ admittit, aut cũ voles excludit. Nec ſatis eſt cœlo hunc liberiore frui, ni & pinacothecæ, quæ in arce eſt, dubiam faciat palmam.

Oſtentat

Oſtentat enim cum ſtupore omnium præſtantiſsimi & incomparabilis herois Iohannis Rantzouij & coniugis Annæ Icones, ab artificioſo lithoglypho ex alabaſtrite, iuſſu heri mei elaboratas: ex candido verò ſaxo & ex parte deaurato ſeptem planetas, Nympham pharetratam & ſtando dormientem, Priapum verecundum, atq; equum inſtratum, puparum enim & ſigillorum mirifico deſiderio herus tenetur. Iconi Iohannis Rantzouij, & poſtremis tribus, ſequentia epigrammata ſubſcribuntur.

SVB TOGATI IOANNIS RANTZOVII ICONE EX ALABAStrite H. R.

HOc Ego Non, Ratio Illius Cum Vera Subitu R
Eſſe decus magnum ſtatuo, tractata per arm A
Non etiam pacis ſtudio ſibi quærere nome N
Recte agitur ſumtis, cum pax componitur armi S
Id decus eſt verum. Sic tu pater optime bell A
Cum gereres regum, hoc peragebas omnia fruct V
Vt ſtabiliretur pax & concordia regn I
Sic & ego contendo, meo pax vt bona ſuaſ V
Regnet Agris Noſtris, Seq; Addat Vt Inclita Virtu S

NYMPHA VENATRIX, HORTI ET MEDICINAE CVSTOS H. R.

Huius

Huius Nympha loci, parui cuſtodia ſtagni,
Dormio dum ſtando feſſa reclino caput.
Parce meum, quicunq; ades hîc abrumpere ſomnum:
Seu tibi ſtare lubet, ſiue ſedere, tace.
Me meus Heinricus Dominus cognomine Rantzou,
Excubias horto iuſsit habere ſuo.
Si ſtrepitum facis, & ſomnum mihi rumpis, in horto
Clamabo furem te poſuiſſe pedem.

PRIAPVS.

Vt reor, indignum nemo ſcelus eſſe putabit,
Quod uolui pulcræ uirginis eſſe comes.
At mihi ne iunctam thalamo, quis credito: non eſt,
Non adeo ſordet libera vita mihi.
Stulta meum rapit officium, ſeq; ingerit vltrò,
Inq; meo cuſtos vult vigil eſſe loco.
Stultus ego contra ſeruo vigilantior illam,
Et pariter mentem paſco oculosq; meos.
Victa iacet ſomno, tu ſis quicunq; caueto
Rumpere, ſoli hoc eſt fas licitumq; mihi,
Si non obſequeris, fuſtem falcemq; recuruam
Non fruſtra ſumtos experiêre mihi.

EQVVS SYMBOLON HEINRICI RANTZOVII.

Fidus ego Domino, Domini feror acer in hoſtes,
Dumq; libens alijs ſeruio, ſic pereo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

PRædiŋ ædificia, quæ dixi tabellis querneis ſæpiri, ea hactenus: nunc agros & pagi formam inuolo. Verum quemadmodum animo concepi, ſic verbis, vt exprimam, vereor. Imaginare oblongam quadraginta ſtadiŋs aream Smaragdinam, tranſuerſim foſsis interciſſam, per medium qua via regia eſt, continuis ſalicibus veſtitam, intermiſsis villarum tectis ornatam, vtrinq; verò aggeribus & aquis incluſam. Etenim pagi Bredenbergæ ſeptentrionale latus cingit in longũ Stora fluuius nauigabilis, qui:

δὶς μὲν γάρ τ᾽ ἀνίησιν ἐπ᾽ ἤματι, δὶς δ᾽ ἀναροιβδοῖ,

hoc eſt: his dierum noctiumq́; ſingularium interuallo vi Albis in Oceanum ſe exonerantis, tumeſcit, & in ſe ipſe reſidit, nec vltra trecentos & quinquaginta paſſus diſtat ab arce. Itaq; Oceani diuitias nauigiŋs cõmodiſsiimè miniſtrat, et thuris copias quoquò verſum exportat. Hic fluuius celebris quoq; eſt ob munitionem à Carolo Magno, (vt Francorum hiſtoriæ teſtantur) in eius ripa ad retinendum vicinos populos ſubactos in officio exſtructam. Ad oram verò auſtralem incumbunt ei paludes decliues, ſcaturigines & aquas, pluuiŋs collectas euomentes.

Egregiè dicat quis, munitus eſt natura hic pagus, ſed quem depreſſo ſolo, totum pœnè innatare aquis, paludíq; quam terræ frugiferæ ſimiliorem

eſſe

eſſe neceſſe apparet, & in quo ornando à Iohanne Rantzouio longè celeberrimo & prudentiſsimo habito, tantum operæ ſumi nõ debuiſſe videatur. Id medius fidius (ignoſcite faſſo) ipſe cum viris in magno pretio eo tempore habitis affirmaſſem, ſi tum natus, & præſens intuitus loca, & interrogatus fuiſſem, operæ pretium ne eſſet hic munitionem condere, & pagum illum ſtagnantem Lernam ductis foſsis in melius prouehere. Etenim pagus ante annos 38 ſpeciem ſtagni ferè perpetui æſtate præbuerat, hyeme ſpeculi & præter piſces & fœnum rarò quicquam incolis ſuppeditarat.

Illi Crœſo ditiores colebantur, qui tantum pecoris alebant, quod frugibus annuis commutarẽt. Reliqui fœnum, annuũ terræ cenſum, Itzehoam, quæ Bredenberga diſtat duo millia paſſuum ſæpe deportabant, & drachmis aliquot uenditum non ita mulis compotatiunculis inſumebant, interdum & inſtantis anni ſpem dubiam decoquebant. Quod ni ad hamos & retia ad extremam anchoram fugiebant, mendicando ſtipem corrogare cogebantur. Pedes ob aquarum copias rarò ædem ſacram uiſus eſt ingredi, æſtiuo tempore niſi vadaſſet. Proinde eo recuſato, aut equo, aut lintre veheretur oportebat, qui ſacra facere in animo haberet.

His tamen incommodis tantis paterfamilias

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ſapientiſsimus,& dux felicisſimus Ioannes Ranzouius nihil terreri,ſed totus in amorem patriæ effundi,vela animi ſui pandere,ad auxilium terræ inerti omnem animi aciem intendere. Itaqꝫ territorium Bredenberganum conſentiente ob egregiè nauatam in bellis operam primo Friderico Daniæ rege, à Borſholmenſium monachorum collegio emit, & in adiacentia rem bello partam collocauit,aggeremq́ꝫ quaſi obicem Storæ validiorem obiecit,foſſas ſeptenis pedibus latas, quinis altas per quoduis iugerum excitari iuſsit.

Hæ ſtagnãtes aquas ad Storæ alueũ deducunt, poſitis ſuper aggerẽ cauatis arborib.et earũ ualuis ſic libratis,vt tũeſcẽte et impellẽte æſtuclaudãtur, eo reſidẽte pateſcãt,et collectas ex agris aquas expuant.Ne vero ex paludib. meridianis recentes aquæ ſubinde ſcaturirent, & ibi duxêre aggerem. Hac admiranda & diuina induſtria vir ſagacisſimus,qui ad arma tantummodo natus videbatur, omnium opinionem præclarè vicit. Nunc enim Bredenberganum ſolum frumenti & leguminis nullum genus recuſat,triticum,olyram,triangulare illud in modum fageæ glandis frumentum,farina triticeæ ſimile,folijs hederæ,rubicundis et bipedalibus geniculis, quod,quia latinũ nomen vetus adhuc ſub iudice pendet,ad imitationem Germanorum Fagotriticum dixeris: auenam, item
milium,

milium,fabas,piſa,&alia huiuſmodi. Atq; vt ſolidum & perpetuum præſtaret hoc beneficium χωμεπισκόπων collegium inſtituit, quos ne quid vitij facerent aggeres & foſſæ,circumſpicere,& deſides noxæ dedere imperauit.

In ore omnium eſt Hercules, nec ſeculis ſex & viginti aboleri potuit, quod Lernæam hydram quinquaginta capitum debellarit, hoc eſt, paludē auram peſtilentem eructantem ingeſta terra ſolo æquarit,quam reris laudem ſibi comparabit ſuorum ſubditorum pater Rantzouius? Et nati natorum,& qui naſcentur ab illis in aſtra ferent. In cuius laudem reges & principes conſpirant,quem viuentem ſubditi in oculis ferebāt,cuius defuncti ſacroſanctam memoriam habent,cuius cum beneuolentia & honore mentionem faciunt exteri,cuius pietatis ,beneficentiæ & exiſtimationis buccinatores ſunt ſacri miniſtri. Neq; id immerito,aut enim re aut conſilio iuuabat omnes: Cuius locupletiſsimus teſtis,vt cetera taceā, Munſterdorpia eſt conſtituta,in qua venerandi huius regionis D. paſtores conuentus agunt,de doctrina,& coniugiorum quibuſdam intricatis negotijs, qui diu iam fieri deſijſſent,niſi hic regē deprecatus fuiſſet,ne reditus ſacros in profanum bellum conuerteret.

Quid quod ædem ſacram,& turrim Bredenbergæ ſuis ſumtibus ædificauit, & reſtaurauit,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

quam rude iam donatus à rege, frequens adijt, illud ſæpe recitans: Vnum rogaui à Domino, ut inhabitem in domo eius cunctis diebus vitæ meæ. Ad eius exemplum nullus non ſubditorum ſe cõponebat. Memini tamen, cum ad ædem properaret curru deſilire eum, & cuiuſdam caſam irruere, quem ſacra negligere præ ſomno ſolitum, deprehenſum in lecto, malè haſta multauit, & impietatem dedocuit. In hac æde Iacobus Qualius eques, peſte occumbens, eſt ſepultus. Ei Heinricus Rantzouius monumentum fecit ſaxeum, cum eiuſmodi inſcriptione:

QValius ante diem crudeli vulnere raptus
Mortua in hoc tumulo membra Iacobus habet.
Cumq́ noua poſtquam ſex tantum coniuge menſes
Proh dolor, vnanimis vixerat, occubuit.
At memor Heinricus fidei, quam præſtitit olim,
Hac Rantzou ſtatuit triſte doloris opus,
Vt ſit perpetui lacrymabile pignus amoris,
Et ſimul vt capiat præmia rara fides.

Lapis etiam parieti inſertus à D. Heinrico Rantzouio aureis literis hæc oſtentat: Huius templi reparatori, turris nec non arcis vicinæ Bredenbergæ fundatori, Daniæ quondã liberatori & Dithmarſiæ domitori Ioanni Rantzouio equiti aurato, filius Heinricus gratitudinis ergò poſuit.

Reſtarent

REſtarent adhuc plurima, quę appellatione prædij, in quo deſcribendo verſamur, comprehenduntur, vt mola aquaria, ἀνεμόμυλον quod decuſſatim craticeis & lino intectis alis à leni vento circũagitur, piſcationes, venationes, et alia. Verum ſi his longius immorarer, in immenſum creſceret liber, nauſeamq; tibi, lector, mouerem, quam metuo vt ſæpius concitarim, dum omnia ſine delectu & ſplẽdore, quod nihil non accumulanti euenire oportuit, eructo, & impetum continuę orationis, verſibus inſertis retardo. Sed quia omnes angulos arcis & prædij tecum circumire una opera propoſui, non narratio, quæ deſcribit, ſed arx, quæ deſcribitur, longa videri debet. Etſi verò me non fugit, quam difficiles Momos ſim habiturus, quos ſatietas rerum noſtratium cepit, ſtupore autem externarum ſic ducuntur, vt eas, quæ ante pedes ſint, non animaduertant, imò has ne quidem faciant flocci: tamen candidum lectorem, non dubito, de hac qualicunq; lucubratiuncula clementer iudicaturum, idq; vt faciat etiam atq; etiam rogo.

Nam quanquam non inficias iuerim, plurima eſſe, apud exteras nationes, digna de quibus habeatur ſermo: tamen ijs operam ſolummodo impendere, eorum meditatione ceu uiſa Gorgone perpetuo obrigeſcere, de noſtratibus profundum agere ſilentiũ, eaq; debitis encomijs defraudare, id verò

(dicam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

(dicam quod ſentio) viri ſortè ſua non contenti, iniqui, & ingrati Deo & hominibus, vel ſi opus ſit pluribus contenderim. Sunt enim & apud nos viri aliaq; opera, quæ plæriſq; exterorum præripiant palmam, aut dubiam relinquant. Vide enim mihi (ne meum negotium ſemper non agã) quàm delectabilis, quàm vtilis patriæ & domino ſit munitio Bredenbergenſis, quibus duobus ædificandi rationem Socrates apud Xenophontem metitur: vide etiam mihi carmina, digna ve ea omnia, quæ inuoluerentur ſilentio? Vt habeantur, meo narrantis vitio accidere poteſt.

Nam quid ego illud Cymbricæ gentis columen & decus, vindicem libertatis Danicæ, heroa Ioannem Rantzouium, virtutum bellicarum & togatarum tanquam ſpeculam ſublimẽ poſitum, ad quam laudis vtriusq; cupidi dirigant curſum, quid, inquam, ego illum commemorem? De illo orbis mundi loquitur nunc, & loquetur ſemper, vt hydram Bredenbergenſem exiccarit, vt trium ex ordine regum Danicorum, Ducumq; Holſaticorum à legationibus, à conſilijs, à bellis perpetuò fuerit, & operam inenarrabilem nauarit. Ante marmor gypſo illuminauero, ante bellicum toto audiente exercitu ſtipula cecinero, quàm tuas, lector, aures militaribus & togatis laudibus hoc viro & Rantzouidum familia dignis, impleuero. Ea

enim

enim, vt paululum digrediamur, in hac Cymbrica parte longè ante abauorum memoriam, perpetua & quaſi per manus tradita laudum & honorum lampade fulſit præ ceteris.

Verum cum fortiter facere, quàm fari maluerint, nec tam ſtylo luculento, quàm gladio coruſcante pugnare in delicijs habuerint, nimis ſerò ad literas Martium animum poſt tempora Caroli Magni, qui primus ſtudia artium, linguarum & religionis in his oris excitauit, appulere. Qua re factum, vt veſtigia huius familiæ, rerumq; in his oris geſtarum, rari annales extent, & difficulter acta temporum eruantur, niſi in ſubſidium monumenta poſita defunctis, & publici codicilli vocentur, cuiuſmodi mira eſt penuria. Credidere enim nefas antiqui Holſati verbis ſuis, quàm pellibus atramento illitis, appenſa ceræ maſſa, fidem minorem haberi. Aſſeruantur tamen à Ploënenſib. literæ datæ, anno poſt Chriſti redemtoris natalem milleſimo, ducenteſimo, trigeſimo tertio, quibus iure ciuitatis, quod Ius Lubecenſe hîc appellant, donantur, mentione facta duorum Rantzouiorum, qui actioni interfuiſſe ſcribuntur. Hi iam tum apud Adolphum quartum comitem Cymbricæ oræ, qui poſtea cucullum relicta gubernationis mole, induit, ſummos magiſtratus & nomen illuſtre gerebant.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Ex illo me hercle tempore, factis & ſplendore familiæ, honores, et magiſtratus aſſecuti ſunt maximos, & in pretio ab omnibus habiti, ita vt inde facile colligi poſsit, tunc temporis etiam nomen Rantzouiorum magnum & amplum fuiſſe. Nãq; anno, qui fuit à ſalutifero partu milleſimus, treceteſimus & trigeſimus quartus, Kiloniæ ſepultus honorificè eſt Bruno Rantzouius, Vvoldemari ducis Iutlandiæ conſiliarius ſummus: Sicuti & eodem loco, à ſuis humatus conſpicitur, anno reparationis per virgineum partum milleſimo, trecenteſimo, & nonageſimo, Vvoldemarius Rantzouius, qui Nicolao comiti Holſatico à conſilijs intimis fuit. Hæc teſtantur monumenta benè meritis à gratis poſteris erecta, quorum etiam nõ pauca in primario templo Itzehoënſi adhuc conſpiciuntur.

Quod autem eorum res geſtæ maxima ex parte intciderunt, temporum iſtorum iniquitati aſſcribendum eſt, quemadmodũ & illud, quod plurimi Rantzouiorum ſunt defuncti, in quorum memoriam nulla ſunt cõſtituta monumenta, ſola poſterorum culpa accidiſſe videtur. Silentio tamen præterire nequeo, hanc familiam Hamburgi canonicatum, Kilonij, Segebergæ, Itzehoæ, & paſsim in vicinis Eccleſijs aliquot, beneficia Eccleſiaſtica ad diuinos cultus celebrandos, ante multa

ſecula

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

ſecula inſtituiſſe & fundaſſe. Nam extant adhuc li-
teræ, in cœnobio monialium Pretzenſium, quæ te-
ſtantur, quempiam ex ea Rantzouiorum ſtirpe
progenitum, eidem cœnobio vnà cum ceteris do-
nis, militare munus, nempe viginti octo equos ob-
tuliſſe, ac in memoriam progenitorum & poſtero-
rum ſuorum conſecraſſe. Quemadmodũ & Metta
Rantzouia, monaſterio Itzehoënſi quinq; millia
marcarum dono dedit.

Quod hæc familia etiam in magna ſemper fu-
erit exiſtimatione, vel inde colligi poteſt, quod
Holſati à Dithmarſis anno 1404., iniquitate
loci circumuenti & cæſi, vt Rantzouium & Pog-
geuiſcum captos redimerent, opportunam muni-
tionem Delbruggen, quæ prælustribus viris, vt
occuparetur, conſtiterat, & præſidio valido tene-
batur, hoſtibus Dithmarſis, conſentientibus prin-
cipibus, & totius nobilitatis flore, reddiderunt.
Nam quod quatuor & viginti Rantzouij, anno
1469. ſubſcripſerint ei fœderi, quod a primori-
bus totius ferè Holſaticæ nobilitatis, in omnes tã
ciuitates, quam proximos duces, qui ſententijs ab
ijs latis minimè acquieſcere, ſed apud alios compe-
tentes iudices eos accuſare vellent, ictum eſt, &
præcipuè (quanquã tectè) in Chriſtiernum I. Da-
niæ Regem, fratre eius Gerhardo comite vt vocãt
Oldenburgenſi, tyrannicè Holſaticam rem admi-

 niſtrant

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

niſtrante initum, id inquam, notius eſt, quam vt commemoratione indigeat. Quanquam magnam partem huius familiæ, propter imminens periculum in hoc conſentire noluiſſe, veri ſimile videtur. Nam rex coniurationem, illi defenſionem libertatis autumabant. Id tamen tranſactione ita ſublatum eſt, vt neutri parti damno & noxæ fuerit.

Hîc nequeo, quin recitem Rantzouios, nunc iam arces, pagos, & prædia fertiliſsima & ampliſsima vltra quadraginta poſsidere, & inter eos pleroſq; longe cenſum Senatorum Romanorum, triginta millia aureorum promta pecunia ſuperare, nonnullis præſertim ad centena millia vſq; Dalerorum, vt vulgo dicunt, ſignata moneta progreſsis. Qui arma nunc ferunt, ſexaginta inueniuntur: Inter quos Daniel Rantzouius primarius dux belli, quod Rex Danorum cum Suecis gerit: & Mauritius & Paulus Rantzouij, in expugnatione Gothana vnius turmæ ductores fuerunt. Plurimi autem horum apud Regem Daniæ, Duceſq; Holſatiæ conſiliariorum munere funguntur. Im puberum maſculorum tanta eſt copia, vt paucis an nis numerum Fabiorum Romanorū ſuperare aut adæquare poſsit. Quare cum hæc familia ante Caroli Magni tempora fuerit, & adhuc nihil aliud ſit, quam bellicoſorum militum & magnani-

morum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

morum ducum quaſi perpetuum ſeminarium, & prædictas poſſeſsiones ſine magna virtute non acquiſierit, & tam diuturno tempore fuerit tutata, nonnullis ad principatus Eccleſiaſticos, & Epiſcopales honores euectis: Spero nullum fore tam iniuſtum rerum æſtimatorem, qui hac celebri Rantzouica arce deſcripta, aliquam mentionem fieri vetuſtatis & ſplendoris huius gentis ægrè ferat.

Quanquam ego ſane parum de rebus geſtis, & dignitate Rantzouiorum, in tam anguſto temporis ſpatio, quo apud eos ſum commoratus, explorare potuerim. Nam quod ad me attinet, ingratitudinis eluendæ maculæ gratia hanc opellam ſumſi: Cacoethes ſcribendi & in bibliopolijs proſtandi, non tàm animum mihi prurijt, ita vt etiam nunc maximè exoptem, quò exoriatur aliquis, qui me longè à tergo relinquat, prorſusq́ obſcuret. Interea ego telam debitam, quod facere potui, licijs ſubactis pertexui. Si quid erit, vt erit, tuberoſum, inæquale, minus elegans, te, candide lector, rogatum velim, vt quantum vituperij macies ſtyli promeretur, tantundē veniæ ingratitudinis eluēdæ cauſam à te impetrare, non grauatim patiare.

 Breuis

BREVIS NARRATIO VNA CVM EPISTOLIS ET EPITAPHIIS NONNVLLIS, DE VITA, PRÆCIPVIS rebus geſtis, & obitu, nobilis ac ſtrenui viri, *DANIELIS RANTZOVII*, copiarum ſereniſsimi Regis Danorum *FRIDERICI II.* in Suecos primarij ductoris.

NObilis ac ſtrenuus vir DANIEL RANTZOVIVS, ex equeſtri & veteri RANTZOVIORVM familia in Cymbria ſiue Holſatia, patre Godtſcalco, Regum Daniæ quōdam conſiliario, ac Domino caſtrorū Nienhoues & Vvammendorp natus, ſcientia rei militaris, virtute, authoritate, & felicitate præſtans fuit bellator. Hic cum in teneris annis à patre manſuetioribus literarum ſtudijs addictus eſſet, ſumma cum felicitate ijs incubuit, & præter Germanicam quæ ipſi vernacula ac natiua fuit, linguas Latinam, Italicam, & Danicam exacte & expedite calluit.

Poſtea verò, vt cum gloria ingenij bellicæ etiā diſciplinæ laudem coniungeret, progreſſu ætatis, generoſum ac Heroicis virtutibus excellentem animum, ſiue diuino quondam inſtinctu, ſiue naturæ etiam impetu atq; inflammatione adductus, ad rem militarem adiecit. Proinde vnà cum Illuſtriſsimo Holſatiæ Duce Adolpho, in Imperatoriam Caroli V. aulam profectus eſt, ibidemq;

per

per triennium ferè commoratus, in Italiam con-
tendit, vbi inter Caroli V. proceres ac præfectos
per quinquennium verſatus, militiæ diſciplinam
percepit, cumq́ꝫ ex eo ſingularis fortitudinis, cum
ſumma prudentia coniunctæ eluceret ſignificatio,
vnius cohortis ductor ibi conſtitutus eſt.

Ex Italia ipſi reuerſo, adminiſtratio arcis Pey-
ne in ducatu Brunſuicenſi ſitæ, à principe Adol-
pho commiſſa eſt. Cum autem tum temporis ab
eodem Holſatiæ principe in Dithmarſiam bello
domandam expeditio ſuſciperetur, Daniel Ran-
tzouius eum in vſum copijs vndiqꝫ comparatis, in
eo bello primò duabus cohortibus peditum eſt
præfectus: Deinde verò, duce Schonueſio ab ho-
ſtibus cæſo, à legione eiuſdem propter ſtrenuam in
bello nauatam operam, reiq́ꝫ militaris inſignem
peritiam, in defuncti ducis locum ſurrogari poſtu-
latus eſt. Cum autem Dithmarſica gente ſub iu-
gum redacta, nouum bellum inter Regem Dano-
rum & Suecos exortum eſſet, Daniel Regiæ Ma-
ieſtati ſuam quoqꝫ operam negare noluit, cum ali-
oqui iuſtam excuſationem propter natam ex no-
bili Dammiorum familia ſibi iam tum deſponſa-
tã ſponſam prætexere potuiſſet. Itaqꝫ primo vigin-
ti quatuor cohortes peditũ Regi adduxit, quarũ
ipſe præfectus eſt deſignatus, mox autẽ ob ſummã
in rebus gerendis prudentiam & felicitatem, toti-
us belli

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

us belli adminiſtrator, copiarumq; militarium in Suecos primarius dux eſt electus. In quod bellum difficillimum & iam ſeptenne, vir animoſus ſummis laboribus, & ſudoribus bellicis perfunctus, pro rege ſuo, & regno Daniæ vitam, fortunas & omnia reliqua impendit: Diuerſa & acerrima prælia cum Suecis, magna hoſtiū edita ſtrage commiſit: In campo Aſtorfheide, quatuor millibus, viginti ſex millia hoſtium in fugã vertit 5. millib. ex his cæſis. Spacio ſemeſtri regnū Suetiæ, ad quod omnis aditus arduus & penitus obſtructus videbatur, magna itinerum contentione ac difficultate, admirabiliq; adhibita celeritate, in ipſa hyeme per loca inacceſſa, anguſta, & ob copioſum numerum hoſtium, ſpe Danici exercitus delendi, & ab omni commeatu, reliquiſq; copiis intercludendi, eò confluentium, iter faciens peragrauit, multaſq; arces, pagos, & agros vaſtauit ac depopulatus eſt. Tres hoſtilium copiarum duces Regi ſuo captiuos tradidit, remq; ſingulari dexteritate eò perduxit, vt Rege Suecorum Erico armis exuto, à ſuiſq; ſubditis in vincula coniecto, dux Findlandiæ Iohannes, frater ipſius, periculi imminentis ratione habita, tractationem pacis à Rege Daniæ per literas petierit, quam ipſe Daniel, vir prudens vehementer diſsuaſit, ſedulò monens, cum rarò fides ab amicis præſtetur, non temerè hoſti credendum, ſed armis

decernen-

decernendum, victoriaq́ꝫ vtendum eſſe. Ideoq́ꝫ Regi periculum ob Suecorum metuendam cunctationem impendens denuntiauit: Quod etiam rei exitus comprobauit: Nam cum Dux Iohannes interea exercitū magis armaſſet, atq́ꝫ inſtruxiſſet, bellumq́ꝫ paulo poſt renouaſſet, Daniel Rantzouius, exercitu Danico vnà cum tormentis bellicis ad arcem Vvarpurgam reducto, vehementiſsimè eam oppugnauit, in qua obſidione, dum ipſe in dirigendis machinis æneis eſt occupatus, caput eius globo ex hoſtili tormento exploſo traiectum eſt, quem ictū confeſtim mors ipſa conſequitur, non ſine gemitu lachrimis & luctu totius exercitus ac Regis, qui mortuum coram reliquis copijs laudauit.

Et hoc modo vir omnium iudicio generoſiſsimus ac fortiſsimus habitus, in milites liberalis & beneficus, acriter pro Rege & libertate Daniæ pugnans, in ipſo ætatis flore, ac ſplendoris, honorumq́ꝫ faſtigio, immatura morte occubuit, & victor in ipſa victoria perijt. Ad cuius laudem hoc etiam accedit, ꝙ vtroq́ꝫ parente, huius belli tempore defuncto, Regem, paternæ hæreditatis adeundæ gratia non deſeruerit, ſed operam ei ſuam vſq́ꝫ ad extremum vitæ halitum præſtiterit fideliſsimam. Exuuiæ mortui duabus turmis equitum vſq́ꝫ ad mare Balthicum deductæ, iuxta tenorem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

rem teſtamenti ab ipſo, ſibi præſagiente, rerumq́ humanarum fragilitatem perpendente conditi, in auitum progenitorum ac maiorum ſuorum ſepulcrum, in æde ſua parochiali in Vveſtenſehe ſitũ illatæ, ac à Duce Adolpho, legatus Lubecenſium, & totius Holſatiæ nobilitate certiſsima & firmiſsima futuræ reſurrectionis ſpe, ſepulturæ honorificè mandatæ ſunt.

Deceſsit anno Domini M. D. LXIX die II Menſis Nouembris.

HEINRICVS RANTZOVIVS

IOACHIMO HINCKIO I. V. DOCTORI, Decano Bremenſi S. P. D.

REdditæ mihi hodie ex Lubeca ſunt literæ, vir clariſsime, ex quibus primò ſumma cum lætitia percepi, arcẽ Vvarpurgam à ſereniſsimo Danorum Rege oppugnatam ac in deditionem redactam eſſe. Poſtquam autem paulò vlterius legendo progreſſus, nobilem ac fortiſsimum virum, ẽntilem & amicum meum Danielem Rantzouium, copiarum Regis Daniæ in Succos primarium ductorem, in hoſtili oppugnatione eius arcis vnà cum ceteris verſantem fortiter pugnando mortem occubuiſſe intellexi, lætitia hæc in ſubitũ conuerſa eſt mœrorẽ. Quanquam verò in calce earundẽ literarũ adiectũ erat, huiuſmodi rumo-

rem, qui de luctuoſo præſtantiſsmi viri interitu paſsim ſpargeretur, obſcurum, incertumq́ eſſe: Tamen neſcio qua animi diuinatione, vel potius præſagio permotus vereor, hanc famā veriorem eſſe, quàm vellem.

Nuper enim ipſe Daniel Rantzouius ex caſtris literas ad me dedit, propria manu exaratas, cum alioqui maximis & ampliſsimis negotijs bellicis impeditus, miniſtrorum ſuorum opera in ſcribendo ante hac vti conſueuerit. Hæ literæ omnē præ ſe ferebant humanitatem, amorem, atq; beneuolentiam, & circa finem hæc ſequentia verba latina habebant: HIS VALE cum vxore & liberis tuis dilectiſsimis, meq́; tibi commendatum & ſeruum & amicum tuum promtiſsimum habeto. Vale iterum atq; iterum &c. Ideoq; hæc verba legenti mihi, neſcio quo pacto ſiniſtra ſuſpicio de graui aliquo caſu, amico meo impendente incidit. Auget hanc iniectam ſuſpicionem, quod, cum nuper quoſdam verſus, imaginibus ac tabulis defunctorum quorundā Heröum ac Ducum, in arce mea Bredenbergenſi depictorum aſcriptos, ipſi legendos exhiberem, & inter hos, carmina ſuæ quoq; picturæ ſubiecta, legeret, mutato nonnihil vultu, omen illud auerſatus, in hæc verba eruperit: Quid viuus inter tot mortuos? Infelicis enim ominis loco habebat, ſuam quoq; effigiē

inter defunctorum Ducũm imagines collocatam eſſe.

Poſtremo huc heſternæ noctis accedit ſomnium, quod de Danielis Rantzouij arce circiter auroram habui. Dormienti enim mihi viſum eſt, me ad eam arcem, cuius ſpecies, oculis in ſomnis obiecta erat, iter habere, eiuſq; magnificam ſtructuram ſumma cum admiratione ſuſpicere, ſed mihi rurſus paulatim ab arce diſcedenti, vultumq; in eam reflectenti, inſignis arcis moles viſa eſt in exiguũ lapideum ſubſidere monumentum, cuiusmodi illud eſt, quod ante aliquot annos, patri meo in primario Diui Laurentij templo Itzehoenſi ſtatui curaui. Cum autem ſomnia mea non omnino ſint vana, ſed exitus & euentus ijs nonnunquam reſpõdere ſoleat, hæ & aliæ veriſimiles rationes animũ meum, propter incredibilem amorem, quo ipſum Danielem ſemper complexus ſum, nihil non mali ſuſpicantem, in dolorem conijciunt acerbiſsimũ.

Sed cum virum fortem, non ſolum in rebus ſecundis, verum etiam aduerſis, animi grauitatem, conſtantiamq; tueri deceat, meo vulneri hoc remedium adhibendum eſſe cenſeo, vt, ſi quid acciderit illi humanitus, harum rerum cogitatione dolorem meum leniam: gentilem meum & amicum Danielem, pro incolumitate & ſalute Regis ac patriæ acriter pugnantem occubuiſſe, vtq; exiſtimẽ,

vitam

vitam in ſatis multos annos ei prorogatam eſſe, cum præſtantiſsimis rebus geſtis, poſt multiplices et varias dimicationes, bellicoſq; ſudores, ampliſsima virtutis ornamenta, nempè gloriam immortalem, ad quam à pueritia inflammatus fuit, conſecutus, poſteris ſuis nominis & familiæ amplitudinem auctam & illuſtratam tradat, & relinquat: Cum Regis Daniæ copias per multos annos in Suecos duxerit, eorũq; exercitus tribus belli Ducibus captis, fuderit atq; diſsipauerit: Deniq; cum maiorum ſuorum veſtigijs inſiſtens, Rantzouiorum more fortiter dimicando, mortem cum ſumma gloria oppetierit honeſtiſsimam.

Quare cum hæc ita ſint, & ex præmiſsis indicijs nihil aliud colligi poſsit, quam eũ ex hac mortali vita ad æternam vitam conceſsiſſe, non tam dolori indulgendum, quàm pijs manibus defuncti debitum & extremum officium præſtandũ eſſe arbitror, ideoq; breue Epitaphium in eius obitum à me conſcriptum, gratitudinis ergò ſepulcro amici mei incidi curabo. Quod tibi non exiguo fortaſſe dolore, ob hunc triſtem & lacrimabilem caſum affecto, ſignificandum eſſe duxi. Plura ad te ſcriberem, verum ſummi luctus acerbitas me à ſcribendo auocat. His vale. Datæ ex caſtro Segeberg 27. Nouembris. Anno M.D.LXIX.

EPITAPHIVM DANIELIS RANTZOVII AVTHORE H. R.

NObili viro Danieli Rantzouio, equiti Holſato, Domino caſtrorum Nienhoues, Troieburgi & Vvoldenhorn: Belli inter Sereniſsimum Danorum Regem Fridericum II. & Suecos, per ſeptennium geſti, ſummo Duci, & primario adminiſtratori: multarum pugnarum acerrimarum, cum Suecis manu prorſus impari commiſſarum victori: In illorum regione viarum obſtruſarum, & ante hac incognitarum inueſtigatori ac inuentori, eorundemq́ vrbium, pagorum, & agrorum euerſori ac depopulatori, Arcis Vvarpurgæ expugnatori, de Rege ac regno Daniæ optimè merito, gentili, cognato, & amico ſuo chariſsimo, cum in obſidione dictæ arcis, tormento ictus, moriendo vincens vitam viriliter profuderit, Heinricus Rantzouius D. Iohannis Rantzouij filius, in ducatib. Regis Daniæ Vicarius, hoc, nõ tàm priuati, quàm totius Daniæ ac Holſatiæ luctus perpetuum monumentum mœrens non ſine lacrimis poſuit.

Obijt anno Domini M. D. LXIX. XI. die menſis Nouembris.

Ioachimus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

IOACHIMVS HINCKIVS I. V. D. NOBILI AC MAGNIFICO VIRO HEINRICO RANTZOuio S. P. D.

ILluſtriſsimus princeps meus Dux Adolphus anteuertit nuncium tuum de obitu clariſsimi viri Danielis Rantzouij gentilis tui: Vtriuſq; autem literæ eò mihi fuerunt gratiores, quò magis ex ijs perſpexi, Illuſtriſsimum principem priſtinæ familiaritatis, te vero agnationis ius, & vtrunq; veſtrum rerum ab eo geſtarũ gloriam, recto & grato animi candore agnoſcere. Dolet vterq;, & non immerito. Quid enim illi grauius accidere potuit caſu eius viri, quem inter domeſticos educatum, & albo ſenatorum aſſcriptum, periculo de eius in re militari peritia & fide, bello Dithmarſico facto, ad Danicum bellum ſic emiſit, vt virtutem ducem, comitem verò fortunam adiunxiſſe ei videretur. Tuum verò mœrorem ſi quis miretur, is plane ignorat, quantam animi perturbationem bene etiam cordatis viris afferat agnatorum immatura mors, qui varijs bellorum caſibus virtute ſuperatis, ſpem immortalis decoris viſi ſunt familiæ ſuæ inuecturi.

Iuſtiſsime verò Sereniſsimus Rex noſter eius viri morte afficitur, cuius fidei hactenus grauiſsimi belli ſũmã ſatis auſpicatò crediderat. Te quidem

dem fama de morte eius accepta perturbat,& mihi quoq; vt veteri eius amico permoleſta eſt: Sed quo vultu optimum Regem exiſtimas animam exhalantis coram ſpectaſſe deceſſum? Noſti Regis excellens & benignum ingenium, quàm arctè eos complectatur, quos exploratæ fidei, & integritatis ergò,charos habere cœpit. Eius vicem inprimis doleo,quod tali viro orbatus eſt,& ex animo precor æternum Deum,qui nouit Regem noſtrum pacem maluiſſe quàm bellum, niſi lubrica hoſtiũ fide,et vafris artib. deluſus,& retractus ad arma fuiſſet,vt hoſti ſãguinario Erynnides immittat,eiuſq; robur frangat: Regem verò noſtrum victorijs illuſtret,& diuturna pace vitã eius ad multos annos feliciter extendat.

Ad te quod attinet, æquum eſt vt luctum ponas. Neq; enim reduci ille ad vitam hanc poteſt, & omnino ſemel ei moriendum fuit. Quem caſum cum ſubierit ſumma cum gloria, in conſpectu Regis ſui,fortiter pugnans, pro patria, pro aris & focis,& pro cauſſa iuſtiſsima, rebus antè ſæpe feliciter geſtis,quid tibi relinquitur,cur doleas? Neq; enim omniubs belli ducibus, imò pauciſsimis talem vitæ exitum,qualem parens tuus habuit, contingere memini, qui poſt bellorum quaſi compagine quadam conexorum, pluriumq; pugnarum illuſtres victorias domi ſuæ in complexu vxoris

& li-

& liberorum, nuſq; à fortuna grauiter læſus, piè & placidè vitam cum morte commutauit. Habet hoc ad laudem & gloriam agnati tui non minimũ momenti, quod oblatam morte patris opulentam hæreditatem, ædificijs & hortis Italica elegantia exornatam, & adhæc ſponſam moribus optimis & forma inſignem maluit, recrudeſcente hoſtium culpa bello, negligere, quam Regis deſertor videri. Merito igitur viuo illi abs te honor hic eſt habitus, vt eius imago inter heroas domi tuæ ob benè merita conſpiceretur, qui veſtræ familiæ per ſe quidem ſatis illuſtri, non modicum belli ſplendoris lumen videtur attuliſſe. Vale datæ Bremæ, die 14. menſis Decembris. Anno. M.D.LXIX.

MICHAEL REDERS I. V. D.

ET DECANVS HAMBVRGENSIS.

*NOBILI AC PRAECLARO DOMINO HENRI*co Rantzouio, regias in Holſatia vices gerenti D. ſuo obſeruando. *S. P. D.*

NVper ad me ex præfecturæ tuæ regio caſtro Segebergenſi, Nobilis & Magnifice D. Henrice, de triſti obitu generoſi tui gentilis Danielis Rantzouij literas & amoris tui, & doloris teſtes dediſti, quibus certè quod decebat, afficiebar admodum. Quis enim non doleret, hunc Rantzouium tantis præditum heroicis virtutibus, in ipſo faſtigio præclaritatis, altioribus iam deſtinatum,

 adeo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

adeò ſubito & reipub. & gentilibus præreptum e morit qui non minus animi fortitudine, quam rebus heroicè geſtis, omnium quaſi oculos in ſe conuerterat, & apud remotiſsimos quoq; & nomen & famam fuerat adeptus. Inſigni hic amore præ ceteris te amplectebatur, vnicè obſeruabat, & prælustre quid de veſtra meditabatur proſapia. Certè autem tales eſſe fortunæ vicibus & ludibriis expoſitos dolendum eſt: Non enim in eo ad virtutem deerat quidquam, qui politioribus diſciplinis animum egregiè excoluerat, & ex ipſis fontibus priſcam didicerat nobilitatem, antiquæ procul Romanæ militiæ veſtigia ambiens, et qui virtute magiſtra ſub militaris diſciplinæ proceribus quondam præ excellentibus, bellicis ſe aſsuefecerat legibus & armis: Qui tandem cum iam Heroici facinoris ei laurea, quod bellum geſſerat, pro sereniſsimo Danorum rege difficillimum ad ſeptennium vſq; inſigni fide & felici dexteritate, debebatur & præſtò erat, proh dolor in ipſa Vvarpurgicæ arcis oppugnatione & expugnatione adeò ſubitò & infeliciter perijt. Vnde tu quidem, vir præſtantiſsime, Reipub: ſortem penitius conſiderans maximè iam doles & afficeris. Nam in ipſis tuæ adminiſtrationis difficultatibus, paucis annis & patrem longè clariſsimum, quo Cymbrica veſtra felicitas fulciebatur, & nunc magnæ ſpei

propin-

propinquum gentilem, ex nobili facinore heroas-
ſimul amiſiſti. Verum quod ille in ſtatu medio-
cri tantam eſt adeptus præeminentiam & immor-
talem reliquit rerum geſtarum memoriam, pro
ſui Regis ſalute ſtrenuè pugnando vitam amit-
tens, quodq; humanæ pars erat fragilitatis, quem
aliàs vel febricula ex accidenti extinguere potuiſ-
ſet, decenter cogitabis, & dilectum tuum gaudijs
æternis deſtinatum relinques. Nec enim vobis,
recordatione gentilitiæ virtutis, quæ & in parente
& Daniele nuper defuncto, alijſq; proauis fuit cõ-
ſpecta & in te conſpicitur, Rantzouij deerunt un-
quam: Quod tuæ quoq; plantulæ, quæ nunc edu-
cantur egregiè in locis ad virtutem commodis
tibi non obſcurè pollicentur. Deus ad proſperi-
tatem & præſtantiam illos ſoſpitet, & aliquando
eodem modo præeminere faciat.

DANIELI, ſicut à me flagitaſti, Epicedion
aliquod rude conſcripſi, quod ad te mitto. Fateor
autem inter tot occupationes forenſes & moleſti-
as publicas, mihi alioqui longis annis nec exercita-
to ad Poeſin, non eſſe animum neq; neruos. Tibi
tamen morem gerere volui, non quod hæ noſtræ
ineptiæ inſculpi monumentis ſepulturæ, ſed pro
Epiſtola haberi debeant, vtinam tibi, cui me totũ
debeo, & humiliter commendo ſatisfactum fo-
ret, quod opto, & pro ſalute & proſperitate tua

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Deum precor optimũ maximum. Vale ex Hamburgo, decimo ſexto Decembris. Anno LXIX.

EPITAPHIVM NOBILIS HEROIS DANIELIS RANTZOVII.

SIſte gradum, faciliq́ truces oculo aſpice caſus
Lector, & hæc animo ſuſpice fata graui.
DANIEL hac tenui tegitur RANTZOVIVS vrna,
Bellica cui virtus nomen & omen erat.
A teneris ſiquidem lituos & caſtra ſecutus,
Caſtra peregrinis ſanguinolenta iugis,
Claruit illuſtri terris virtute remotis,
Vicinamq́ ſuo Marte notauit humum,
Balthica montoſis vbi forte Suecus ab oris
Hoſtili verſat littora adunca manu,
Immemor & patriæ legis Danica arma laceſſit,
Regali hic iuſſu regia caſtra regit.
Atq́ quot Iliacus quaſi bellum attraxerat annos,
Belli dux, ſimili Marte, fideq́ gerit.
Hoſtem bis victor deuincit clade cruenta,
Et petit obſcuris inuia regna vijs:
Armatos belliq́ duces audacibus armis
Tres capit, hoſtilem fertq́ refertq́ pedem.
Sed perit, & vincit tandem, Regiq́ triumphum
Aptat ſanguineis atq́ trophæa genis.

Et ſic,

Et ſic, cuius acer metuebat nomen & vmbram
Suecus, inacceßis plebe tremente iugis:
Hic iacet extinctus: nigra tumulatus arena,
Factus vipereis vermibus eſca putris,
Quem præmatura Mars, morte peremit in ipſo
Famæ, atq́ ætatis flore virente ſuo.
Famæ, qua viuit gentilibus immortalis,
Et vitam, ex Chriſti vulnere, miles habet.
Hæc igitur monumenta videns, ſuſpiria votis
Iunge decens lector, quò tibi fiat idem.

ALIVD EPITAPHIVM DANIELIS RANTZOVII.

DANIELI RANTZOVIO HOLSATO NOBILITATE ET LAVDE GENERIS ANTIQVI CLARO, QVI PRIMA MOX ÆTATE, INGENVIS LITERIS INFORMANDVS DATVS A PATRE, ET ADOleſcens factus, Holſatiæ Ducem Adolphum ſecutus in Imperatoris Caroli V. aulam, in qua trienium commoratus, hinc in Italiam profectus, exercendo militarem diſciplinam, eam præſtitit operam Imperatoris præfectis, per integros quinq; annos, vt ad præcipua officia euectus fuerit. Inde reuerſus in Germaniam, & ad Peinam militibus collectis, contendens contra Dithmarſos duo pedeſtria duxit ſigna, in quo bello Schonvueſio ſublato, à legione huius copiarum ductor fuit poſtulatus. Tandem bello ſuborto inter Daniæ & Sue-

ciæ Reges, 24. cohortium rector primo factus, deinceps totius exercitus, & belli dux conſtitutus fuit: Quæ ſibi commiſſa munera in ſeptimum vſque annum tanta geſsit fide & fortitudine, vt Sueciæ Regis Erici exercitum, exigua manu congreſſus bis fuderit & profligarit, Regnum Sueciæ ingreſſus hoſtiliter ſex menſium ſpacio igne & glagio deuaſtarit, tres belli duces præcipuos ceperit, & hoſtes ita afflixerit, vt compulſi ſint Ericum Regem proprio carceri cuſtodiendum includere, & neceſſariam ſibi pacem petere, quæ quidem data his eſt, ſed ipſo prorſus diſſuadente, quod eos opportunitatem tantum quærere animaduerteret, ratus non eſſe conſulendum paci, quæ aliquid haberet periculi. Quod ipſe mox extremo ſuo cum malo eſt expertus. Nam ſucceſſor captiui Erici Regis Iohannes, ſua opinione commodam nactus opportunitatem, ad arma cum rediſſet, & renouaſſet bellum, hic fortiter pugnando pro patria, & Regis ſui ſalute, ante Vvarpurgum arcem munitam, ſed machinis bellicis tum ita fractam & concuſſam, vt qui eam defendebant ad deditionem ſint coacti, cecidit, petitus ictu globi ferrei, tormẽto eiecti, victor tamen & glorioſus, cum mentis quodam præſagio paulo ante rite confecto teſtamento, de rebus omnibus ſuis commode diſpoſuiſſet. Huic ergo viro, præſtanti ingenio, doctrina

excellenti,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

excellenti, Germanici, Latini, Italici & Danici ſermonis rara facundia pariter inſtructo, religioſæ pietatis ſtudio inſigni prudentia, fortitudine, fide, humanitate, beneficentia & liberalitate erga omnes eximio victorioſo & ſtrenuo ac pie & ſancte in terris mortuo, Anno Domini M.D.LXIX die vero XI. menſis Nouembris C. V. Ann. XL. M. I. D. IIII. Antonius et Petrus Rãtzouij lugentes fratres ac heredes, memoriæ & pietatis ergò H. M. P. C.

QVERELA

DANIAE DE OBITV NOBILISSIMI ET BELlica virtute præſtantiſs. Herois DANIELIS RANTZOVII, belli præfecti ſupremi.

HENNINGO CVNRADINO Gambriuio Autore.

HEu nihil humanum ſtabile eſt, ſors cæca vagatur,
Actaq; præcipiti turbine cuncta rotat.
Omnia ceu filo tenui pendentq; tremuntq;
Et varias affert quælibet hora vices.
Quid querar? inuiſi dum Martis ad arma reuertens
Specto rebellantis, vimq;, dolumq;, plagæ:
Nil tàm triſte tuli, toto hoc diſcrimine belli,
Funera RANTZOVII quàm properata ducis.
Arx mihi de ſpecula cui momen ad æquoris vrnas

Adiacet

Adiacet, at facies altera ſpectat agros.
Machina cum lectis huc ducitur ænea ſignis,
Aggere, qua latuit cinctus & hoſtis aqua.
Singula dum luſtrat ductor, tormentaq; muris
Applicat, heu vitæ prodigus ipſe ſuæ:
Attulit huic vatum celeres glans miſſa per auras,
Præbuit at victas hoſtica turba manus.
Hic vir erat, cuius fidei me debeo totam,
Summaq; cui noſtri credita Martis erat.
Quicquid enim fueram fortunæ experta benignæ,
Illius in dextram, Numina prona, dabant.
Huic allapſa fuit niueis Victoria pennis,
Semper & in galea viſa ſedere viri eſt.
Magnanimo pugnans toties qui pectore, miſit.
Milite non multo millia multa neci.
Irruit intrepidus, rapidum ceu fulmen in hoſtes,
Indomita ſternens obuia quæq; manu:
Scipiades Italo velut agmina milite fundens,
Pœnorum domuit, corda ſuperba, ducum.
Solus in armatas non horruit ire phalanges,
Compulit & ſubitæ vertere terga fugæ:
Conſtitit in rutilis vt Scanderbegius armis,
Erupitq; oculis flamma, labriſq; cruor.
Sæpius ad ſolum, conterrita Suecia nomen
Palluit, & manes nunc ſtupefacta tremit.
Nam niſi victor humo deceſſit, & ardua victrix

Mens

Mens quoq; fortunæ, iam ſuper aſtra volat.
Iamq; Ducis ſeptem totos mihi nota per annos,
Conſilium, Virtus, Dextera, corda, fides.
Non melius contra Troiam pugnabat Achilles,
Et non pro Troia fortior Hector erat:
Nec belli vlterius fama eſt diſperſa per orbem,
Inclyta quàm tanti gloria, ſpesq; Ducis.
Quem ſi nuper ego potuiſſem audire monentem,
Æquora cum duro frigore ſtrinxit hyems.
Sed te nunc gemitu, fruſtra, votisq; requiro,
Te decorant lachrimis, Martia caſtra, ſuis.
Cærula te plorat ſub fluctibus Amphitrite,
Ingemit & tinctis, Hafnia celſa, genis.
Rex etiam amiſſum: ſed deſino, nec mihi queſtus
Sarcire hæc poterunt damna, ſed ipſe Deus.

CIMBRIÆ RESPONSIO.

NOn equidem ſuperos, aulæ cæleſtis, honores
Inuideo Iuueni, qui fortunata frequentat
Concilia Heroum, terris quos extulit altè,
Et cælo æquauit Virtus, vbi cernere coram
Tot datur illuſtres animas, vultusq; tueri
Rantzouij patris antiquos, & luce potiri
Communi, celeresq; poli mirarier orbeis:
At terris queror ereptum, florentibus annis,
Et tot dona ſimul prærepta: nec acrius vllum
Virtutis ſtimulabat amor, vis ignea menti,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Egregiuſq́ decor membris, & plurimus amplæ
Frontis honos, oculiq́, tremens ceu flamma, micantes,
Voxq́ infracta ſono, veſtigia ſtirpis auitæ:
Qui priſcum Herminium ſumtis præſtaret in armis.
Hunc dudum agnoui generoſum Cymbria partum,
Auſoniæ metuenda olim, domitrixq́ Quiritum.
Hunc ſibi gens Chriſti in Turcæ, Heſperiæq́ furorem
Poſcerit, & magno afflictis optauerit emptum.
Iamq́ adeò concuſſa dolet Germania luctu,
Amiſſumq́ gemit laceros diffuſa capillos:
Qualis conueniens iuxta Tyberina fluenta,
Marcelli ad tumulum doluit Mauortia Roma.
Æternum ergò Heros ſalue fortiſſime, ſalue
Rantzouij clarum generis decus, optima dicent
Facta tua, extremo poſitæ ſub cardine gentes,
Germanamq́ fidem extollent, hauſtoſq́ labores.
Quantum ô præſidium, quantam & ſpem Dania perdis,
Quo ſaluo, regnis equidem nil triſte timeres,
Et quamuis cumulet ſtrages, & cuncta cruentet,
Haud impunè tamen renouaſſet Suecia Martem.
At tu magne Heros, nunc cum conſorte laborum
Franciſco, dederat quem ſtirps Brochuſia, terras
Diſcordes, obitu liquiſtis, & altera regna
Vnanimes colitis, quos ſancto fœdere iunxit
Vna fides, atq́ vnus amor, mors ſuſtulit vna:
Illinc deſpicitis viles ex æthere curas,

Et

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Et tumidos faſtus, inceptaq́ callida mentis:
At potius, multos quæ vicerit vna triumphos,
Optatis pacem: date pacem optantibus alba
Lilia, Narciſſumq́, immortalesq́ Amaranthos,
Et caro cineri extremum perſoluite munus,
Ad Boream cui Mars ſtruxit pater ipſe ſepulcrum.
Vita hæc eſt flori ſimilis, qui naſcitur horto,
Mane leuans pulcrum caput, ac mox veſpere ponens,
Momentoq́ hominum res omnis vertitur vno:
Æternùm at ſuperat virtus, magni æmula Solis,
Luſtrantis cœlum radijs, terrasq́ calenteis,
Et fruitur famæ nunquam morientis honore.
At tibi ductores fidos, victriciaq́ arma
Sufficiat, ſolo qui temperat omnia nutu.
Calend. Decembr. Anno M. D. LXIX.

EPITAPHIVM

FORTISSIMI HEROIS, GENERE ET VIR-*tute bellica clariſs.* DANIELIS RAN-TZOVII *belli Danici ducis primarij.*
Autore H. C. G.

HOc DANIEL *tegitur, Mauortis gloria, buſto,*
RANTZOVIDVM antiquo ſtēmate natus eques.
Hic hominum mores, vt noſcere poſſet, & vrbes,
Luſtrauit patrio diſsita regna ſolo.
Et veteris Latij veſtigia vidit, & arte

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Palladia inſtructum nobile pectus erat.
Eſſet at immenſi terror, cum Carolus, orbis,
Auſpicijs diui Cæſaris, arma tulit.
Inde fuit virtus illuſtribus edita factis,
Nota per Eoas, Heſperiasq́ plagas,
Dextraq́ cum Regi, perſpecta, fidesq́ fuiſſent,
Et noua cum Suecis bella gerenda forent:
Solus erat, rerum moles quem tanta vocabat,
Totius huic belli, credita ſumma, Duci eſt.
Maxima cum ſæuis inijt bis prælia Suecis,
Bis victor, capti tresq́ fuere duces,
Semper & affulſit proprio victoria fato,
Arduus inuicta quà tulit arma manu.
Daniacæ viuens fuit hic tutela coronæ,
Magnanimo præſtans pectore, mente ſagax.
Quicquid conſilio geſtum eſt, dextraq́ ſub armis,
RANTZOVII dextra, conſilioq́ ſtetit.
Ductorem hunc ſummum iam ſeptima viderat æſtas,
Et poterat meritæ laudis honore frui:
Warpurgam demum ſed milite cinxerat arcem,
Cannaq́ fulmineos miſit vtrinq́ globos:
Hîc fortem impendit Regi, patriæq́ cruorem,
Vitaq́ ſub diro Marte profuſa fuit.
Hunc Rex, hunc patria, ipſa ſalus hunc publica luxit,
Famaq́ RANTZOVIDVM tollit in orbe decus,
Æthere mens ſtellis certat fulgore coruſcis,
Quam

Quam ſola in Chriſtum vexit ad aſtra, fides.
Hic Mars ad tumulum Herois, virtusq; parentant,
Et ſpargit lacrimas, Dania tota, ſuas.

EPIGRAMMA.

VIdit vt exanimum DANIELEM Dania, dixit:
Fortius hoc belli tempore, nil habui.
Et meritò, hoc habui nil fidius, addere poſſum,
Noſtrorum, tamen hoc pace loquor, Procerum.

Grabſchrifft / Daniel Rantzowen Vff deutſch.

NAch deme der Geſtrenge vnd Ehrnveſte Daniel Rantzow / Goſchen Sone / inhaber der heuſer Nyenhoues / Troyeburg vnd Woldenhorn. etc. der König: Maye. vnd dem Reich zu Dennemarck vor einen Feldoberſten / gegen Schweden vnd derſelben König / faſt in das ſiebend jar gedienet / vnd in derſelbigen zeit / mit den Feinden viel Schermützel vnd Schlachtung gehalten / darunter die fürnemeſte vff Aſturffheide geweſen / da er mit vier tauſent Man 26000. aus dem Felde geſchlagen / vnd in Schweden bis anher vnerfarene wege eröffnet / vnd in dem harten Winter / vngeachtet der Feinde gewaltige verhinderung / vnd teglich Profiant abſtrickung / gezogen: Drey Feld oberſten mit ſeinem hauffen gefangen / vnd es ſo weit gebracht / das König Erich in gefengnis gerahten / König Hans vmb Friedtshandlung geſonnen / vnd das Haus Wahrburg belegert / dafur er durch den Kopff erſchoſſen / welches Haus ſich her-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

nacher ergeben müſſen/ vnd ſonſt allezeit ſich trewlich/ ehrlich/manlich/vnd ritterlich in ſeinem dienſt/gegen ſeinen König vnd Herrn/dem reich Dennemarcken vnd ſeinem Vaterland zu gutem/ verhalten/ dafür auch ſein Blut vnd Gut vergoſſen vnd geſpildet/So hat Heinrich Rantzow ſeligen Herrn Johans Son/der König. Maye. zu Dennemarcken etc. in den Fürſtenthumben/Stadhalter/ ſeinem freundlichen lieben Vettern vnd geweſenem gutem geſellen vnd freunde/dis zu einer gedechtnis/ jme zu ehren/ vnd anzeigung jrer vntereinander gehabten Freundſchafft/bey ſeinem Grabe auffrichten vnd ſetzen laſſen.

Vnd iſt erſchoſſen worden im Jar nach Chriſti Geburt M. D. LXIX. Am 11. Tage des Monats Nouembris zwiſchen zehen vnd eilff vhren.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

EPITAPHIVM STRENVI, NOBILIS, MAGNANIMI, ET FORtiſsimi viri, DANIELIS RANTZOVII.

AVTORE M. MARTINO CORONAEO.

DA claro cineri flores, Holſatica tellus,
Huic, tibi qui vitam corpus opesq́ dedit.
Hic iacet æternis DANIEL digniſsimus annis,
RANTZOVIVS patriæ nobilitatis honos.
Qui pietatis amans, prudens, ſtudioſus honeſti,
Fortis magnanimo pectore miles erat.
Holſata vitales puerum produxit in auras,
Ingenijs, opibus, terra virisq́ potens.
Quam variæ pulcro fuerint in corpore dotes,
Nullius, vt par eſt, Muſa referre poteſt.
Ingenuas artes teneris ſtudioſus ab annis,
Cum generis iunxit nobilitate ſui.
Cura etiam inprimis varias perdiſcere linguas,
Et cultum eloquio pectus habere, fuit.
Italicæ gnarus linguæ fuit atq́ Latinæ,
Reddebat proprio Gallica verba ſono.
Danica cum Danis, cum Suecis Suecia verba
Vt ſibi Germano calluit ore loqui.
Adde quod & patriæ talis facundia linguæ,
Qualis in Holſatico vix fuit vlla ſolo.
Poſt vbi iam docto matura acceſſerat ætas,
Et mens, his vti quæ didiciſſet, erat:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Contulit ad magni primum ſe Cæſaris aulam,
(Carolus is Cæſar nomine Quintus erat)
Quà cum monſtraſſet primum ſeſe inclyta virtus,
Nollet & obſcuro tecta latere loco:
Carolus ingenium propter præclaraq́ facta,
Præficiens Aquilis auxit honore, ſuis.
Fortiaq́ Italicis gereret cum Cæſar in oris,
Militis inuicti robore bella potens.
Quinq́ fuit belli Præfectus ſtrenuus annos,
Martis onus dubij ſuſtinuitq́ graue.
Sæpius inſtruxit ſolerti pectore pugnas,
Sæpius inuictas mouit ad arma manus.

Poſtea Dithmarſis inferre ferocibus arma,
Holſatiei quando conſtituere Duces:
Hic primus iuuenes lectos ſub ſigna vocauit,
Quo tua ſunt firmo mœnia Peyna loco,
Cumq́ feros miles iam bello inuaderet hoſtes,
Principio vnius dux legionis erat.
At poſt quam globulo cecidit Schoneueſius ictus,
Machina quem belli ſulphure mota iacit:
Protinus illius Danieli traditur agmen,
Præfectus cuius fidus & acer erat.
Egregiaq́ fuit nactus virtute fauorem,
Principibus carus militibuſq́ ſuis.

Cumq́

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Cumq́ laceſsitus Fredericus ab hoſte ſecundus
In Sueciam totis viribus arma tulit,
Fortia militiæ Frederici ſigna ſecutus,
Difficilis belli ſuſcipiebat opus.
Quod totis ſeptem geritur dum fortiter annis,
Addictus Regi non ſine laude fuit,
Illius hoc longo virtus eſt cognita bello,
Marte fero quoties pugna cienda fui.
Milite Germano vix dum ſex menſibus actis,
Peruaſit regnum, Suece ſuperbe, tuum
Omnia concutiens vbi triſtibus oppida bellis,
Suecorum ferro depopulatur agros.
Exiguaq́ manu cæſo bis fortiter hoſte,
Conſtituit Suetico læta trophæa ſolo.
Præcipuumq́ ducem belli certamine vicit,
Compulit & duro ſubdere colla iugo.
Illius auſpicijs belli rex autor ERICVS
Captus ab indigenis vincula dura tulit.
Poſtea ſed Princeps capto iam fratre IOHANNES,
Regia concordi ſceptra fauore tulit.
Qui ſeſe pacis cum conditionibus offert
Principio, infida non ſine fraude tamen:
Diſſuadet temere poſitis deſiſtere ab armis,
Non fore conſtantem dicit in hoſte fidem.
Rara fides inter cum ſit quoq; ſanguine iunctos,
Hoſti confidat non niſi mentis inops.

Verba

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Verba fidem inueniunt: ſub blanda pace IOHANNES
En noua diſrupto fœdere bella parat.
Danorum celebri fama notiſſima terris
Arx iacet, in firmo vix capienda loco:
Impoſitum primo Wareburgum tempore nomen,
Quod veluti cuſtos ſit regionis, habet.
Quam Suecus captam ſeu vi ſeu fraude tenebat,
Auulſam regno, Rex FREDERICE, *tuo.*
Hanc vbi vindicibus cinctam legionibus, vltor
Ipſe recepturus fulmine Martis erat:
Ictus glande cadit, poſtquam victoria parta,
Et ſe compulſus dedere Suecus erat.
Ergò cadis DANIEL *poſt tot tantosq́ labores,*
Confecto hoc bello nec ſupereſſe potes?
Hei mihi præſidium quantum Reſpublica noſtra,
Et decus, hoc vno perdidit orba viro.
Sed quoniam Chriſtum, precibusq́ fideq́, profeſſus
Continuit fidos in ſtatione pedes:
Ergo vbi militibus Chriſtus ſua præmia reddet,
Illius ornabit parta corona caput.
At tu ne vanos agites iam Suece triumphos,
Hic vere victo robore mortis ouat.

Verſus continentes numerum anni, quo obijt Daniel Rantzouius.

Capta foret regi FREDERICO SVECIA: *ſi non*
Te DANIEL *triſti* LACHEſIS *fera ſorte* TVLIſſET.

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 328 [40:1,-392 4°]